PLA ESTRATÈGIC DE LA CIUTAT DE VINARÒS

2018

Ajuntament de Vinaròs

Aquest Pla Estratègic de la Ciutat de Vinaròs és el fruit del treball conjunt de les ciutadanes i els ciutadans de Vinaròs que s'integraren en el procés participatiu per elaborar-lo i les persones que conformen l'Equip Redactor, qui les agraeix les seues aportacions, decisives per al resultat final.

Equip redactor: Carles Dolç Soriano, arquitecte (coordinador). Helena Brau Bou, educadora TIC, Ismael Fernández Guerrero, economista. Gustavo Marina Moreno, paisatgísta. Pedro García Pilán, sociòleg. Rosa Pardo Marín, arquitecta urbanista. Ivana Ponsoda Revert, arquitecta. Francisco Torres Pérez, sociòleg.

Maquetació: Trazomania.

Fotos i imatges: Patronat de Turisme de la Diputació de Castelló, Foto-video Reula, Frato, Sense Sentit i Equip Redactor.

Octubre del 2018

PLA ESTRATÈGIC DE LA CIUTAT DE VINARÒS

2018

Ajuntament de Vinaròs

ÍNDEX

Una estratègia de ciutat **6**

1. Població **10**
1.1 Una població més envellida i amb el repte de la renovació 10
1.2 El veïnat immigrant de Vinaròs 16
1.3 Els veïns i les veïnes amb discapacitats 20

2. Estructura productiva diversificada **22**
2.1 Sector primari: agricultura, ramaderia, pesca, mineria i energia 22
2.2 Sector secundari: indústria i construcció 34
2.3 Sector terciari: serveis a la ciutadania i a les empreses 38

3. Turisme **42**
3.1 Destinació turística familiar i de qualitat 43
3.2 Eixos bàsics d'oferta turística 45

4. Qualitat urbana **50**
4.1 Àrees urbanes 51
4.2 Habitatge digne 76
4.3 Àrees urbanes vulnerables 83
4.4 Equipaments 89
4.5 Mobilitat 94

5. Infraestructura verda i medi ambient **102**
5.1 Infraestructura verda urbana 103
5.2 Infraestructura verda del medi natural 108
5.3 Recursos ambientals 111
5.4 Riscos ambientals 123

6. Benestar social **126**
6.1 El veïnat en situació de precarietat social 126
6.2 L'atenció a la salut 131
6.3 L'esport 133
6.4 L'educació 136

7. Grans projectes urbans **142**
7.1 Via litoral 142
7.2 Bulevard del Baix Maestrat 146
7.3 El parc públic del Puig 148
7.4 Reurbanitzar la plaça del Primer de Maig 150
7.5 Vinalab 151
7.6 Centre cultural de Vinaròs 155
7.7 Parc Central de Vinaròs 158

8. Cultura i patrimoni cultural **160**
8.1 La cultura a Vinaròs 160
8.2 El patrimoni cultural 167

9. Tecnologies de la Informació i la Comunicació (TIC) **174**
9.1 Aplicacions per àrees 175
9.2 Escletxa digital 184

10. Governança Participativa **186**
10.1 Reglament de Participació Ciutadana 187
10.2 Pressupostos participatius 189
10.3 Transversalitat 190
10.4 Relació de llocs de treball 191
10.5 Ús de les TIC 192
10.6 Associacionisme 194
10.7 Observatori social i econòmic 196
10.8 Capitalitat de Vinaròs 197

ANNEXES **202**
ANNEX 1: Demogràfic 202
ANNEX 2: Accions de millora per tipologia d'espai urbà 203
ANNEX 3: Energia, accions de mitigació 206
ANNEX 4: Equipaments al municipi 209

UNA ESTRATÈGIA DE CIUTAT

El sentit d'un Pla Estratègic com el de Vinaròs és integrar i coordinar l'activitat pública i privada, la del consistori governant i la de la ciutadania, en el conjunt de les àrees municipals per estudiar creativament l'acció local, fer-la més efectiva i aconseguir objectius de la ciutat a mitjà i llarg termini.

L'estratègia d'una ciutat ha de contemplar totes les àrees de l'activitat municipal, els serveis, departaments sectorials i polítiques dels distints àmbits d'acció determinats per les competències que la legislació obliga als ajuntaments, i també abordar altres necessitats noves que venen marcades pels canvis o urgències socials.

El Pla Estratègic de Vinaròs (PEV) pretén que en l'acció municipal s'involucre el sector públic i el privat, que les iniciatives de l'administració i la ciutadania es complementen i coordinen en benefici del conjunt de la ciutat.

És estratègic perquè projecta la seua visió i els seus objectius a terminis superiors al d'un mandat. Cal que siga així per la limitació temporal, de capacitat d'inversió i possibilitats d'actuació per completar obres, accions i canvis socials d'una o, fins i tot segons els temes, diverses legislatures.

Precisament per això, el Pla Estratègic ha tractat d'acordar objectius que siguen assumibles per les distintes i diverses, en ideari o orientació, forces socials de la ciutat, perquè s'implementen i es porten endavant amb independència de la composició política dels consistoris municipals, buscant el major benefici per a la societat vinarossenca.

El Pla Estratègic es desenvolupa per àrees temàtiques, en cada una de les quals s'ordenen i es concreten criteris i objectius. Ara bé, si el tractament per àrees en facilita l'ordenació, de vegades presenta l'inconvenient d'amagar la transversalitat de moltes de les qüestions que ha d'abordar el treball municipal. En diversos capítols es remarca aquesta característica transversal, però açò obliga a esforços complementaris d'interpretació i articulació. Per una altra banda, en cada àrea es detallen propostes que s'hauran de desenvolupar amb major precisió pels serveis municipals i comptant amb la participació ciutadana.

El PEV marca, en moltes àrees, indicadors de referència que puguen donar informació qualitativa i/o quantitativa per avaluar i comparar dades del desenvolupament i l'evolució d'un objectiu. Els serveis tècnics municipals hauran de precisar el seu abast i la pertinença de la seua aplicació en cada cas.

Tot i que el PEV sí que assenyala certa prioritat d'objectius, no conté un Estudi Econòmic, atés que les decisions inversores s'hauran de prendre pels governs municipals en funció de la disponibilitat financera i altres criteris que es consideren oportuns.

El Pla Estratègic de Vinaròs ha sigut elaborat a través d'un procés de participació ciutadana desenvolupat entre octubre del 2017 i juny del 2018, un temps escàs però intens de treball. S'hi han celebrat tres rondes de taules participatives de les àrees de l'estratègia, així com diverses reunions amb grups, associacions i persones individuals significatives de la societat vinarossenca: un total de 170 ciutadanes i ciutadans hi ha intervingut aportant opinions i propostes pràctiques. S'ha de destacar l'activa participació del conjunt de l'equip tècnic dels distints serveis municipals, que ha proporcionat al procés els seus coneixements, idees, solucions i esperances, tot col·laborant estretament amb l'equip redactor del PEV.

Del procés de participació i el treball fet per elaborar el Pla Estratègic es dedueixen uns criteris horitzontals i uns objectius transversals per al Vinaròs del futur. Sense pretendre una definició completa, s'han sintetitzat així:

VINARÒS SOSTENIBLE

Vinaròs ha d'aspirar a funcionar amb criteris de sostenibilitat, és a dir, de protecció i millora del medi ambient en tots els àmbits com a condició de vida per a les generacions actuals i futures que habiten i habitaran la ciutat. Això suposa mantindre els seus recursos territorials, cura de la biodiversitat, optar en perspectiva per energies renovables, descontaminació ambiental, prevenció de riscos, treball per frenar el canvi climàtic i integració de la natura en la ciutat, entre altres qüestions que van ser plantejades al procés participatiu.

VINARÒS INCLUSIVA

Vinaròs hauria d'incidir en l'ordre, en la planificació i en la gestió de totes les necessitats de la vida quotidiana, entenent que aquestes són diverses i requereixen un esforç particular d'adequació als diferents grups del veïnat. Això comporta atendre els elements que la conformen (equipaments, habitatges, espai públic, mobilitat, condicions ambientals, etc.) des d'una mirada multidisciplinària i integradora del conjunt de coneixements, pràctiques i experiències que contribueixen a dissenyar una ciutat cohesionada i amable amb tota la ciutadania. Implica també unes polítiques socials integradores i el foment de la convivència i la interculturalitat, evitant qualsevol segregació espacial que puga originar diferències entre persones amb distinta capacitat, edat o gènere. S'ha d'incorporar la perspectiva de gènere que, a hores d'ara, representa una de les principals oportunitats per a millorar la qualitat de vida i la construcció de ciutats més democràtiques i igualitàries.

VINARÒS INTEL·LIGENT

Vinaròs pot esdevindre una ciutat orientada a millorar el confort de la ciutadania per mitjà d'un ús intens de les Tecnologies de la Informació i la Comunicació (TIC), sent cada vegada més eficaç i brindant nous serveis de qualitat, mentre que es respecten al màxim els aspectes ambientals i l'ús prudent dels recursos naturals no renovables. Les TIC al servei del Pla Estratègic i, en general, de les necessitats de la ciutat, en seria intel·ligent. Serà allò que també es coneix com a smart city.

VINARÒS CULTURAL

En el procés participatiu s'ha detectat una voluntat de donar força cultural a la ciutat. Vinaròs ha de cultivar una concepció crítica i emancipadora de la cultura, superant qualsevol concepció elitista, classista, sexista o racista. La cultura produïda i gestionada de manera democràtica és un bé en si mateixa, que reverteix en cohesió social i autoestima individual i col·lectiva, a més de poder ser una palanca de desenvolupament econòmic. Una cultura regida per un principi democratitzador ha de ser capaç de redistribuir els béns simbòlics entre la ciutadania, garantint que puga gaudir d'espais d'oci i d'aprenentatge compartits. Açò hauria de ser prioritari per a una ciutat que intente, des d'una concepció emancipadora de l'educació, desbordar l'espai enclaustrat de les aules per acostar l'ensenyament al conjunt de la població i convertir la ciutat en el principal agent educatiu; en definitiva, convertir-se en una ciutat educadora.

Aquestes línies del concepte de ciutat a la qual s'aspira no esgoten el Vinaròs del futur, alhora que fóra bo prendre com a referència els Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS), agenda implementada per les Nacions Unides per al període 2016-2030. El Pla Estratègic fa, en els deu capítols que a continuació es desenvolupen, una concreció en objectius per un horitzó temporal que, indicativament, fixem en una dècada. La ciutat haurà d'introduir-ne de nous que els complementen i modificar alguns dels que ací es recullen. Hi haurà nous reptes o idees que ho facen necessari i, en aquest sentit, poden canviar els objectius definits amb el procés participatiu fet per elaborar aquest Pla Estratègic, l'aplicació del qual depén dels governs municipals i de la ciutadania.

1. POBLACIÓ

1.1 UNA POBLACIÓ MÉS ENVELLIDA I AMB EL REPTE DE LA RENOVACIÓ

En les darreres dues dècades, Vinaròs ha conegut un sostingut creixement de la població que sols va cessar en 2012, ja en plena crisi econòmica, i una estabilització i lleugera disminució als darrers anys. Així, dels 20.940 veïns i veïnes en 1.996 es va passar a un màxim de 28.615 en 2012, per a descendir suaument. En 2017, la població empadronada al municipi era de 28.292 persones, amb un augment de la població amb nacionalitat espanyola.

Aquesta evolució, similar a la d'altres ciutats, és molt deutora del llarg cicle d'expansió i dinamisme econòmic que s'inicià a mitjans dels anys 90 del segle passat i que la crisi de 2008 va aturar en sec. Altre factor, vinculat a l'anterior, és l'arribada i l'assentament de la immigració estrangera. Si bé els primers estrangers i estrangeres ja s'assentaren a Vinaròs als anys 80, en els darrers vint anys han multiplicat per cinc el seu nombre. Més de la meitat de l'augment de població de Vinaròs en aquests anys es deu a la immigració estrangera (Quadre 1.1). Els i les

immigrants i les seues famílies són el grup poblacional que més ha augmentat en el darrer període.

Quadre 1.1. Evolució de la població de Vinaròs, espanyola i estrangera. 1996-2017

	1996	2000	2007	2012	2017
Total població	20.940	22.552	26.977	28.615	28.292
Espanyola	19.924	21.153	22.450	22.965	23.285
Estrangera	1.016	1.399	4.527	5.650	5.007
% estrangers sobre total	4,85	6,20	16,78	19,74	17,70

Font. INE. Padró continu. Elaboració pròpia.

Vinaròs és una ciutat multicultural i globalitzada, si més no en el sentit d'estar més connectada que mai amb altres parts del món. Com indica el padró, l'any 2016, el 32,9% de les persones que es van instal·lar a Vinaròs venien de l'estranger; igualment, el 34% del veïnat que va deixar Vinaròs es va traslladar a l'estranger.

Dos aspectes caracteritzen a la població de Vinaròs: l'envelliment creixent de la població i, en els darrers anys, una població activa que no arriba a renovar-se. La conjunció d'un factor i l'altre planteja reptes de futur. Els indicadors demogràfics dels anys 2007 i 2017 (Quadre 1.2) ens mostren aquestes dues situacions i la seua evolució. En aquests deu anys la taxa de dependència dels majors de 64 anys i l'índex d'envelliment han augmentat, de forma semblant al que ha succeït a la província de Castelló i la Comunitat Valenciana. L'envelliment de la població és una tendència, compartida amb les societats europees, amb similars raons: l'augment de l'esperança de vida per una millor atenció sanitària, els avanços mèdics, la millora de la qualitat de vida i l'extensió d'estils de vida més saludables. En 2017, el 18% del veïnat tenia 65 anys o més.

Quan parlem d'envelliment hi ha situacions diverses, en funció de l'edat, de la salut, de la situació econòmica i dels vincles socials. Una part de les persones majors veuen que amb l'edat la seua situació es torna més precària, de vegades econòmicament, de vegades socialment, amb pèrdues de relacions i vincles quotidians. Al llarg del procés participatiu, a més d'aquests

factors de precarietat, s'assenyalaven els problemes de mobilitat que té la gent gran que viu fora del nucli urbà, en particular a les zones costaneres al nord i sud de la vila, i la necessitat de fer un entorn urbà més agradable per als majors i tota la població, augmentant les zones verdes i amb ombra i arbres al carrer. Una de les orientacions del PEV és fer una ciutat més amable i inclusiva amb la gent gran.

Quadre 1.2. Principals indicadors demogràfics. Comunitat Valenciana, província de Castelló i Vinaròs.

	2007			2017		
	CV	Castelló	Vinaròs	CV	Castelló	Vinaròs
Taxa de dependència menors 16 anys	22,7	22,9	23,7	24,7	25,1	25,4
Taxa de dependència majors 64 anys	23,8	23,6	23,9	28,8	28,7	27,7
Índex d'envelliment	105,0	103,4	100,9	116,5	114,4	108,8
Índex de renovació població activa	135,6	151,3	145,2	82,5	82,1	77,0
Índex de tendència	105,4	109,9	110,5	83,9	82,1	84,7

Font: Portal Estadístic de la Comunitat Valenciana. Elaboració pròpia.

L'envelliment ens planteja reptes; no ha de constituir, però, en si mateixa un problema. El problema rau en què aquest envelliment ve de la mà d'una taxa de renovació de la població en edat de treballar decreixent, inferior a la de la província de Castelló i a la de la Comunitat Valenciana. L'índex de renovació de la població activa és la proporció de persones entre 20 i 29 anys i entre 55 i 64 anys. Una taxa de 100 vol dir que la població en edat de treballar es renova; inferior a 100 indica que les cohorts en edat laboral tendeixen a reduir-se. És el que passa a Vinaròs amb un índex de 77.

Es tracta d'un fenomen relativament recent i, en el cas de Vinaròs, clarament vinculat a la crisi i els seus impactes. L'any 2007, la renovació de la població en edat de treballar estava més que garantida, amb un índex del 145,2. L'any 2017, tot i la millora de la situació econòmica els darrers anys, els treballadors i treballadores joves són menys que els que ja estan a deu anys

de finalitzar la seua vida laboral. Molta gent jove, particularment la més formada, tendeix a mirar cap a València i/o Barcelona quan pensa el seu futur. Aquesta tendència és molt deutora, segons es va assenyalar repetidament al procés participatiu, de la manca d'ocupació de qualitat en la comarca i dels alts preus de l'habitatge a Vinaròs.

Per tant, uns dels reptes que ha d'afrontar aquest PEV és mantindre als adults joves i a les famílies joves a Vinaròs i aconseguir una població més equilibrada i viable, des del punt de vista demogràfic i social.

Propostes: Millorar les condicions de vida de la gent gran

Un dels objectius del PEV és millorar les condicions de vida de la gent gran que passa per garantir els mínims socioeconòmics per a qui ho necessita, mantindre els vincles socials, i fer de Vinaròs un entorn urbà més amable i acollidor per als nostres majors. En aquesta línia:

— Garantir els mínims socioeconòmics per a una vida digna, en els casos de pensions mínimes i, dins d'aquestes, de les dones d'avançada edat que estan soles. A més de les actuals ajudes, per llei de dependència i/o ajudes de socials, caldria considerar el complement a aquestes pensions mínimes des de Serveis Socials fins al ple desenvolupament de la Llei de Renda Valenciana d'Inclusió, previst per 2020.

— Mantindre els vincles socials, fer-ne de nous i fomentar una vida activa entre els nostres majors es destaca, unànimement, com un important factor de la seua qualitat de vida. En aquest sentit, caldria una doble línia d'actuació. Una adreçada en particular a la gent més gran amb escassa mobilitat: caldria aprofundir l'actual programa d'acompanyament desenvolupat per Amics de la Gent Gran i Creu Roja, de caràcter de mínims assistencials, així com fomentar el voluntariat de suport a la gent major, orientat en una línia de convivència (passejos, acompanyar a serveis, etc.). Per altra part, de forma general, cal donar suport a les activitats del Centre de majors i ajudar que se'n diversifiquen.

— Fomentar hàbits més saludables de vida, particularment en termes d'alimentació i exercici, mitjançant el desenvolupament de programes específics de Salut Pública, adreçats a la gent gran, amb una orientació comunitària i que impulsen el voluntariat com agent informal de salut. Des de l'Ajuntament es pretén fomentar també aquesta vida més activa amb mapes de Vinaròs saludable, amb rutes i passejades segons l'estació.

— Millorar la vida dels nostres majors passa, també, per fer de Vinaròs un entorn urbà més amable i accessible. Aquest constitueix un eix del PEV, per al qual en el procés participatiu es van proposar les següents mesures: (a) millorar la comunicació amb el centre urbà dels habitatges ubicats a les zones nord i sud de la ciutat i, per tant, de la gent major que els habita; (b) un entorn urbà amb més zones verdes, més microespais de trobada i sociabilitat en places, jardins i espais públics, i més arbres als carrers; (c) altres mesures que s'aborden en l'àrea d'urbanisme que han d'afavorir l'objectiu d'un entorn urbà més amable i accessible (vegeu els capítols "Qualitat Urbana" i "Infraestructura Verda i Medi Ambient").

Propostes: Retindre i atraure adults joves i famílies joves

Aquest és un objectiu bàsic per aconseguir una població més equilibrada i viable, des del punt de vista demogràfic i social. En el procés participatiu es van proposar mesures en una doble línia:

— Oferir oportunitats d'ocupació atractives, particularment per a les joves i els joves formats, que passen per la diversificació de l'economia de la zona, per comptar amb branques de Cicle Formatiu de Grau Superior (CFGS), Formació Professional, amb demanda a la zona, i el foment de la realització de pràctiques universitàries i de CFGS a Vinaròs i la comarca (entre altres mesures, donant a conéixer els convenis amb les universitats de València i Jaume I de Castelló i l'oferta de pràctiques a la zona).

— Facilitar l'accés a un habitatge digne, en un entorn amb serveis i a un preu assequible (no d'apartament turístic). Arrelar famílies joves implica que tenen habitatges accessibles on viure; la qüestió de les famílies joves ha de considerar-se com una problemàtica específica dins d'una estratègia més general de facilitar l'accés a l'habitatge (vegeu l'apartat "Habitatge Digne").

1.2 EL VEÏNAT IMMIGRANT DE VINARÒS

La població actual de Vinaròs és producte de dues grans migracions: l'espanyola dels anys 60 i 70 i l'actual immigració estrangera. A la província de Castelló, Vinaròs ha estat un municipi primerenc en rebre immigració estrangera. Als anys 80, ja hi havia jubilats holandesos, francesos i alemanys instal·lats, així com homes marroquins. Amb tot, l'arribada notable d'immigració estrangera es dóna des de finals del segle XX i la primera dècada del segle XXI. La població estrangera veïna de Vinaròs passà de 1.016 persones l'any 1996 a 4.527 l'any 2007, i a un màxim de 5.650 persones l'any 2012, el 19,7% del total de veïnat, per a descendir posteriorment. L'any 2017, els veïns i veïnes de nacionalitat estrangera eren 5.007, el 17,7% del total del veïnat (Quadre 1.1), una proporció superior a la de la província de Castelló i a la de la Comunitat Valenciana, el 13,8% i el 13% del total de la població, respectivament.

El veïnat immigrant de Vinaròs ha vingut de més de 100 països. Tanmateix més de la meitat són de procedència europea, amb la migració romanesa amb 1.513 residents en 2017 com a col·lectiu més nombrós, seguits dels ucraïnesos, alemanys i francesos. El segon continent de procedència és Àfrica, on destaca les 809 persones marroquines, potser el col·lectiu immigrant més antic de Vinaròs. En tercer lloc, es troben les persones nacionals d'Amèrica, amb colombians i equatorians com a col·lectius més destacats. Entre els asiàtics, a més de la presència xinesa caldria destacar el significatiu augment del col·lectiu pakistanés en els darrers anys. En 2017, els nacionals de Romania suposaven el 30,22% del total del veïnat estranger i els de Marroc el 16,5%.

En termes generals, es tracta d'una població jove molt concentrada en les franges d'edat productiva i reproductiva. Sols el 6,8% compta amb 65 anys o més, front al 20,5% de la població espanyola. Una població jove, una sex-ratio equilibrada entre homes i dones i una presència considerable de menors de 16 anys, el 17,9% del veïnat estranger, ens permet afirmar que molt majoritàriament es tracta d'una migració familiar, d'arrelament. De fet, encara que amb la crisi s'hagen donat retorns i/o noves migracions a altres països europeus, la immensa majoria s'ha quedat a Vinaròs. Ells i elles són, ja, d'ací. Molts dels seus fills i filles són vinarossencs de naixença.

El veïnat immigrant de Vinaròs té una gran heterogeneïtat segons el seu origen i cultura, el tipus d'immigració (residencial, els jubilats, i laboral), la seua situació econòmica, jurídica, el temps de residència, etc., el que conforma diferents situacions socials i d'inclusió en la vida del municipi.

L'assentament i arrelament de les persones immigrants i les seues famílies ha influït en l'economia local i transformat les escoles i instituts i altres serveis públics. Vinaròs és ja un municipi multicultural com es pot veure al mercat, a les portes de les escoles, als carrers i a les places. A més de la vessant d'una diversitat cultural que cal gestionar entre tots i totes, està la vessant social. Una part del veïnat estranger té una situació socioeconòmica bona o acceptable, sense problemes. Tanmateix una majoria del veïnat immigrant, difícilment quantificable, té una situació de precarietat social. Com a la resta d'Espanya, els treballadors i treballadores immigrants han patit amb més intensitat la crisi entre altres motius per la seua concentració en sectors com construcció, hostaleria, etc.: ocupacions poc qualificades i amb major incidència de la temporalitat. En abril de 2018, les persones estrangeres suposaven el 26,1% dels veïns i veïnes de Vinaròs demandants actius d'ocupació al SERVEF. Igualment, els immigrants laborals i les seues famílies estan relativament concentrats en les zones urbanes més precàries, on està l'habitatge a preus més accessibles. Per últim, un altre sector, minoritari però significatiu, es troba entre la precarietat i l'exclusió social. En molts casos, a les problemàtiques anteriors, cal afegir la situació d'irregularitat. Segons les organitzacions socials, als darrers anys han

augmentat els casos d'irregularitat sobrevinguda, quan es perd el permís de treball i residència per no poder renovar-ho.

Uns dels reptes d'aquest PEV és consolidar i aprofundir el caràcter inclusiu de Vinaròs en termes de gestió de la diversitat cultural, promoció de la convivència i de la interculturalitat, però també en termes socials, en condicions de vida, entorn urbà i serveis (com amb altres sectors del veïnat en situació socioeconòmica precària).

Propostes: Fomentar la convivència, la integració dels immigrants i la interculturalitat

Consolidar i aprofundir el caràcter inclusiu de Vinaròs, respectuós amb la diversitat cultural i cohesionat alhora, passa per la promoció de la convivència i de la interculturalitat, però també per la integració social en termes de condicions de vida, entorn urbà i serveis. Es dóna doncs una temàtica general, com integrem millor als sectors del veïnat en situació de precarietat social, i una temàtica específica, derivada de factors propis de la condició migrant (culturals, jurídics, relacionals, etc.). En aquest sentit, junt amb el "Pla Municipal d'Inclusió i Cohesió Social" de Serveis Socials, que és el programa general, es proposen ací una sèrie de mesures específiques.

A més, la integració dels immigrants és un procés bidireccional, que afecta i implica a la població autòctona en diversos nivells; per tant, una acció publica a favor de la integració ha d'adreçar-se també al conjunt del veïnat.

— Facilitar l'accessibilitat normalitzada del veïnat immigrant als serveis municipals i, en la mesura de les competències municipals, al sistema educatiu, sanitari, de serveis socials especialitzats i les polítiques actives d'ocupació. El Padró Municipal ha de constituir una porta d'entrada a la ciutadania local i no una barrera. En aquest sentit, caldria repensar-se l'actual termini de sis mesos que s'aplica als immigrants en situació irregular, particularment en funció de criteris de situació social i càrregues familiars (presència de menors).

— Ple funcionament de l'Oficina Pangea (d'atenció als immigrants) de l'Ajuntament de Vinaròs, en particular en tres eixos: (a) garantir l'assessorament jurídic i facilitar la normalització documental, atenent especialment al procediment d'arrelament social; (b)

millorar la primera acollida, facilitar el coneixement i accessibilitat dels recursos existents a Vinaròs, municipals i autonòmics; derivació dels immigrants en situació de carrer, molt d'ells treballadors agrícoles temporals a l'alberg municipal, la creació del qual s'estableix a l'àrea d'Equipaments d'aquest PEV; (c) coordinació amb les associacions socials.

— Fomentar cursos d'aprenentatge de valencià i castellà, així com d'aspectes socioculturals, en coordinació amb les associacions socials, particularment adreçats a les dones immigrants.

— Promoure l'accés a l'ocupació i la millora laboral dels treballadors i les treballadores immigrants mitjançant el foment de la seua participació en cursos generals de formació ocupacional i estudiar la realització de cursos específics, particularment referents a treballs i sectors d'activitat amb alta presència relativa d'immigrants.

— Donar suport a l'associacionisme immigrant i a les seues activitats de caràcter lúdic, esportiu i de convivència. Facilitar i fomentar l'associacionisme de les persones d'origen immigrant en les associacions culturals, esportives, veïnals i culturals, de Vinaròs. Fomentar la interrelació i activitats conjuntes entre les associacions d'immigrants i altres entitats vinarossenques.

— Fomentar la interacció i la interculturalitat i previndre el sorgiment de tensions i de racisme. En aquest sentit, s'establirien tres línies d'acció. Una primera, amb la gent jove i centrada als IES, passa per la realització d'activitats interculturals que fomenten un millor coneixement i valoració mútua, una relació amb menys prejudicis i una educació en valors. Una segona, adreçada al conjunt de la ciutadania, amb diverses activitats de sensibilització respecte a la nova composició social i les seues implicacions. Una tercera consistiria en visibilitzar la presència positiva de la diversitat, que avui és ja un tret constitutiu de Vinaròs, en els esdeveniments rellevants de la vida local, en particular aquells que depenen de l'Ajuntament, els espais significatius i l"imaginari" de la ciutat.

1.3. ELS VEÏNS I LES VEÏNES AMB DISCAPACITATS

Tot i l'existència d'un centre específic a Vinaròs, un Centre de Rehabilitació i Integració Social (CRIS) per a adults amb discapacitat mental, i dels serveis especialitzats a l'Hospital, l'atenció i el suport a les persones que tenen un tipus o altre de discapacitat, recau sobre les famílies, particularment sobre les dones. La situació d'aquests menors i adults és diferent segons els recursos familiars, el tipus i grau de discapacitat, etc., encara que no es disposen de dades del total de persones i la seua situació concreta. En el procés participatiu del PEV, a més de qüestions concretes, les famílies manifestaven la seua preocupació per que els seus fills i filles guanyen en qualitat de vida, relacions i autonomia i, en termes de futur, la inquietud generada per la reducció de cobertures i ajudes a favor d'aquestes persones a partir dels 25 anys.

Una ciutat inclusiva ho ha de ser també pels seus veïns i veïnes que tenen algun tipus de discapacitat. En aquest sentit, se l'ha de prestar una atenció específica als diferents àmbits del PEV.

Ser una ciutat més inclusiva amb els veïns i les veïnes amb discapacitat

La diversitat de situacions entre els veïns i veïnes amb discapacitat és poc coneguda. Si es considera que les persones amb discapacitat han de rebre una atenció específica en el conjunt del PEV, és bàsic tindre un coneixement més acurat d'aquesta realitat (persones afectades, problemàtiques i situacions).

— Augmentar el coneixement de la realitat de les persones amb discapacitat a Vinaròs per diverses vies: unificar les dades dels serveis públics i associacions, detectar situacions no abordades, etc. Una eina, en aquest sentit, potser un registre amb dades de persones afectades i la seua situació (discapacitat, grau, situació social), de caràcter voluntari i amb les garanties de protecció de dades corresponents.

— Augmentar la coordinació quotidiana, en informació, criteris i actuacions, entre els serveis públics que intervenen (Àrea de Política Social de l'Ajuntament, centres i serveis del Departament de Salut de Vinaròs, centres escolars) i les associacions radicades al municipi.

— Estudiar el possible augment de centres d'atenció especialitzada, prioritzant el criteri de mantindre sempre que siga viable l'entorn social més pròxim, i activar la qüestió davant la Diputació Provincial de Castelló i la Generalitat Valenciana.

— Dins de l'objectiu general de fer de Vinaròs un entorn urbà més amable i accessible per a tots i totes, considerar mesures específiques per que les persones amb discapacitat guanyen en qualitat de vida i autonomia (bo-bus electrònic, supressió de barreres arquitectòniques, places d'aparcament reservades i vinculades a la matrícula, etc.).

2. ESTRUCTURA PRODUCTIVA DIVERSIFICADA

2.1. SECTOR PRIMARI: AGRICULTURA, RAMADERIA, PESCA, MINERIA I ENERGIA

1. Cultiu de regadiu: 1) La propietat de la terra i la seua evolució han portat a una mida ineficient de les parcel·les de cultiu (minifundis), afavorides per una cultura patrimonial familiar del sòl i l'abandó de la professió d'agricultors, que es dediquen majoritàriament a l'agricultura a temps parcial i la compatibilitzen amb altres activitats professionals. Fins i tot en el cas dels arrendaments, la dedicació als cultius sol ser a temps compartit. L'exemple tradicional és el cultiu de la taronja, que ocupa prop del 80% de les zones de fruiteres i l'arbrat. 2) L'extracció d'aigua mitjançant pous, sense garanties de control rigorós sobre les quantitats i la qualitat de l'aigua extreta, mostren deficiències en la regulació de l'ús d'aquest recurs particularment sensible en zones pròximes a la costa. 3) Evolució decreixent de verdaders agricultors, amb dedicació intensiva als cultius i a la selecció innovadora de la qualitat dels productes. Pot servir de referència l'evolució quinquennal del nombre d'afiliacions a la Seguretat Social Agrària en el municipi de Vinaròs: any 2007, 694; any 2012, 572; i any 2017, 284 afiliats.

Encara que no disposem de la referència estadística actualitzada sobre els usos del sòl rústic, es pot entendre que no es veuen modificats amb celeritat, excepte catàstrofes, o per operacions dràstiques de transformació agrària. Així podem aproximar que sobre el total del sòl rústic el 58% són fruiters (dels quals aproximadament el 80% són cítrics); el 20% horta: cultius d'hortalisses, verdures i llegums (8%) i altres productes subtropicals i mediterranis (12%); la resta en proporcions menors el secà de labor (3%), olivar (8%), pastures i terrenys sense cultivar (11%). (Dades econòmiques i socials, Fitxa municipal de Vinaròs, 2012).

Proposta 1. Cultiu de regadiu: Reordenar l'ús de la terra per a augmentar la mida de les parcel·les que permeten l'explotació intensiva dels cultius de fruites, hortalisses i verdures, així com la recuperació d'altres productes tradicionals i autòctons. Aquest fenomen d'augment de la mida de les parcel·les s'ha produït de manera relativament desordenada i dirigida per inversors externs que, fins i tot no sent verdaders agricultors, busquen l'obtenció de beneficis immediats, aprofitant les deficiències de les actuals condicions de protecció del camp. Alguns d'aquests nous empresaris, quan perden els seus avantatges inversors no tenen cap objecció a abandonar els cultius per a dirigir les inversions cap a noves oportunitats d'obtenció de rendiments més alts. En les entrevistes personalitzades hem tingut oportunitat de contactar amb inversors agrícoles de Vinaròs que inverteixen en l'ampliació de les parcel·les i en la selecció de varietats de cultius rendibles i estables per a la ciutat.

Les conseqüències de la desatenció del camp, junt amb l'explotació intensiva de les terres de cultiu, pot resultar desastrosa per a la sostenibilitat de les collites i de les condicions ambientals: excés d'adobs, herbicides i productes fitosanitaris; absència de rotació dels cultius per al sosteniment de la qualitat del sòl; i sobretot una agressió al sosteniment de la qualitat de l'aigua de reg, després d'una sobreexplotació dels aqüífers, de conseqüències incalculables.

Algunes dades estadístiques poden il·lustrar el problema del minifundisme agrari. Sobre un total de 3.689 titulars del domini del sòl rústic que s'estén a 8.406 hectàrees, es divideixen en 7.639 parcel·les i 11.276 subparcel·les. Tenint en compte que alguns propietaris tenen parcel·les de grandària mitjana, això dóna una idea aproximada de l'atomització de la propietat del sòl rústic (Dades econòmiques i socials, Fitxa municipal de Vinaròs, 2012).

Proposta 2. Cultiu de regadiu: Segmentar els mercats per la qualitat i la distribució dels productes del camp, de manera que els productes seleccionats per la seua excel·lència tinguen la destinació en els centres d'hostaleria de qualitat, i botigues denominades gurmet, separades dels productes de similars qualitats però distribuïdes en els mercats i petit comerç d'alimentació. Aquesta separació de mercats implica una diferència de preu suportada per la selecció del producte en origen i la distribució en el dia (*just in time*); justificada per la qualitat, la proximitat i la frescor dels productes d'alimentació; amb la garantia del control de qualitat i la manipulació dels productes en la distribució; eliminació dels costos de maneig, manteniment i emmagatzematge; simplicitat acordada dels processos, informació de qualitats, grandàries i proporcions de proveïment; possibilitat d'identificar els problemes i les seues solucions per a

la garantia del control de la qualitat global, a causa del reconeixement entre productor i usuari últim del producte.

Aquestes diferències de preus redunden en un benefici per a l'agricultor, amb millors preus en origen (productor); si escau, el distribuïdor, és l'usuari últim de la cadena de valor del producte, amb qualitats diferenciades que justifiquen també els seus preus per al consumidor final (restauració i botigues «gurmet»); i finalment una satisfacció per al consumidor en el gaudi i la degustació dels productes amb la més alta qualitat disponible dels productes autòctons i selectes en el mateix territori de consum. Aquesta primera aproximació no exclou la possibilitat de proveir a consumidors relativament allunyats però amb mitjans de transport específic i àgil, que asseguren la frescor i la qualitat dels productes d'alta qualitat agrícola.

Cal tindre en compte que aquestes recomanacions o propostes estan definides per a l'agricultor municipal d'explotacions relativament petites però eficients. De cap manera són útils per als agricultors de producció en gran escala que desborden l'àmbit municipal i han de pensar en mercats pròxims però, sobretot, en els allunyats del municipi que inclouen l'exportació dels seus productes. No es pot menysprear aquests altres productors agrícoles que generen rendes i ocupació agrícola en proporcions elevades però que disposen dels seus propis criteris i capacitat de gestió empresarial.

Proposta 3. Cultiu de regadiu: En una societat desenvolupada, en què la preocupació ambiental és creixent, no es pot obviar la rellevància dels cultius ecològics. L'esperança de vida dels ciutadans s'allarga i l'alimentació cobra una rellevància que abans podia menysprear-se. Cada vegada és més evident que hem de vigilar els additius, els conservants i les substàncies utilitzades en la cerca de l'eficiència dels cultius. Aquesta apreciació està relacionada amb el principi de precaució sobre les garanties de la nostra alimentació i supervivència a llarg termini. Els postulats ecològics estan també relacionats amb les emissions, les partícules en suspensió, els residus sòlids i líquids i la reducció de la nostra petjada ecològica. El control sobre el canvi climàtic és motiu de preocupació, però en el cas de l'alimentació, en què està relacionat tot el que exposem ací, ens centrem en la qualitat de vida d'una durada més gran, en què els productes que s'acumulen en el nostre organisme són motiu de possibles malalties degeneratives. Aquest tipus de cultius, regulats i certificats, incrementen la importància de tota l'argumentació desenvolupada en la proposta 2 d'aquest mateix apartat.

2. Cultius de secà: Indubtablement, el primer problema continua sent la mida de les explotacions que han d'aconseguir dimensions eficients i superiors als del cultiu de regadiu. El risc més gran sobre aquests cultius és l'abandó de la collita (recol·lecció); queden com a productes d'autoconsum familiar però empobridors del valor patrimonial, econòmic i paisatgístic (natural) de les terres altes, i s'exclou la seua capacitat generadora de rendes econòmiques i d'ocupació. Possiblement la reordenació dels cultius i l'ús de la terra permetrien l'oportunitat d'inversions per a la recuperació eficient del cultiu d'olives, magraners, anous, ametles, avellanes, garrofes i, si escau, recuperació de la vinya en terres intermèdies.

Proposta 1. Cultius de secà: Reordenar l'ús de la terra per a augmentar la mida de les explotacions que permeten abordar-ne el cultiu de manera eficient amb inversions destinades a l'ordenació i selecció dels cultius, així com a la seua possible mecanització. Aquestes transformacions haurien d'escometre's respectant les fites, els marges i les parets en pedra

seca i els olivars que representen l'esforç col·lectiu de les poblacions precedents, així com la resta d'arbres que configuren el patrimoni paisatgístic incorporat en l'Estratègia Territorial de la Comunitat Valenciana. De la mateixa manera, haurien de respectar-se les terrasses existents en les elevacions del terreny adoptant solucions tècniques i agrícoles compatibles. L'ús de la pedra seca en la conformació de terrasses de cultiu suposa un benefici mediambiental perquè afavoreix la biodiversitat i atura l'erosió i la pèrdua de sòl fèrtil.

En aquest cas cobra rellevància la participació dels treballadors agrícoles, necessaris en moments determinats del temps, aquells en què s'intensifica la necessitat de mà d'obra. Un efecte col·lateral d'aquestes condicions resideix en l'atenció i la disponibilitat d'aquesta classe de treballadors, capacitats i eficients. Aquesta garantia s'aconsegueix de manera molt favorable si els treballadors disposen d'una relativa estabilitat laboral, amb l'existència d'uns cultius variats (diversitats varietals de productes agrícoles i de tipus de cultius), en els quals no hi ha coincidències de les necessitats intensives d'aquests treballadors, no exclusivament hàbils per al cultiu de secà sinó eficients treballadors agrícoles.

Com es pot percebre, hi ha efectes col·laterals, típics d'una estratègia de desenvolupament integrat, que requereixen atenció específica. Aquests efectes són la prestació de serveis relacionats amb les necessitats d'aquests cultius de secà i de la mena de treballadors que els caracteritzen, com els treballadors agrícoles discontinus (temporers): l'allotjament, la sanitat, la formació en el treball, l'educació dels familiars, les necessitats de serveis socials i administratius (fiscals, financers, d'assegurances, de gestió, culturals, esportius i d'oci). Si aquestes necessitats són previstes i avaluades des del municipi de Vinaròs, poden evitar conflictes i convertir-se en elements de potenciació del caràcter de centralitat dels serveis comarcals de qualitat, que en molts casos traspassen les fronteres comarcals i de la comunitat autònoma.

Proposta 2. Complementària als cultius de secà: La previsió de les necessitats de treballadors del camp, amb les dotacions de serveis per a convertir-se en la borsa de treball eficient per a cultius diversos i estratificats en el temps: sembra, transformació de cultius, empelts, poda, cures del terreny, eliminació de residus, recol·lecció. D'altra banda, la previsió per a la formació d'aquests treballadors, juntament amb la supervisió, tant de les condicions dels cultius, amb noves necessitats de comunicació i mecanització, com de l'ús eficient de l'aigua (canalitzacions i torrenteres).

La Regidoria d'Agricultura de l'Ajuntament té una tasca rellevant en la definició d'incentius, tant en la reordenació dels cultius de secà com en la promoció d'un ús ecològic del sòl, assumint responsabilitats en la custòdia del territori, que suposa garanties afegides per als propietaris de la terra.

Sense cap dubte, la sola idea de reestructuració dels cultius genera inquietud sobre els drets de propietat, però no es tracta d'imposar un pla determinista, es tracta més aviat d'afavorir la millora de la legislació sobre els incentius i la regulació de l'ús de la terra, sense que siga necessària la pèrdua o la modificació de la propietat del sòl agrícola.

Dins d'aquest apartat, no es pot descurar el caràcter tradicionalment agrícola de la ciutadania de Vinaròs i del seu entorn territorial pròxim, amb coneixements ancestrals dels cultius i usos de la terra, que encara poden ser recuperats. Els primers beneficiaris d'aquestes iniciatives, són els residents més pròxims a Vinaròs, encara que els seus efectes transcendeixen aquest espai inicial i, des d'una perspectiva estratègica, suposa la recuperació de la població agrícola del municipi. Val la pena insistir que aquesta proposta 2 defensa la creació d'una borsa de treball de treballadors agrícoles (tant per a secà com per a regadiu) que identifica les qualificacions dels treballadors i pot programar cursos de formació per a aquests treballadors. La borsa podria ser gestionada per l'Agència de Desenvolupament Local (ADL) de Vinaròs o qualsevol altra institució amb reconeixement social, capaç de resoldre l'arbitrarietat i el risc de les colles d'agricultors sense identificació de les seues habilitats i condicions laborals de l'ocupació per a la qual se'ls selecciona.

L'avantatge per als propietaris agricultors és la selecció apropiada dels treballadors en funció de les activitats que s'han de fer, i per als treballadors les garanties de les condicions laborals, amb una oportunitat futura de gaudir de contractes fixos discontinus, en funció de l'evolució i les característiques de la institució gestora de la borsa de treballadors del camp.

Proposta 3. Complementària a les activitats agrícoles: Moltes ciutats europees i cada vegada més les ciutats espanyoles, sota la pressió de la ciutadania, incorporen experiències reduïdes de cultius, sota la denominació d'«horts urbans». Aquestes experiències, de què Vinaròs ja té precedents, permeten petites parcel·les d'auto proveïment de productes d'horta, que admeten l'experimentació en la recuperació de cultius tradicionals i proves d'innovacions varietals, absolutament compatibles amb els hàbits saludables de la ciutadania i motiu suficient per a

la incorporació a les rutes turístiques de les visites al municipi de Vinaròs, com s'apunta en la següent proposta 4. Aquesta iniciativa permet, de manera complementària, oferir petites parcel·les, per temps limitat, als qui no disposen de recursos i pretenen una integració laboral en el municipi.

Proposta 4. Complementària a les activitats agrícoles: Vinaròs es caracteritza per ser una població costanera, que no ha patit els problemes de congestió turística d'altres poblacions del Mediterrani, però on es concentren un gran nombre d'oportunitats estratègiques. Una és la desestacionalització del turisme estiuenc. En la mesura que els habitants de les grans urbs valoren cada dia més la qualitat de vida d'algunes activitats a l'aire lliure, amb esforços moderats, dependents de les condicions climàtiques i la salut (edat) dels visitants, les rutes turístiques dels espais agrícoles permeten una classe de senderisme relaxat consistent en visitar des dels cultius de regadiu fins als de secà en una progressió paisatgística que inclou la topografia delimitada per barrancs i rius.

Proposta 5. Genèrica per a la promoció del sòl agrícola: Aquesta proposta pot excedir l'àmbit estrictament municipal, però la regidoria d'agricultura podria incentivar-ne el desenvolupament. Consistiria en la creació d'una borsa de terres de cultiu. Permetria el manteniment actualitzat el cens de cultius, però donant-li usos que excedeixen el mer registre i arxivament, utilitzant les noves tecnologies com a instruments d'informació per als incentius de reordenació i usos de les terres, amb informació accessible tant per a la classificació de terres de regadiu com de secà.

Proposta 6. Genèrica per a la promoció del cooperativisme agrícola: Procurar mecanismes d'incentivació per a una cultura i promoció de les cooperatives agrícoles, que, a més de les funcions tradicionals, contribuïsquen a la incorporació dels processos de distribució i gestió, que aconseguisquen la grandària suficient per a aconseguir representació en les institucions territorials, estatals i fins i tot comunitàries, a través de l'Organització Comuna de Mercats Agrícoles (UE-PAC). Això permetreria intervindre de manera eficient tant en la consecució de les oportunes subvencions, com en la intervenció en els preus en origen, salvant l'enfonsament de preus, afavorit pel minifundisme enfront dels grans distribuïdors. Prenent en consideració l'associació de cooperatives intercomarcals, si escau.

3. La pesca: En el cas de la pesca, molts dels comentaris dedicats a l'agricultura serveixen per a aquesta branca també pertanyent al sector primari. Les propostes més rellevants no són diferents en la seua essència.

Cal distingir, per descomptat, la pesca professional de l'esportiva, o la d'entreteniment, més lligada a les oportunitats turístiques del municipi i als usos del port de Vinaròs que administrativament és de competència autonòmica. De moment només atenem les iniciatives econòmiques de la pesca comercial a l'Ajuntament de Vinaròs, pesca professional. (vegeu l'apartat "El Port").

Des d'una perspectiva estratègica s'ha de prendre en consideració inicialment l'estructura de la propietat de les embarcacions, la seua mida, l'activitat i les llicències de pesca per al cas de l'espai marítim. Amb una conclusió de reculada generalitzada de l'activitat pesquera, que és majoritàriament costanera, amb vaixells de mida reduïda.

D'altra banda, es pot assegurar que l'activitat més important del port de Vinaròs no està en la seua funció comercial, sinó en el desballestament de bucs (industrial), no solament de Vinaròs, sinó també d'altres ports de la costa mediterrània.

Proposta 1. Protecció i preservació dels caladors: Respectant la referència de marca del «llagostí de Vinaròs», sembla absolutament evident que s'ha d'atendre la preservació dels caladors que tenen una dimensió supracomarcal, si bé és l'aigua de l'Ebre, unida a la temperatura de l'aigua, el que garanteix les especificitats d'aquest producte, limitant-ne l'excel·lent qualitat a la comarca del Baix Maestrat. En qualsevol cas cal vigilar el compliment de les regulacions en aquests caladors per al llagostí i la resta de les pesques litorals: encerclament, ròssec i tresmall. No es tracta solament d'atendre les regulacions imposades pels organismes competents, es tracta bàsicament d'arribar a acords d'autocontrol i vigilància per les mateixes confraries de pescadors.

L'objectiu d'augmentar sistemàticament les captures pot permetre un avantatge amb el vaixell i la tripulació del competidor, però condueix a una deterioració del preu i una sobre explotació dels caladors, amb un resultat col·lectiu empobridor.

Proposta 2. Comercialització de les pesques: Com a conseqüència de l'escassetat de captures els preus tendeixen a pujar, encara que hi ha un risc latent, en la mesura que l'alt consum a Espanya del peix ha conduït a preus mitjans molt superiors als de les pesques d'altres països. L'única defensa de la continuïtat de la diferenciació de preus està en les diferències de qualitat dels productes i en la més estricta regulació i control en la manipulació.

Proposta 3. Segmentació dels mercats: En el mateix sentit que s'apuntava per als productes selectes dels cultius agrícoles de qualitat, cal potenciar la segmentació dels mercats de distribució atenent el sector de la restauració i la venda de proximitat en els mercats i les botigues d'alimentació de la zona, sense descuidar el proveïment d'altres mercats d'excel·lència més allunyats, en què es valora la qualitat del producte (captura per tresmall). No es tracta d'augmentar l'extracció, es tracta que el preu reflectisca la qualitat i l'excel·lència d'un producte escàs, per exemple el llagostí de Vinaròs, sense que aquest siga l'únic producte marítim d'alta qualitat en les pesques del Baix Maestrat, amb un cicle de vida i sostenibilitat delicat, la qual cosa ens porta a una atenció especial sobre les condicions mediambientals que garanteixen la qualitat del producte. Val la pena insistir que la pesca ha de ser objecte d'una atenció especial

per part de la capacitat auto reguladora dels mateixos pescadors amb la supervisió municipal, per a evitar intervencions més desestabilitzadores des de l'administració general amb quotes demolidores per a la reduïda flota de Vinaròs.

Derivat dels comentaris anteriors, Vinaròs s'enfronta a una col·lisió d'interessos en el sector pesquer (i en general en tot el sector primari) que caldria resoldre, o modular, per a dissenyar polítiques municipals en les seues competències, o elaborar propostes per a acordar-les amb altres administracions, tant amb la Generalitat com amb la resta de municipis de la comarca o limítrofs. Per una part, tractant de mantindre i preservar els interessos legítims dels propietaris de vaixells i de les actuals llicències de pesca; per l'altra, abordant les transformacions necessàries per a una pesca eficient i sostenible en termes mediambientals.

4. L'energia: Quant als usos i la producció d'energia elèctrica, malgrat la crisi provocada pels canvis de la legislació espanyola, en el marc europeu s'imposen criteris de proveïment per energies alternatives renovables i de producció i consum pròxim, sense excloure la necessitat imperiosa de les xarxes de transport d'energia elèctrica d'alta tensió.

En qualsevol cas, el nombre d'hores de sol a l'any i els fluxos dels vents (mestral o tramuntana) afavoreixen la previsió d'espais dedicats a la producció d'energia elèctrica i calòrica per a calefaccions i aigua sanitària. (vegeu l'apartat "Recursos ambientals", capítol 5).

5. Mineria i extracció de terres: Es continua sense identificar la procedència dels moviments de terres per a la construcció i altres obres d'infraestructura. Caldria localitzar la ubicació de les graveres i saber si disposen d'alguna mena de gestió o control. Una excursió per la rodalia de Vinaròs permet detectar possibles graveres sense identificació d'elements de gestió, almenys identificables per a un visitant circumstancial.

6. La ramaderia: Finalment, en els comentaris del sector primari, no hem disposat d'informacions específiques sobre les explotacions ramaderes, excepte una referència a la minsa existència de ramaderia extensiva enfront de la intensiva (avícola, ponedores d'ous, porcí, boví, ànecs i pollastres per a carn).

2.2. SECTOR SECUNDARI: INDÚSTRIA I CONSTRUCCIÓ

Les estructures productives dels principals nuclis industrials de la Comunitat Valenciana oscil·len entre els nuclis dominats per petites i mitjanes empreses que fabriquen productes molt similars (clúster), competint entre elles però aprofitant les economies d'escala dels aprovisionaments i la distribució, així com la concentració de treballadors amb habilitats específiques tradicionals, i, d'altra banda, les indústries més diversificades, amb empreses industrials de més grandària i prop de nuclis de població més amplis que, a més de garantir una demanda local, disposen de nuclis logístics potents per a la distribució de la producció a grans distàncies, inclosa l'exportació del gros de la capacitat productiva.

Proposta 1. Opció per la diversificació de l'activitat industrial: Vinaròs, per la seua posició geogràfica, al límit nord de la Comunitat Valenciana, en un entorn de població amb rendes de l'ordre d'un 5% per damunt de la mitjana espanyola, pot assumir un paper institucional que desborda àmpliament el municipi, la comarca i fins i tot els límits administratius de la Comunitat Valenciana, amb un territori al nord demarcat per la desembocadura de l'Ebre que no respon al potencial de la Catalunya més industrialitzada, ni tan sols en el cas de la mateixa estructura agrària catalana. Açò permet l'aventura d'una indústria diversificada en un entorn que pot aconseguir, en un breu termini de temps, una mida poblacional en la seua rodalia, centrat en l'articulació Vinaròs-Benicarló com a ciutats de referència i un nivell de desenvolupament econòmic social que ho afavorisca. Per a això cal dissenyar una estructura que facilite la localització de noves i tradicionals inversions en un futur.

Proposta 2. Polígons industrials: En aquest sentit cobra una rellevància especial el tractament i la gestió dels polígons industrials i la reordenació en termes d'interacció de les empreses i la ciutadania, en el cas de les indústries ja instal·lades i amb tradició productiva integrada en l'entorn urbà de Vinaròs. Entre els polígons cal prestar especial atenció a la logística que supere l'actual capacitat d'emmagatzematge de mercaderies.

Proposta 3. Potenciació de la logística: Una estratègia de diversificació productiva és garantia d'estabilitat davant les crisis cícliques sectorials i de desenvolupament equilibrat quant a la qualitat i diversitat del teixit social amb professionals qualificats que són usuaris de serveis de qualitat en el municipi. No es pot oblidar en aquest terreny la proximitat a l'AP-7 i el desenvolupament i evolució de la CN-340, així com la proximitat a la línia ferroviària que hauria de culminar en el desenvolupament de l'eix mediterrani de transport de mercaderies i viatgers del corredor mediterrani, amb enllaços logístics tant cap al nord com cap al sud de la ciutat, sense descuidar la connexió cap a l'interior amb Aragó.

Proposta 4. El port i les seues funcions industrials: Dins de l'estructura de diversificació cobra una importància molt rellevant el port de Vinaròs, encara que no és alié a una sèrie d'incompatibilitats que s'han de resoldre entre diverses opcions del futur que es desitge per al municipi. Per descomptat, algunes de les alternatives són compatibles sempre que es programen infraestructures d'adaptació d'un port que es troba en el mateix centre de la ciutat i que en lloc de convertir-se en un punt de ruptura hauria de ser un centre d'articulació del futur desenvolupament de la ciutat.

Des del punt de vista del component industrial, el port té multitud de potencialitats, tant les directes (la construcció i reparació de bucs, drassanes i tallers; la producció dels béns i equipaments per a la drassana; la cura i manteniment de les instal·lacions portuàries; la producció de béns i equipaments relacionats amb la marina), com les d'incentivació d'altres activitats externes al port, com ara l'atracció d'inversions i la potenciació de la logística de la indústria local. No obstant això, aquesta és una orientació de difícil encaix amb altres usos turístics, esportius o d'oci, així com amb la configuració d'un espai d'articulació de la convivència ciutadana, el paisatge, les activitats artesanals, el comerç de proximitat, la mobilitat urbana i l'habitatge.

Proposta 5. El port i les seues funcions comercials: La compatibilitat d'un port comercial, encara que només fóra de cabotatge tant cap a altres ports de similars característiques com cap a ports comercials de l'Estat amb destinació a l'exportació, requereix un estudi detallat i reordenació tant de l'actual estructura portuària com de la seua ampliació. Per ubicació i accessibilitat, presenta incompatibilitats evidents amb una ciutat i un port eminentment turístics.

Atesa la concentració d'activitat econòmica en l'articulació Vinaròs-Benicarló, podria plantejar-se l'alternativa i l'oportunitat de construir un nou port-embarcador de caràcter comercial que descongestionés els dos ports, alliberant espais per a les activitats de pesca i turístico-esportives i, sobretot, descarregant de tràfic els dos nuclis de població en ser dotat d'un accés directe portuari amb la carretera N-340. Aquesta proposta exigiria una gran cura mediambiental i la col·laboració dels dos municipis amb la Generalitat i amb Puertos del Estado.

2.3. SECTOR TERCIARI: SERVEIS A LA CIUTADANIA I A LES EMPRESES

Malgrat una definició tan extensa del sector terciari des de la perspectiva econòmica, s'aborda ací una part reduïda dels temes d'aquest sector productiu, que és tractat en altres àrees temàtiques des de perspectives complementàries.

La valoració dels serveis, com la resta d'activitats econòmiques, es computen pel valor pagat pel consumidor últim del servei. Això té implicacions estadístiques rellevants. A pesar que el sector primari és el sector estratègic per antonomàsia, el seu pes econòmic no arriba al 5% del PIB als països desenvolupats; la indústria juntament amb la construcció, que són el motor de la innovació i el progrés tècnic de l'economia, a penes arriben al 30% i, no obstant això, el sector terciari se situa entorn del 70% de la producció. El motiu és que la immensa majoria dels productes arriben al consumidor a través de l'activitat comercial i que qualsevol de les activitats econòmiques necessita, en una societat complexa i desenvolupada, multitud de serveis (comunicacions, informàtica, transport, neteja, publicitat, gestió administrativa, comptabilitat, auditoria, supervisió, finances, assegurances, formació i qualificació professional, sanitat laboral, vigilància...). Sense descuidar els serveis que es presten i es gaudeixen directament, com són els relacionats amb les reparacions, els serveis immobiliaris, els viatges, l'educació, la sanitat, els serveis socials, la cultura, l'esport o l'oci...

La destinació general dels serveis és per a la ciutadania, unes vegades de manera directa i unes altres de manera indirecta, a través dels serveis a les empreses. En altres apartats d'aquest informe s'ha tractat el gros dels serveis públics. Ací només esmentarem els serveis de reparacions, que estan vinculats al clima social i empresarial d'exigències sobre la qualitat de les empreses i dels serveis prestats, i el tema de la distribució, sector comercial, en el qual centrarem l'atenció.

Per diferents motius —capitalitat comarcal que concentra serveis públics i d'administració, l'afable ambient ciutadà, la centralitat del seu nucli urbà, amb una població abundant i una riquesa mitjana adequada—, Vinaròs és una ciutat de serveis. Possiblement aquests mateixos motius no han obligat el comerç a preparar-se per a la competència d'un futur, que ara ja és passat. Les grans superfícies comercials, amb preus sensiblement inferiors i una centralitat de proveïment de totes les necessitats familiars han colpejat seriosament el petit comerç i el comerç especialitzat de proximitat a la ciutadania.

Proposta 1. Serveis a la ciutadania: En primer lloc, les associacions de comerç, que ha jugat i segueix jugant un paper molt rellevant en la promoció del comerç de Vinaròs, han de professionalitzar-se per a escometre iniciatives col·lectives, com aquelles que tenen a veure amb la promoció de Vinaròs com a centre de qualitat i de serveis comercials, al mateix temps que, en col·laboració amb altres institucions, es doten de plataformes de serveis comercials «en línia» (digitalització y promoció de noves tecnologies).

Proposta 2. Serveis a la ciutadania: Alternativament a la proposta anterior, però en sintonia amb aquesta, el comerç al detall ha de distingir-se per oferir millor qualitat que les grans superfícies i amb un tracte personalitzat cap a la clientela amb nous serveis d'atenció i complements de servei postvenda. Aquests complements que no poden oferir els grans centres de manera generalitzada són els que justifiquen la diferència de preus. La fidelització de la clientela i la diferenciació del producte no estandarditzat representen els elements competitius de referència.

Proposta 3. Serveis complementaris a la ciutadania: L'expansió de la ciutat ha de ser un al·licient per a la promoció comercial i la consecució de nous centres diversificats de serveis comercials, tenint en compte les recomanacions recollides en els apartats d'urbanisme i mobilitat (vegeu el capítol "Qualitat Urbana"). L'Ajuntament ha de col·laborar, afavorint i incentivant la rehabilitació dels comerços, així com la reubicació en els nous centres d'expansió comercial de la ciutat.

Proposta 1. Serveis a empreses: Dins d'aquesta multitud d'activitats del sector terciari cal tindre en compte que els serveis a empresa són els de més valor econòmic perquè es presten a través de contractes estables i duradors, amb alt nivell d'eficiència i de qualitat, mentre que altres serveis tenen components molt alts d'inestabilitat, relacionats amb els hàbits i decisions d'ús o gaudi, que poden oscil·lar de manera molt contundent davant petites alteracions en les rendes familiars i fins i tot en les perspectives de futur (expectatives).

Una societat moderna, amb divisió detallada i qualificada del treball, és una societat bàsicament de serveis. Totes les activitats econòmiques i socials tenen un efecte multiplicador sobre aquest sector, de tal manera que es pot prendre com a indicador del grau de desenvolupament, perquè sense un potent sector primari i secundari no podria existir un potent sector terciari de qualitat.

Proposta 2. Expectatives davant la divisió eficient de les funcions empresarials: A partir dels comentaris anteriors, possiblement la millor recomanació és la d'estar atents a les futures línies de desenvolupament estratègic i a les oportunitats que generen les empreses. Primer per la tendència a l'externalització de les activitats de serveis. Perquè la producció siga eficient, les empreses concentren la seua activitat en la fabricació del producte que han dissenyat, deixant a altres empreses, també eficients en les seues comeses, les tasques específiques dels serveis complementaris. Cada grup professional i empresa es dedica a dur a terme eficientment les activitats per a les quals s'han especialitzat. Posteriorment la mateixa estructura qualificada de les empreses de serveis atén les potencials necessitats d'eficiència d'altres noves empreses que puguen instal·lar-se a Vinaròs, perquè aquestes empreses de serveis agrupen professionals de contrastada eficiència empresarial.

Proposta 3. Serveis públics: Finalment, fem una referència imprescindible a la mateixa gestió municipal. Res del que hem avançat sobre el futur del sector dels serveis pot ser desenvolupat sense el suport d'uns bons serveis i la modernització de la gestió municipal, tenint en compte les seues necessitats d'eficiència i qualitat dels serveis de la seua responsabilitat, promoció de la ciutat, servei de proveïment d'aigua, energia elèctrica, infraestructures, dotacions de comunicació amb la potenciació i garanties de les tecnologies de la comunicació i la informació que marquen una empremta de ciutat del futur, imatge de qualitat i benestar social.

3. TURISME

El municipi de Vinaròs té un important potencial turístic, per les seues condicions climàtiques, temperatures suaus, elevat nombre d'hores de sol a l'any; per la seua ubicació en la costa mediterrània, amb una platja agradable, que s'estén longitudinalment; per la proximitat a zones de senderisme i cicloturisme, tant litoral com rural o d'interior; per la proximitat a altres nuclis de població amb indubtable atractiu patrimonial, cultural i gastronòmic; per la seua història amb referències ibèriques, romanes i medievals; pel seu patrimoni natural i un rellevant patrimoni immaterial a través de les seues festes i tradicions. S'assenyalava en una taula del procés participatiu que «Vinaròs té vida tot l'any perquè abraça el mar».

El turisme ha passat a ser part de la forma de vida de Vinaròs, perquè es tracta d'un sector econòmic vital. No obstant això, ha quedat al marge de les grans concentracions del turisme de masses, i s'ha mantingut en un entorn relativament amigable de tipus familiar i amb una important capacitat d'integració social.

En qualsevol cas, les característiques actuals del turisme de Vinaròs resulten difícils d'avaluar per l'absència d'indicadors habituals com l'ocupació de places hoteleres o de lloguers turístics, el registre de visitants a través d'indicadors d'accessos a museus, guies, visites a centres de

referència... Al mateix temps resulta impossible de conéixer l'altre gran indicador de referència, la despesa dels turistes en el municipi.

Les raons bàsiques que dificulten l'avaluació es troben en l'escassetat de places hoteleres de caràcter turístic, les dades de les quals es mesclen amb les pernoctacions quotidianes en el trànsit de les xarxes de comunicació per carretera (N-340 i AP-7). D'altra banda, la característica familiar del turisme permet disposar d'un abundant cens d'habitatges de segona residència usats pels seus propietaris, residents en un entorn no gaire llunyà, amb la cessió o arrendament en èpoques d'alta demanda festiva o d'ús recreatiu, sense un exhaustiu control estadístic ni fiscal. La captació d'aquestes rendes complementàries ha afavorit la construcció d'habitatges unifamiliars o apartaments familiars d'usos mixtos (familiar i turístic), no sempre amb l'ordenació i el rigor urbanístics ni el control mediambiental que calen.

L'última crisi financera internacional, sumada a la crisi immobiliària a la Comunitat Valenciana i a la resta d'Espanya, ha afonat el gros de les activitats econòmiques de Vinaròs, que estan relacionades amb el consum familiar: l'alimentació, el sector de la construcció i l'immobiliari, el sector químic, així com del sector de reparacions i emmagatzematge sense comptar amb un potent reconeixement dins del sector logístic. Des d'aquesta perspectiva, les estratègies de desenvolupament per a la millora de les condicions de vida de la població han de prendre en consideració la diversificació d'activitats; i ací el turisme és un potent dinamitzador per a actuar sobre multitud de components de l'activitat econòmica i social.

Aquesta opció té riscos que cal val considerar per a orientar el que ja està disponible, corregint-ho si escau, i per a impulsar un turisme de qualitat que siga compatible amb el medi ambient, les condicions de vida locals (manteniment de la població autòctona), la identitat del territori i el desenvolupament futur dels atractius de la destinació turística.

3.1. DESTINACIÓ TURÍSTICA FAMILIAR I DE QUALITAT

El turisme que es vol per a Vinaròs significa capacitat d'atracció de persones allunyades del municipi o de la comarca sense reproduir models de massificació ciutadana (Benidorm o Peníscola), sinó d'un turisme adequat a la capacitat d'allotjaments i serveis de qualitat amb la intenció d'estabilitat en termes econòmics i socials, però, encara més important, en termes

de sostenibilitat ambiental, compromesos amb els Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS) de Nacions Unides (ONU). Per tot això, parlem d'un turisme familiar.

El turisme ha de tindre com a principi bàsic la identitat i l'atractiu del seu territori: el paisatge natural, els monuments o centres de referència, el genuí patrimoni natural i cultural, així com el respecte i l'estima de la ciutadania. El conjunt d'aquestes característiques defineix una «destinació turística de qualitat» que la identifica i la diferencia de qualsevol altra mena de destinació.

L'escassetat de places hoteleres turístiques, tant en el nucli urbà com en les zones nord i sud de la costa, té efectes pertorbadors per al turisme de qualitat.

— En primer lloc, pel consum de recursos naturals, des de l'ocupació del sòl disponible fins a la dispersió i l'encariment dels recursos energètics i de proveïment d'aigua (sanitària, reg de jardins i ompliment de piscines), així com l'eficiència i la responsabilitat en la recollida i l'aprofitament dels residus. Aquestes ineficiències s'han generalitzat en el cas de Vinaròs per absència d'una regulació adequada i per la pressió de propietaris del sòl amb tendència al turisme residencial unifamiliar.

— La concentració en nuclis hotelers dóna millors resultats i és més eficient que el turisme dispers residencial. El turisme hoteler té una rendibilitat mitjana de l'ordre de cinc vegades la residencial, amb una despesa del doble per persona, i a més disposa d'una important capacitat de generació d'ocupació estable, d'aproximadament set vegades superior al residencial.

— No podem deixar d'esmentar que l'estalvi de l'ocupació residencial es basa en l'ús abusiu del treball domèstic, en la immensa majoria dels casos, de les dones que han de continuar atenent, en els dies de vacances o d'esbarjo, responsabilitats i tasques similars a les discriminatòries en el domicili tradicional (neteja, compra, alimentació). Si bé és cert que algunes funcions i responsabilitats es relaxen, les responsabilitats principals continuen recaient massivament sobre les mares i dones de la casa, encara que en alguns casos els homes mostren un relatiu suport en termes d'ajuda, però no de responsabilitat familiar. En aquestes circumstàncies, els objectius de qualitat turística queden en la perifèria de l'equitat del gaudi familiar de l'oci.

3.2. EIXOS BÀSICS D'OFERTA TURÍSTICA

L'Ajuntament haurà de fer un esforç en la definició dels eixos bàsics d'atracció de l'oferta turística de Vinaròs, reivindicant els elements essencials del municipi. Per a fer-ho es proposa:

— Potenciar els serveis turístics considerant Vinaròs com una destinació supramunicipal. Per a això, cal establir un sistema de col·laboració amb els municipis de la seua àrea funcional. Amb una perspectiva diversificada i flexible per a adaptar-la a les condicions

futures, ha d'adquirir una rellevància preponderant la creació de centres d'interpretació turística de la naturalesa, el paisatge i el patrimoni.

— Preveure els efectes de les estratègies de desenvolupament turístics compassant-los al creixement de la ciutat i a la capacitat d'absorció dels potencials turistes. Cal dissenyar les funcions i els objectius mitjançant un «Observatori turístic» amb capacitats d'orientació, mediació i execució de programes, així com de definir indicadors avançats i les seues potencials correccions i adaptacions. Cal dur a terme tasques de formació de personal per als treballs del sector de turisme, i desplegar eines i iniciatives de promoció, una de les quals pot ser l'agermanament de Vinaròs amb ciutats estrangeres.

— Crear els incentius apropiats per a la generació d'allotjaments turístics situats en els espais de preferència turística. Ens referim, en particular, a hotels familiars pròxims i amb accessos fàcils a la platja, que es puguen fer servir en totes les estacions acollint també persones majors. En la mesura que la major part de la costa està ocupada, en la primera línia, per unitats unifamiliars, potenciar una línia d'allotjaments compassats amb el paisatge turístic, divers però identificat (vegeu l'apartat «Àrees urbanes»). Una oferta variada pot incloure també hotels apartament i cases rurals.

— Convertir Vinaròs en destinació per a persones jubilades és una opció de futur. Les característiques de la ciutat són molt apropiades, en particular el clima d'hivern i l'ambient acollidor de la ciutat. Aquesta iniciativa contribuiria a consolidar un sector econòmic amb treball més estable, en benefici del conjunt de la població. Complementàriament caldria potenciar uns serveis específics, adequats per a les persones majors, espais d'entreteniment, espais cardioprotegits, ruta del colesterol...

— Desenvolupar la valoració del turisme agrari. Això exigeix la cura de les terres de cultiu, amb especial atenció als productes autòctons i ecològics, i programar visites amb la possibilitat de compra directa en la zona de cultiu.

— Un turisme de qualitat necessita bons accessos a la ciutat i una mobilitat general àgil i plàcida. La costa s'ha de reservar per a espais per als vianants i mobilitat no motoritzada

(excepte per a persones amb dificultats i accessos de serveis identificats); així mateix, cal cuidar l'accessibilitat a tots els punts d'atracció turística (vegeu l'apartat "Mobilitat" del capítol 4).

— Cal reforçar els objectius municipals de preservació del medi ambient, conservació del paisatge i del patrimoni natural i cultural. L'ordenació de les platges ha d'atendre la millora de la seua imatge i funcionalitat. Per altra banda, el turisme de naturalesa està poc potenciat, quan Vinaròs ofereix oportunitats clares de rutes botàniques i per a la pràctica del senderisme (vegeu l'apartat "Recursos ambientals" del capítol 5).

— La possibilitat d'aprofitar els temps d'oci és una altra de les condicions d'un turisme de qualitat, per a la qual cosa calen espais de cultura, equipaments per a la pràctica d'esports de terra i mar, i zones recreatives per a infants i adults, i al mateix temps una oferta d'hostaleria diversa. Vinaròs pot oferir més coses de les que són conegudes: vida cultural, patrimoni arquitectònic (les pintures de l'església o les cases de pedra seca, per exemple) i natural (les oliveres mil·lenàries, la microreserva d'Aiguadoliva...). Cal fer-ho valdre (vegeu el capítol "Cultura i Patrimoni Cultural").

— Un ambient de seguretat urbana, atesa per una policia municipal amable, eficient i atenta, així com la facilitat d'accedir a serveis sanitaris, és una altra de les condicions.

D'aquests eixos bàsics d'oferta turística es dedueix que el turisme ha de ser una tasca transversal de diverses àrees administratives de l'Ajuntament, encara que n'hi haja una que s'hi dedique específicament (vegeu l'apartat "Transversalitat" del capítol 9).

En el procés participatiu s'ha esmentat en diverses ocasions l'estancament del sector de la restauració a Vinaròs. En aquest sentit, i com a proposta de millora integral, seria desitjable aprofundir en una metodologia de treball que permetera crear una cadena de valor vinculada amb aquest sector, inclus amb la participació de l'Administració en la promoció de empreses

d'economia social vinculades a la producció i comercialització de productes de proximitat. És a dir, caldria comptar amb el sector agrari i pesquer local (productes de proximitat o Km. 0) com a proveïdors fonamentals del sector de la restauració, com també amb el Mercat de Vinaròs. Des d'aquest punt de vista cal considerar, a més, que tant el sector agrari com el pesquer, així com el mercat, han de ser indrets on es puguen gaudir d'experiències turístiques vinculades amb la gastronomia. Exemples: visita i tast en un camp d'oliveres mil·lenàries, sortir a pescar (Pesca turisme), assistir a la subhasta del peix o visitar el mercat, han de formar part del fil conductor de l'experiència gastronòmica vinarossenca. Pel que fa a la restauració en concret, seria recomanable desenvolupar un Pla de Formació que ajude a renovar i diversificar l'oferta, així com captar nous emprenedors en el sector.

Finalment, hi ha una altra conclusió molt rellevant que es va posar de manifest en les taules del procés participatiu. Com millor siga Vinaròs per als seus habitants i la qualitat general dels seus serveis, també ho serà per al turisme. «Si tenim una ciutat on ens sentim còmodes, el turisme vindrà. Si Vinaròs és bona per al ciutadà, ho serà per al turisme». Es tracta de fer una ciutat a la mesura de les persones.

4. QUALITAT URBANA

Històricament, Vinaròs respon al model de ciutat europea, mediterrània, amb una densitat que evita la dispersió construïda i amb la mescla d'usos urbans que afavoreix el contacte social, el comerç, els desplaçaments fàcils i la seguretat ciutadana. Actualment presenta problemes d'una expansió poc ponderada, amb buits i desordres urbans que desconnecten zones perifèriques de la ciutat i generen àrees vulnerables, Per una altra banda, el model de mobilitat actual, basat en l'ús preferent del vehicle privat motoritzat, provoca disfuncions en la qualitat de l'espai públic. En perspectiva, a Vinaròs hi ha dues grans línies a transitar:

1. Centrar-se a completar la ciutat existent, objectiu que inclou la rehabilitació d'arquitectures, resoldre el dèficit de determinats equipaments i la renovació dels espais públics.

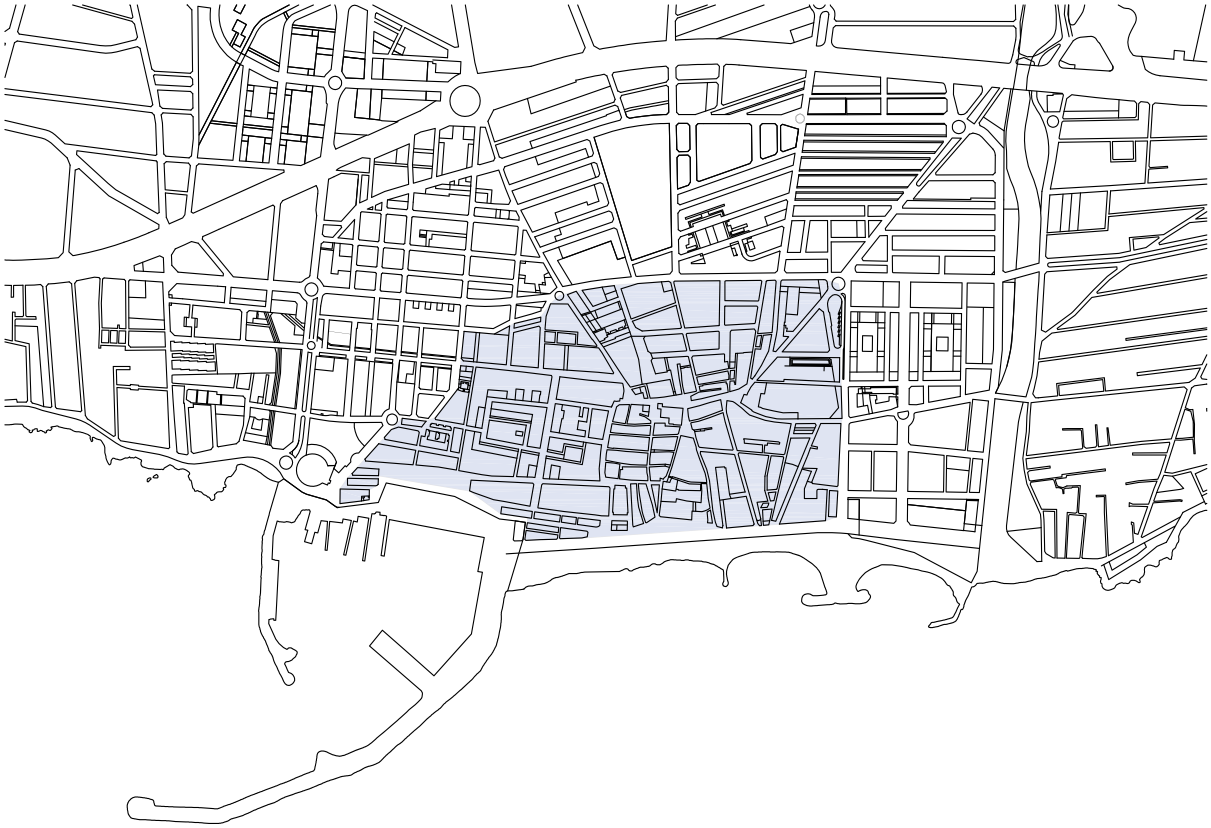
2. L'altre gran repte és assolir una alta qualitat mediambiental i urbana de Vinaròs, partint de les seues positives condicions geogràfiques, climàtiques i sociològiques, amb particular atenció a la infraestructura verda i la transformació dels sistemes de mobilitat interna.

Amb aquesta perspectiva, aquesta àrea del PEV es dedica a les transformacions a fer a la ciutat en l'urbanisme, l'habitatge, els equipaments i la mobilitat.

4.1 ÀREES URBANES

— EL CENTRE HISTÒRIC

El centre històric de Vinaròs presenta la singularitat de trobar-se en primera línia marítima, inclou una majoria dels edificis patrimonials de la ciutat i l'estima ciutadana per ell s'expressa en el consens que hi ha sobre la necessitat de protegir-lo i recuperar-lo. Integra el nucli més antic del segle XVI i els seus límits són els de les muralles carlines del XIX (455.000 m² de superfície), incloent el vell barri dels pescadors.

En el centre històric de la ciutat hi ha Béns d'Interés Cultural: l'església Arxiprestal, el convent dels agustins (actualment auditori) i els jaciments arqueològics, els dos últims incoats i pendents d'aprovació definitiva per la Generalitat.

Ara bé, sense una protecció estricta i per falta d'actuacions rehabilitadores, s'han produït demolicions successives d'arquitectures patrimonials, s'han perdut residents i la terciarització és excessiva. En l'actualitat, la façana marítima està molt desfigurada i massa mitgeres vistes produïdes pels enderrocs enlletgeixen el centre històric. L'espai públic ha millorat notablement amb la reurbanització del passeig marítim, però encara hi ha escassetat de zones verdes i la conversió en zona de vianants és insuficient. Les determinacions del Pla General del 2001, com les de l'anterior pla general, s'han demostrat clarament curtes per salvaguardar el centre històric tot i que marcava la necessitat d'elaborar-ne un Pla Especial específic.

Proposta: REDACTAR EL PLA ESPECIAL DEL CENTRE HISTÒRIC

El seu objectiu és protegir de manera estricta el patrimoni arquitectònic que conté, invertir l'estat de degradació, recuperar residents i revitalitzar el comerç. El Pla Especial del centre històric a redactar ha de tindre les següents determinacions:

— Abraçarà la superfície compresa per les antigues muralles carlines del segle XIX. Aquest recinte integra distintes àrees interiors que destaquen per la seua individualitat o patrimonialment sensibles: el centre històric dels segles XVI-XVII, el carrer de Sant Josep i la plaça del Primer de Maig, el passeig Marítim, la zona de la plaça del Pare Bover, i la dels carrers de Santa Magdalena i de Costa i Borràs.

— Ha d'incloure el catàleg definitiu d'edificis i espais públics protegits del centre històric, així com la seua normativa específica de conservació. Per confeccionar-lo ha de partir de la "Proposta de Catàleg de Béns i Espais protegits de Vinaròs" del 2014 i la feta per l'associació "Amics de Vinaròs". Hauria d'incloure un Manual de protecció i conservació per a ús de la ciutadania.

— Precisarà les àrees de regeneració urbana (el barri de Sant Josep amb el grup Virgen del Carme, entre d'altres; vegeu l'apartat "Àrees urbanes vulnerables") i les polítiques de rehabilitació que faciliten la recuperació de residents.

— Programar actuacions de millora de l'espai públic, recollint els canvis necessaris en la mobilitat interior i les propostes d'integració de la natura en la ciutat. Una prioritat ha de ser la reurbanització de la plaça del Primer de Maig (vegeu el capítol "Grans projectes urbans").

— Ha d'atendre la millora del paisatge urbà en el conjunt de la façana marítima, en particular la qüestió del desequilibri en les altures de les edificacions, així com la de l'escena urbana interior, en concret el problema de les mitgeres vistes generades pels enderrocaments d'edificis.

Indicadors:

– Quantitat d'edificis protegits, segons grau de protecció.
– Superfície àrees de regeneració urbana.
– Superfície de zones verdes del Centre Històric.
– Superfície vies de vianants.

— LA COSTA NORD

A més de per la mar, l'àrea geogràfica de la costa nord de Vinaròs està articulada pels rius Sénia i Cervol i pels barrancs de Llanetes, Triador, La Barbiguera i Del Saldonar. També, a ponent, per l'antiga carretera CN-340. La implantació de cases unifamiliars a la Costa Nord va començar en els anys seixanta del segle XX però quan s'hi va fer un creixement accelerat de construccions és sobretot a partir del Pla General del 2001. Aquesta costa té una longitud de 6 km.

Problemes:

El Pla General del 2001 fa una previsió per a cases de segona residència i turisme, però mentre les zones més pròximes al Cervol s'han consolidat com a de primera residència no s'ha conformat un sector turístic amb places hoteleres. Al mateix temps, declara sòl urbà o urbanitzable tot el territori entre la línia de costa i l'antiga CN-340, excepció feta de la desembocadura del Sénia.

En la Costa Nord, el desenvolupament urbanístic ha sigut desordenat, conformant-se carrers estrets, sense voreres per als vianants i dificultats per als vehicles. Hi ha carència d'espais lliures, zones verdes i equipaments, i no s'hi ha configurat un centre urbà de referència i un àmbit de convergència social dels veïns.

L'alta edificabilitat prevista podria més que duplicar la població actual. L'ocupació fins a la primera línia litoral i l'excessiva densitat no permet percebre el paisatge (entre altres causes, les vies perpendiculars a la costa no estan pensades per visualitzar la mar).

S'han d'assenyalar també els riscos d'inundacions pels barrancs, que tenen manteniment escàs i ocupació construïda en algun cas, i el problema de la regressió constant de la costa.

Oportunitats:

La Costa Nord és un actiu d'alt valor paisatgístic. La seua zona septentrional és d'enorme qualitat mediambiental i patrimonial, en especial Sòl de Riu i el Sénia. Aquesta és una àrea que el PATIVEL (Pla d'Acció Territorial de la Infraestructura Verda del Litoral) de la Generalitat ha protegit, declarant-la sòl no urbanitzable.

La configuració de l'antiga CN-340 com a bulevard del Baix Maestrat podrà millorar la mobilitat i la xarxa verda de la zona, a més de passar a ser un dels eixos articuladors urbans de la Costa

Nord. Un altre ha de ser el traçat de la Via Litoral paral·lela a la costa que determina l'Estratègia Territorial de la Comunitat Valenciana (ETCV), recollit també pel PATIVEL.

L'establiment (o restabliment) de la servidumbre de costes pot permetre recuperar determinats terrenys de primera línia.

Hi ha també la possibilitat d'una ordenació urbana que potencie un sector turístic renovat.

Proposta: REORDENACIÓ DE LA COSTA NORD

La Costa Nord de Vinaròs està necessitada d'una reordenació urbanística per abordar les deficiències funcionals i del seu sistema d'ocupació del sòl, així com els dèficits d'equipaments. Entre uns altres, els criteris de la reordenació han de ser:

— Desprogramar els "pais" (Programa d'Actuació Integrada) caducats i no desenvolupar més sectors urbanístics problemàtics. Cal recordar que, preservant els drets d'edificabilitat adquirits, és funció de l'administració municipal no admetre propostes que siguen inconvenients per a un desenvolupament urbà de qualitat per a la ciutat i el medi ambient.

— Modificar l'edificabilitat a la baixa o reordenar-la (usant la tècnica de les transferències d'aprofitament i buscant acords) per guanyar espais lliures i sòl per equipaments.

— Reordenar la volumetria edificable prevista pel Pla General: fer gradació des de quatre altures a la franja de ponent fins a una altura en la de llevant. En el seu cas, les residències hoteleres en la banda interior amb accessibilitat directa a la costa per vies obertes cap al mar, amb el caràcter d'hotels de platja.

— Recuperar determinades parcel·les situades en la zona de domini públic marítim-terrestre (com les de Cossis i La Foradada).

— Establir dues vies funcionals de trànsit: l'avinguda Francisco José Balada i el futur bulevard del Baix Maestrat (una en cada sentit). És convenient també la conformació

d'una intermèdia en paral·lel a les anteriors, adaptant-se en allò possible a l'ordenació existent. A més, s'ha de constituir la Via Litoral passejable, que inclou la passarel·la sobre el riu Cervol.

— Convertir el barranc de La Barbiguera en eix articulador central, possible àmbit social de referència, junt la conformació en paral·lel d'altres vies transversals, perpendiculars a la mar.

— Salvaguardar, alliberats i nets, els barrancs.

— Recuperació de senders de trànsit de vianants. El PATIVEL crea els corredors verds del Sénia i del Cervol, connexions amb les oliveres mil·lenàries i El Puig, respectivament.

— Intervindre en el paisatge per generar una massa verda en jardins públics i en parcel·lari privat per millorar l'escena urbana i la climatització de l'àrea.

— La protecció del territori de Sòl de Riu pel PATIVEL, en declarar-lo no urbanitzable, crea una situació nova i ben positiva per a la biodiversitat i el paisatge. Sòl de Riu i el Sénia podria ser reconegut com paratge natural Municipal o constituir-se en parc ecoturístic, en la perspectiva d'un futur Parc Natural de la desembocadura del Sénia.

— Consolidar les platges.

Indicadors:
– Superfície programada urbanitzable i urbanitzada.
– Superfícies espais públics i de zones verdes.
– Superfície de voreres en relació a les de calçades.
– Habitatges i equipaments.
– Places hoteleres en la Costa Nord.
– Costs de manteniment de la zona Costa Nord.

— LA COSTA SUD

La Costa Sud és el territori entre el Port i el barranc d'Aiguadoliva. Hi ha uns altres dos barrancs que l'articulen: el de Capçades i el de Les Salines. Aquesta costa té una llargària de 2,8 km.

L'àrea de la Costa Sud està majoritàriament ocupada per vivendes unifamiliars però presenta la particularitat de la implantació en els anys seixanta del segle XX de la Colònia Europa, una combinació de torres d'apartaments i xalets, originàriament destinada a ús turístic i ara residències habituals. El Pla General del 2001 va declarar sòl urbà o urbanitzable tot el territori entre l'antiga CN-340 i la costa.

A diferència del que passa amb la Costa Nord, a la Costa Sud la primera línia del litoral queda lliure d'edificacions fins al tram final (a partir de la Cala del Puntal la densitat d'ocupació se'n fa excessiva). La 1ª fase de les Actuacions i Consolidació de la Costa, finalitzada, ha estat exitosa en la recepció i l'ús ciutadà.

Debilitats:

Alta ocupació del territori litoral amb vies estretes perpendiculars a la mar. També és problemàtica la tangència edificada fins els límits dels barrancs. No s'hi ha conformat un node urbà central de referència. La regressió de la costa és un altre problema. L'escena urbana general és millorable.

Oportunitats:

Els barrancs poden ser també articuladors urbans del territori si es tracten adequadament. En eixe sentit, cal assenyalar la potencialitat del de Les Salines.

El barranc d'Aiguadoliva, compartit amb Benicarló, és d'alt valor mediambiental. El PATIVEL (Pla d'Acció Territorial de la Infraestructura Verda del Litoral) en declara "finestra" paisatgística la desembocadura i permet recuperar com a sòl no urbanitzable alguns dels terrenys més tangents. La construcció de la passarel·la de vianants d'Aiguadoliva, element del passeig marítim o via lúdica de la costa que continuarà fins Benicarló, forma part de la Via Litoral establida per l'Estratègia Territorial de la Comunitat Valenciana (ETCV).

Proposta: REQUALIFICAR LA COSTA SUD

La requalificació, és a dir, la posta en valor d'aquest territori litoral vinarossenc ha de ser el resultat d'un conjunt de línies d'actuació:

— S'hauria de guanyar espai lliure en la zona de la desembocadura d'Aiguadoliva millorant la qualitat mediambiental i del paisatge. El PATIVEL recupera com a no urbanitzable el sector més pròxim al barranc i s'han de suprimir els "pais" caducats i no desenvolupar més sectors en eixa zona.

— La construcció de la passarel·la peatonal d'Aiguadoliva permetrà articular en condicions la Via Litoral, donant-li continuïtat vers Benicarló i completar el passeig lúdic.

— Executar la 2ª Fase de les Actuacions de Consolidació i Accés a la costa (promoció del Ministerio de Medio Ambiente). Aquesta fase arriba fins al límit del terme amb Benicarló i continua els criteris d'actuació de la 1ª Fase.

— El barranc de Les Salines ocupa una posició central en la Costa Sud i pot convertir-se en eix o node articulador transversal, per a vianants. Els espais lliures del barranc i els de la Colònia Europa se sumen generant una àrea de grans possibilitats: es podria reordenar organitzant les taules o plataformes a distinta cota, crear noves zones arbrades i establir determinades activitats comercials/hostaleres. S'hauria d'estudiar la conformació del Parc de Les Salines.

— Les vies perpendiculars a la mar han de permetre una connexió atractiva amb el futur bulevard del Baix Maestrat. S'han de recuperar rutes peatonals senderistes.

— Recuperar parcel·les puntuals situades en la zona de domini públic marítim-terrestre resolent amb cura possibles conflictes de propietat.

— Reordenar la volumetria edificable projectada pel Pla General: gradació des de quatre altures a la franja de ponent fins a una altura en la litoral.

— Salvaguardar els barrancs nets. En el de Capçades resoldre el problema de l'eixida puntual d'aigües brutes.

— Normatives per crear massa verda en jardins i manteniment de sòls permeables.

— Rehabilitar el pont del barranc de Les Salines.

Indicadors:
- Superfície programada urbanitzable i urbanitzada.
- Superfície d'espais públics i de zones verdes.
- Superfície de voreres en relació a les de calçades.
- Nombre d'habitatges i equipaments.
- Places hoteleres a la Costa Sud.
- Costs de manteniment de la Costa Sud.

— L'ÀREA DEL PUIG

El tossal del Puig té 165 m. d'altura. Al cim hi ha l'Ermita o santuari de la Misericòrdia i Sant Sebastià. Hi ha també el poblat ibèric, encara en investigació i restauració, i la Torreta dels Moros (Bé d'Interés Cultural).

El tossal està envoltat de sòl forestal protegit, en gran part de propietat pública, constituint el parc urbà de l'Ermita (395.100 m², superfície que podria triplicar-se segons els límits que s'hi establisquen). El parc encara no té una delimitació física.

Segons les determinacions del Pla General del 2001 per a l'ordenació del sòl urbà de la zona, en la vessant est del Puig en els últims anys hi ha augmentat les unifamiliars construïdes. Segons la Memòria Justificativa del Pla, el sòl urbà de la zona de l'Ermita és de 32,43 ha. El Pla General hi inclou també sòl urbanitzable.

Hi ha redactat des del 2008 un Pla Especial de protecció de l'Ermita i el seu entorn que no ha aconseguit l'aprovació per la Generalitat.

Problemes:

En l'àrea del Puig s'ha produït cert creixement desordenat de cases i de transformacions agràries.

L'entorn de protecció arqueològica del poblat ibèric va entrar en contradicció amb una zona concreta de la urbanització que hi limita, problema que va paralitzar l'aprovació per la Conselleria del Pla Especial Protecció de l'Ermita i el seu Entorn que fixa mesures de protecció paisatgística i del patrimoni cultural.

El creixement construït en la falda del tossal ha deformat la percepció del Puig des del centre urbà.

Apuntem també els riscos d'incendis de la forest pel tipus de vegetació.

Oportunitats:

El puig de la Misericòrdia té un gran valor paisatgístic i és un observatori privilegiat del litoral.

És remarcable la qualitat arquitectònica del santuari o Ermita de Sant Sebastià i el gran interés del poblat ibèric que encara està en procés d'investigació i recuperació. La Torreta dels Moros n'és un altre atractiu.

El Puig és un espai molt valorat pels ciutadans, amb gran afluència de visitants i potencialitat turística.

En 2016 la Serra del Puig va ser declarada Paratge Natural Municipal (Decret 16/2016 de la Conselleria d'Agricultura, Medi Ambient, Canvi Climàtic i Desenvolupament Rural). La superfície total declarada és de 17,45 hectàrees.

Hi ha un projecte de carril lúdic-esportiu en la carretera del Puig i l'execució d'un nou pont de l'Ermita. També hi ha un projecte de connexió de la xarxa de sanejament de les urbanitzacions existents amb l'EDAR.

Proposta: PROTECCIÓ DE L'ERMITA I DEL SEU ENTORN

Ha d'aprovar-se un Pla Especial de Protecció de l'Ermita i el seu Entorn, atenent a criteris com:

— En relació a l'àrea urbana i urbanitzada del Puig, s'ha de tractar de generar un nucli homogeni i resoldre el problema de l'existència de propietats privades en les cotes altes transferint l'edificabilitat a parcel·les en cotes més baixes.

— S'ha de millorar la percepció del paisatge a protegir: indicativament, a partir de la cota de 100 metres no s'hauria d'edificar. La normativa d'edificació ha d'atendre la integració de les construccions de nova planta en el paisatge del Puig.

— Creació del parc Públic del Puig (vegeu l'apartat "El Parc Públic del Puig"), dotació imprescindible per completar la xarxa verda de Vinaròs.

— Finalitzar els treballs arqueològics i de restauració del jaciment ibèric reforçaria el patrimoni cultural vinarossenc i l'atractiu del Puig per als visitants. Hi ha la possibilitat de crear un ecoparc arqueològic (vegeu el capítol "Cultura i patrimoni cultural").

— S'ha de resoldre la qüestió de l'impacte visual de les antenes i unificar-les.

— ZONA DE LES CAPÇADES

Es tracta de l'àrea situada entre l'antiga CN-340 i el ferrocarril, entre el sud del terme i la zona del barranc de Capçades. És una àrea on durant anys ha predominat l'ús industrial però que ha anat acollint usos distints: equipaments, alguns habitatges i, més recentment, comercial amb la configuració del "Portal del Mediterrani".

El sòl industrial es desenvolupa a dos polígons independents: el Portal del Mediterrani (207.000 m², 83% d'ocupació en 2018) i el de Capçades (301.000 m², 75% d'ocupació). Hi ha una gran àrea entre els dos polígons encara sòl rural (urbanitzable en el planejament). I una gran superfície urbanitzada però buida en la zona de l'avinguda Papa Joan XXIII.

Problemes:

És una àrea on hi ha planificada una alta ocupació territorial i que acull, sense cohesió urbana, una diversitat d'usos i espais vacants. Ha sigut qualificada de "desgavell urbanístic". Ara per ara, les virtuts de ciutat compacta que és Vinaròs aquí se'n perden.

Els equipaments i les encara escasses residències entren en certa contradicció amb l'ús industrial perquè alguna de les activitats genera problemes.

L'àrea de les Capçades té una comunicació funcional deficient amb la resta de la ciutat, un problema per als usuaris dels equipaments de la zona (els instituts, l'hospital o els centres socials) i per als residents. I la configuració viària presenta dificultats per al trànsit dels vianants.

Oportunitats:

La concentració d'equipaments (hospital comarcal, instituts, estació del ferrocarril, centres de Rehabilitació i Integració Social i Tercera Edat) si es complementa amb habitatge pot crear una diversitat d'usos positiva. Hi ha la possibilitat de generar compacitat i cohesió urbanes actuant des de la política urbanística.

La conformació de la CN-340 com bulevard, vertebrat adequadament amb les articulacions viàries transversals, facilitarà la connexió de la zona amb la resta de la ciutat.

La convivència amb indústries no és necessàriament un problema si s'utilitzen tecnologies que eliminen o minimitzen possibles molèsties.

La transformació del polígon més al sud en el "Portal del Mediterrani", un polígon comercial amb bona localització geogràfica, l'autonomitza de la resta de l'àrea.

Proposta: TRANSFORMAR LA ZONA URBANA DE CAPÇADES

Les característiques d'aquesta zona urbana aconsellen una forta transformació en la qual l'ús residencial tinga un major pes. El sòl que hi ha entre els dos polígons industrials hauria de

congelar-se en el seu estat actual (condició rural, no urbanitzat) i centrar-se en què la zona de Capçades es complete i guanye compacitat urbana. Raons:

— Els equipaments funcionen millor en zones de vivendes en facilitar-se les relacions socials i, al mateix temps, els residents poden aprofitar els equipaments públics per proximitat.

— Es tracta d'una zona urbana consolidada que pot millorar la seua connexió amb la resta de la ciutat, entre altres raons amb la conformació del bulevard del Baix Maestrat. Alhora, els equipaments que alberga podrien també integrar-se millor a la ciutat, com ara l'estació del ferrocarril, els instituts i el centre de la tercera edat.

— La diversitat i mescla d'usos (residencial, industrial, comercial, equipaments) amb una ordenació i un disseny acurats fan ciutat socialment cohesionada.

— En cas de ser necessari, es poden traslladar determinades activitats problemàtiques per la seua proximitat a residències i equipaments a altres polígons del terme on hi ha sòl industrial abundant.

— Una transformació cap a un major pes de l'ús residencial pot fer-se per fases, en funció de propostes inversores concretes, establint determinades modificacions del Pla General que permetran la continuïtat de la ciutat compacta i la millora del paisatge urbà. La zona de les Capçades hauria de ser de creixement preferent.

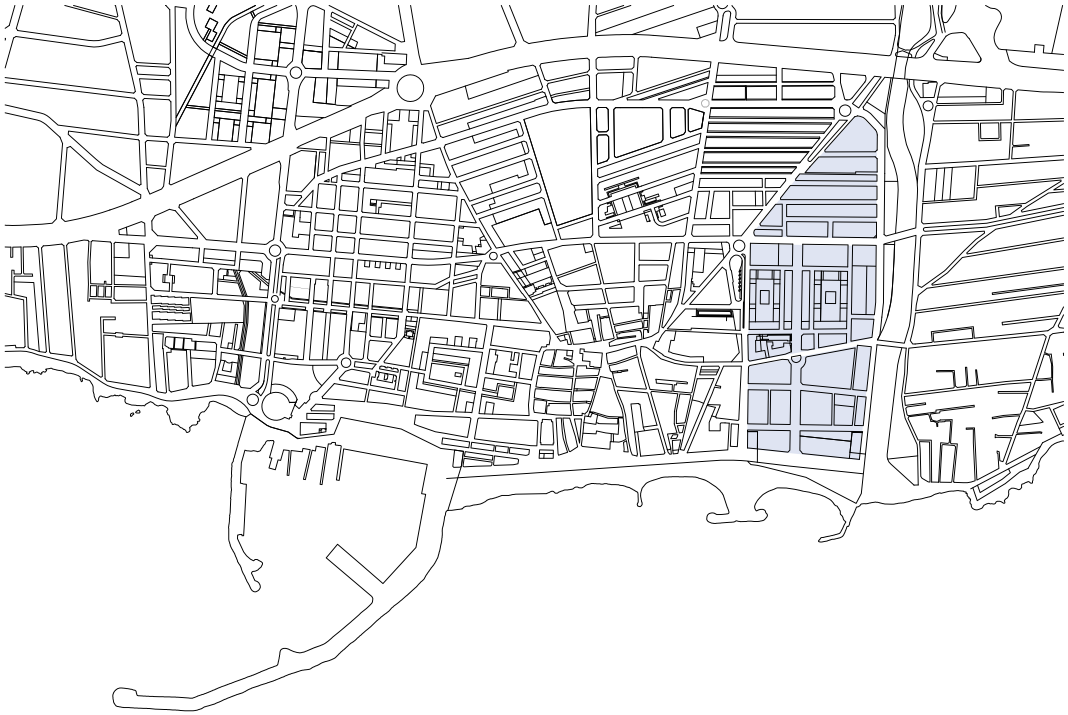
— La via de Joan XXIII (més Pau VI) n'ha de ser articuladora transversal de la zona les Capçades i ja està feta.

Indicadors:
– Superfícies d'usos del sòl.
– Concentració d'equipaments en la zona i la resta de la ciutat.

— L'ÀREA DE FORA DEL FORAT

Aquesta àrea, originàriament situada fora muralles, en el tram que enfronta a la platja del mateix nom, ha tingut un desenvolupament urbanístic desigual cap a l'interior del municipi. El passeig Fora del Forat i el de vora riu (carrer del Vint-i-nou de Setembre) la delimiten a l'est i al nord, mentre al sud ho fan l'avinguda Jaume I, el passeig Juan de Ribera i l'avinguda de Barcelona; el límit a ponent és el carrer Cervol. S'hi diferencien zones ben distintes.

La primera situada en primera línia de platja, fins a l'Avinguda de Tarragona, alberga diversos equipaments (CEIP Sant Sebastià, Pavelló Poliesportiu, Residència Comarcal Baix Maestrat), ha d'acollir el futur Auditori i conté una parcel·la destinada a la construcció d'un hotel. Aquesta zona és un espai públic vital per a la ciutat per la combinació de superfícies lliures, jardins, equipaments i sòl destinat a habitatges encara no utilitzat.

Entre les avingudes de Tarragona i de Leopold Querol es desenvolupa una segona zona, en bona part convertida en solars, amb una gran superfície pendent de desenvolupament urbà per habitatges i que comptarà amb equipaments sanitaris, educatius i esportius.

La zona més interior, entre l'avinguda de Leopold Querol i el carrer del Cervol, està ocupada per cases entre mitgpres amb una ordenació de carrers llargs, un dels quals (Santa Caterina) és particularment estret. Entre les cases i el riu hi ha l'Estació d'autobusos i el Parc de les Caterinetes.

Problemes:

La zona litoral de Fora del Forat ara és un espai en part buit, de grans dimensions, faltat d'ànima urbana per la impressió de desordre i la condició d'inacabat.

Les zones situades a ponent, entre la part posterior dels edificis de l'Avinguda de Tarragona i el carrer Cervol es considera Àrea Vulnerable des dels indicadors de l'entorn urbà, sumant solars i cases en estat deficient. En aquest sector, la banda que dóna al riu ara és residual.

En eixes mateixes zones hi ha alguns comerços, però no hi ha quasi equipaments, només l'estació d'autobusos i el CEIP Jaume I, ambdós en males condicions, i el Parc de les Caterinetes.

Falta major conversió en zona de vianants, arbrat i zones verdes, sobretot vora els dos equipaments anteriors i el passeig del riu Cervol. Caldria una reordenació i millora de la qualitat urbana en tota aquesta àrea.

Oportunitats:

La zona litoral de Fora del Forat és un espai de centralitat urbana de grans possibilitats per les dimensions de l'espai públic i la mescla d'usos que integra, públics i privats. El massís de bosc enjardinat de la banda de la costa i la mateixa platja de Fora del Forat tenen un gran atractiu ambiental i visual. El Passeig vora el Cervol, a més, té el valor afegit de donar al riu.

En la zona interior de Fora del Forat es poden emplenar els buits urbans amb edificació residencial atés que hi ha planejament urbà pormenoritzat que l'ordena amb eixa destinació. Hi ha equipaments projectats (el centre de salut per exemple) i hi ha lloc per uns altres possibles.

La comunicació de tota l'àrea de Fora del Forat amb la resta de la ciutat és bona, hi ha moltes bosses d'aparcament a prop (tot i que encara avui són solars i residus urbans). La construcció de la passarel·la de vianants del Cervol, element de la Via Litoral, és també una connexió necessària de Fora del Forat amb la Costa Nord.

Proposta: COMPLETAR LA CIUTAT EN L'ÀREA DE FORA DEL FORAT

— La gran plaça entre l'avinguda de Jaume I i la desembocadura del Cervol ha de reordenar els usos públics (viari, vegetació i equipaments) per configurar un espai clar i de dimensions mesurades que invite a la utilització diària. Entre els usos possibles hi ha el de mercats específics (gastronòmic, productes de temporada, Fira del Mar...) i el d'activitats culturals a l'aire lliure.

— En eixa mateixa zona litoral, la ubicació del centre cultural/auditori (vegeu l'apartat "Centre Cultural de Vinaròs" al capítol 7) i la construcció d'un hotel en la parcel·la que hi ha destinada, una localització adequada per la proximitat a la platja, contribuiran a l'objectiu anterior. La concepció d'aquestes dues arquitectures s'ha de cuidar per aconseguir-ne una bona integració urbana.

— La zona interior de Fora del Forat és una de les àrees urbanes on continuar construint la ciutat compacta que és Vinaròs. Entre l'Avinguda de Tarragona i Leopold Querol hi ha plans d'ordenació i edificabilitat a implementar, que poden incloure també habitatges socials i determinats equipaments que permetran la conformació d'un barri.

— Entre l'avinguda Leopold Querol i el carrer del Cervol caldria estudiar l'estat de conservació de les cases existents (per exemple amb l'eina del Informe d'Estat de l'edifici: IEE) i els indicadors socioeconòmics. L'ampliació del Parc de les Caterinetes i el seu vincle amb el passeig del Cervol pot ajudar a la revalorització d'aquest sector urbà.

— La requalificació del passeig vora riu ha de convertir-lo en element vertebrador del barri i del municipi. A més, la regeneració i conversió de les ribes del Cervol en zones de passeig possibilitarien la connexió de Fora del Forat amb la part rural de Vinaròs.

— Atesa la cota topogràfica d'aquesta zona, s'ha d'abordar el problema dels riscos d'inundabilitat i implantar-hi sistemes de drenatge sostenible.

Indicadors:
- Superfícies d'usos del sòl.
- Distribució d'equipaments.
- Evolució del parc d'habitatges a la zona.

— EL PORT

El port de Vinaròs data d'un projectat iniciat el 1864 i que es va construir deu anys després. A partir del 2000 passà a ser competència de la Generalitat. Actualment té dos usos, el pesquer (històric) i l'esportiu (recent). Te dos dics, el de llevant (1170 metres líneals) i el de ponent (463 m.).

Debilitats:

Ordenació deficient dels usos de l'àrea portuària. Infraestructures de pesca obsoletes.
L'ús de vaixells comercials ha desaparegut.

La zona portuària barrera a la continuïtat del passeig del litoral, les seues instal·lacions impedeixen l'articulació i apertura de la plaça del Primer de Maig amb el Port.

Accessibilitat i mobilitat interior del port deficients. L'accés més directe pel carrer de Febrer la Torre és un itinerari urbà, qüestió problemàtica pel tipus de trànsit que té per destinació una zona portuària.

Oportunitats:

Forta tradició històrica de la pesca.

Potencial alt de l'ús esportiu nàutic.

L'apertura del Port a la ciutat reordenant la plaça del Primer de Maig generaria una altra centralitat urbana.

La reordenació interna del port pot corregir la seua funcionalitat i incorporar algun ús turístic.

Millora de la imatge marítima i general de la ciutat.

L'ús comercial és una perspectiva d'implementació complexa, una qüestió a estudiar en perspectiva, inclosa la possibilitat d'una gestió portuària compartida Vinaròs-Benicarló.

Plans existents:

Hi ha un "Plan de Utilización de los "Espacios Portuarios" de 2005, promogut per la Direcció General de Transports, Ports i Costes de la Conselleria d'Infraestructures i Transports. No s'ha executat. Aquesta proposa una solució reordenadora del conjunt de l'àrea portuària que s'hauria d'executar per fases. Qüestions a destacar: amplia la superfície del dic de ponent on situa la zona pesquera i crea una zona tècnica industrial; crea un espigó nou al bell mig de la dàrsena central d'aigua i amplia la capacitat del Port a 470 embarcacions esportives; proposa construir un edifici administratiu i un altre comercial en el costat de llevant de la plaça del Primer de Maig. Problemes que presenta: no inclou cap estudi de paisatge; l'apertura al mar de la plaça del Primer de Maig resta obstaculitzada pels edificis que preveu construir; discutible el protagonisme complet de la dàrsena per les embarcacions esportives.

Proposta: REORDENAR I POTENCIAR EL PORT DE VINARÒS

Reordenar el conjunt del port per modernitzar les instal·lacions de pesca, ampliar l'ús nàutic esportiu, introduir determinades activitats d'oci i estudiar el caràcter comercial. En són objectius connexos la millora de la qualitat urbanística de la ciutat de Vinaròs i potenciar el seu turisme.

La reordenació ha de tindre els següents objectius:

— Traslladar la llotja a un dels dics i construir un nou edifici portuari, així com dotar l'activitat pesquera de les infraestructures i instal·lacions industrials modernes necessàries.

— Els usos industrials actuals han de mantindre's.

— Incrementar la superfície de pantalans per augmentar el nombre d'embarcacions esportives, responent a la demanda social.

— La instal·lació d'una escola de nàutica i marineria.

— Apertura i connexió del port amb la plaça del Primer de Maig i fer-lo part de la connexió nord-sud del passeig marítim de la ciutat.

— Situar en els dics determinades instal·lacions de restauració i oci.

— Harmonitzar la imatge del Port sustentada en estudis rigorosos de paisatge.

— La base de l'ordenació ha de ser la redacció i aprovació d'un pla d'utilització del port de Vinaròs, l'execució del qual podria fer-se per fases. Un pla així ha de fer-se amb la participació activa de tots els sectors ciutadans implicats en el Port.

4.2 HABITATGE DIGNE

La trama urbana de Vinaròs s'ha desenvolupat en anells concèntrics, al voltant del Centre Històric, fins a mitjan segle XX, segons un model de ciutat compacta. El creixement més recent del municipi ha sigut lineal, inicialment seguint els camins rurals a l'oest, mantenint el model compacte, i després saturant la línia de costa al nord i al sud del nucli urbà amb edificacions de baixa densitat destinades a alberg temporal i turístic de segona residència.

Les intencions del Pla General de 2001 de reconduir la dinàmica expansionista cap a un procés de completar l'inacabat, limitant l'expansió de la ciutat cap a l'oest, no són coherents amb les previsions que fa del creixement poblacional a Vinaròs, clarament expansionista. Dels 23.524 habitants censats l'any 2001, es calcula un augment fins a les 125.993 persones en deu anys, però el cens de població l'any 2017 és de 28.292 persones, molt allunyat de la previsió inicial (vegeu el capítol "Població").

Fent una comparativa entre l'augment de població real i la construcció d'habitatges a les últimes dues dècades a Vinaròs, s'observa que en la primera dècada la construcció de nous habitatges va ser, d'una manera desproporcionada, molt major al creixement real de la població. Entre 1999 i 2009 es construeixen 7045 nous habitatges i la població augmenta en 6005 persones, és a dir, 1,17 vivendes per persona. L'última dècada, però, en presenta encara una major divergència. Malgrat l'atur del creixement demogràfic i urbanístic, la proporció d'habitatges per persona augmenta fins a 8,05.

El nombre d'habitatges buits a Vinaròs l'any 2001, segons informació extreta del PGOU era de 1.426 vivendes. L'any 2011, el número ascendeix a 3.497, de les quals, acabades i no venudes hi havia 1.393. Per altra banda, segons informe de l'any 2016 de l'Ajuntament, hi ha 676 vivendes sense acabar al nucli urbà.

Problemes:

L'increment poblacional real ha sigut molt menor del previst al PGOU. L'aturada de l'expansió immobiliària ha deixat molts sectors urbanitzats i sense edificar. Una de les conseqüències és que els equipaments construïts a l'oest del nucli urbà han quedat allunyats de les zones residencials, deixant zones urbanitzades sense edificació.

Altra conseqüència és l'excedent d'habitatges acabats i no venuts, o d'aquells que no es van acabar de construir. Aquestes vivendes noves, no ocupades, se sumen a les antigues que van abandonant-se perquè no reben manteniment, conformant un excedent d'habitatges buits que contrasta amb els problemes d'accessibilitat a un habitatge digne que sofreix un ampli sector de la població a causa dels preus de mercat. En el procés participatiu del PEV es van considerar els alts preus de lloguer, orientats al sector turístic, com uns dels obstacles per a una adequada inserció social de sectors precaris i per a l'arrelament de joves i famílies joves al municipi (vegeu el capítol "Població").

L'excedent de vivendes buides i l'especulació immobiliaria (conseqüència de determinades polítiques econòmiques) comporten certes problemàtiques al municipi:
1) ocupació irregular dels habitatges acabats i no venuts; 2) insalubritat i problemes de manteniment de les infraestructures, en solars i vivendes no acabades; 3) habitatge precari per

falta de manteniment en vivendes antigues, amb problemes per als edificis adjacents, ruïnes urbanístiques i pèrdua de la identitat.

La degradació de l'estat dels habitatges i de l'espai públic, combinada amb el control privat dels preus, sobretot dels lloguers, implica una segregació espacial de les persones segons el seu nivell adquisitiu. Les zones més favorables del municipi es reserven per al turisme, associades a preus més alts de l'habitatge. La població que no pot accedir a aquests preus, o marxa de Vinaròs (cas dels joves), o troba altres lloguers més baixos en zones deprimides o degradades. És, normalment, el veïnat en situació de precarietat el més afectat per aquesta tendència (vegeu el capítol "Benestar Social"). Aquestes zones deprimides o degradades, s'identifiquen també com zones amb percepció d'inseguretat, i s'han delimitat segons cinc àrees vulnerables i tres zones amb problemàtiques puntuals, que caldria que s'estudiaren amb més detall (vegeu l'apartat "Àrees Urbanes Vulnerables").

Les següents zones del terme generen certa percepció d'inseguretat:

- Vora l'estació de Renfe. Zona pendent de desenvolupament urbanístic.
- Carrer de Sant Gregori. Pendent de renovar les dotacions urbanístiques.
- Descampat del Camí Fondo. Ubicació prevista del Parc Central.
- Tot el terme municipal fora del nucli urbà.

Oportunitats:

Les actuacions previstes en el PGOU i no dutes a terme en la Costa Nord, són una oportunitat de planificar un desenvolupament sostenible i correctiu, fixant les condicions de programació, ordenació, gestió i urbanització.

L'existència de terrenys obtinguts de titularitat municipal, permet construir equipaments i vivendes socials o sotmeses a règims de protecció. Per altra part, hi ha habitatge social acabat i altre en obres. Amb la nova empenta de l'accés a l'habitatge com a dret i del parc d'habitatge social per part de la Generalitat Valenciana, s'obrin possibilitats d'actuacions en el cas de l'habitatge precari. L'Agenda 2030 per al Desenvolupament Sostenible també planteja Assegurar l'accés de totes les persones a habitatges i a serveis bàsics adequats, segurs i assequibles, i millorar els barris marginals, (O11.1).

Actualment hi ha subvencions destinades a la rehabilitació, la millora de l'accessibilitat i l'eficiència energètica en vivendes, que poden fomentar l'eliminació de condicions insalubres en molts dels habitatges del municipi i, per altra banda, la millora de l'habitabilitat de molts altres. Cal tindre present que en els edificis més afectats, la persona inquilina no sol ser la propietària, i és aquesta última qui ha de sol·licitar l'ajuda. Existeix la possibilitat de mediació per part de l'Ajuntament entre ambdues figures.

Propostes:

— Creació d'una Oficina de la Vivenda, equivalent a un Patronat Municipal, la qual permetrà gestionar, d'una manera coordinada amb altres departaments, les actuacions de regeneració urbana i els programes socials d'integració. Aquestes dues mesures de millora han d'anar de la mà. La creació de l'oficina pot ser un projecte a llarg termini, per la complexitat que comporta la seua consolidació, però el treball interdepartamental o transversal és una característica que hauria de començar a curt termini per coordinar les actuacions. Aquesta oficina pot portar endavant diversos treballs, entre els quals es destaquen:
  - Formar part de l'Observatori Social i Econòmic (vegeu l'apartat corresponent del capítol 10).
  - Redactar un pla d'optimització de recursos immobiliaris públics.
  - Concretar, en l'àmbit municipal, la Llei per a la Funció Social de l'Habitatge de la Generalitat Valenciana, establint un conveni de col·laboració entre la Generalitat i l'Ajuntament de Vinaròs. A continuació s'expliciten algunes de les concrecions de la Llei:
    - Fer el cens d'habitatges buits, que permetrà mobilitzar l'important estoc d'habitatge desocupat (Art. 11.4)
    - Oferir serveis de mediació (Art. 8.2)
    - Col·laborar en el procés de concessió d'ajudes al lloguer (Art. 22.7)
    - Implantar programes d'habitatge social als terrenys obtinguts, aprofitant el patrimoni públic al municipi de Vinaròs. L'oferta d'habitatge públic a preus assequibles té una incidència directa en els preus de mercat. La gestió, encara que siga externa al consistori, haurà d'atendre els objectius fonamentals

d'aquesta Llei (el finançament de les actuacions d'increment i millora del parc públic d'habitatges, està previst als Art. 2.3, 3.4 i 3.5.c i d).
  - Informar a la ciutadania de la Llei i, concretament, de les persones o col·lectius que poden accedir als habitatges o a les ajudes.
  - Donar prioritat als programes que preveuen la mescla d'habitatge social amb habitatge de renda lliure o aquells que integren i mesclen diversos col·lectius en situació de precarietat, per evitar la segregació espacial dels habitatges (Art. 7.1)

— Aplicar polítiques de rehabilitació i regeneració urbana, com una ferramenta per aturar la vulnerabilitat de zones degradades i reduir la percepció d'inseguretat. La millora de la qualitat urbana i la mescla d'usos promou espais vius i habitats, associats al model de ciutat compacta. Aquestes polítiques poden portar-se a terme des de l'Oficina de la Vivenda o des del departament d'urbanisme:
  - Fomentar i ampliar els programes d'escoles taller de renovació d'habitatges (utilitat social de la formació i millora de les vivendes).
  - Declarar Àrees de Renovació i Regeneració Urbanes (ARRU).
  - Difondre les ajudes públiques actuals, amb mesures de suport als inquilins i/o propietaris amb dificultats socials.
  - Reforçar els equipaments i millorar l'espai públic, amb la creació de microespais de convivència i serveis (per exemple, wifi).

— En relació a l'habitatge de nova planta en sòl rural, existeix la possibilitat de permetre les actuacions vinculades de manera real a la custòdia del territori, sempre que s'empren sistemes constructius tradicionals, eficients energèticament i sense impacte, i estiguen en parcel·les mínimes de 10.000 m^2.

— Seria convenient que no s'admeteren a tràmit aquelles actuacions que fomenten l'expansió urbanística fins que es desenvolupen les següents àrees prioritàries, amb l'objectiu de completar la trama urbana: Àrea de Les Capçades i zona de Fora del Forat. I, en un altre ordre de prioritats, la Costa Nord (vegeu l'apartat "Àrees urbanes").

— Les actuacions que es desenvolupen, tant de sectors de nova creació com de propostes de renovació urbana, han d'anar encaminades a la generació o consolidació de la idea de barri com a element bàsic de l'estructura urbana. El barri es defineix com un grup de vivendes al voltant d'una zona verda, equipament o espai lliure i el seu caràcter identitari es fonamenta en l'equilibri entre habitatge, serveis i qualitat de l'entorn urbà. Aquest equilibri, que reforça la cohesió i l'autonomia, també té repercussions positives en el conjunt del municipi per la dinamització que aporten els barris vius sobre l'entorn d'aquests serveis, infraestructures o equipaments municipals o comarcals.

— Les tipologies a introduir a les noves urbanitzacions hauran de ser variades i graduals, de manera que la densitat s'augmente vora les infraestructures, eixos viaris i equipaments, segons explica la Directriu 122 de l'Estratègia Territorial de la Comunitat Valenciana. Per altra banda, aquests nous sectors a desenvolupar han de fomentar la mobilitat sostenible i la qualitat urbana integrant l'espai públic com un espai de relació i intercanvi.

— La tendència expansionista dels allotjaments de segona residència ha de corregir-se, fomentant un model on es prioritze l'existència d'hotels, en resposta a la demanda turística (vegeu el capítol "Turisme"), i les vivendes de residència habitual per cobrir les necessitats de la ciutadania.

Indicadors:

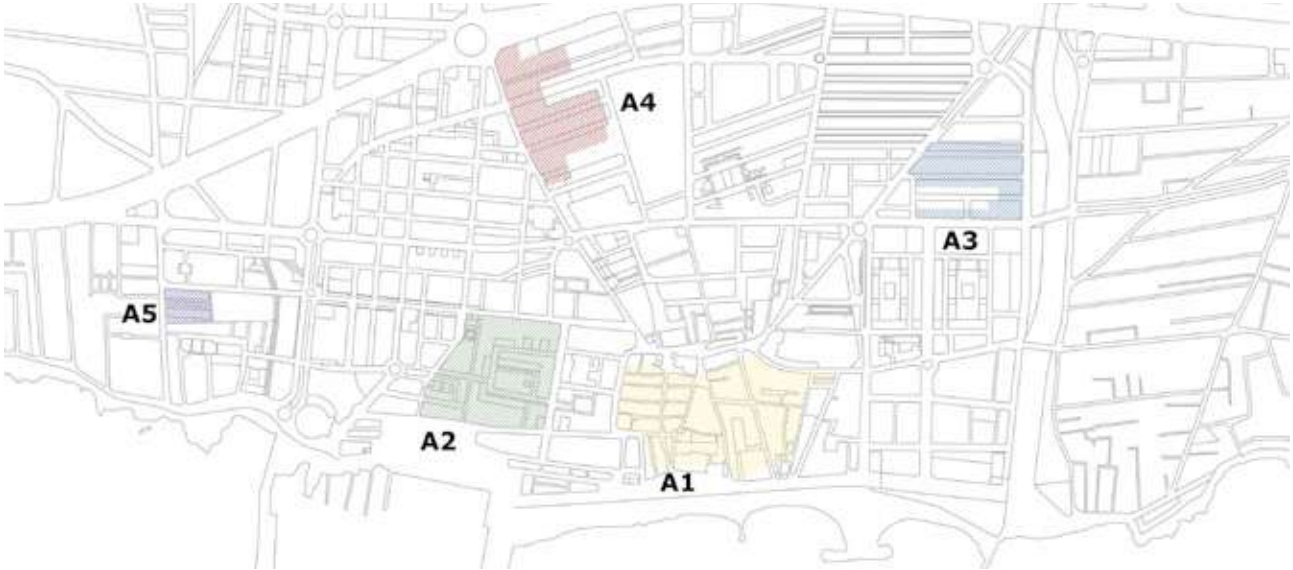
- Població (total, resident, vacacional, estacional).
- Nombre d'habitatges disponibles a la població:
  - habitatges buits i acabats.
  - habitatges per acabar i a rehabilitar.
  - m^2 de solars edificables i coeficient d'edificabilitat: núm. vivendes possibles
  - habitatge públic (municipal i de la Generalitat).
  - habitatges de segona residència.
  - nombre de places hoteleres.
- % d'habitatges amb l'IEE (Informe de l'Estat de l'Edifici) realitzat.
- % de vivendes amb deficiències detectades a l'IEE.
- % d'obres de rehabilitació realitzades.
- % d'obres de millora de l'eficiència energètica realitzades en edificis existents.

4.3 ÀREES URBANES VULNERABLES

La degradació de l'estat dels habitatges i de l'espai públic genera l'aparició de zones deprimides, identificant en el cas de Vinaròs cinc Àrees Vulnerables i tres zones amb problemàtiques puntuals, que caldrà que s'estudien amb més detall.

Hi ha quatre grups d'indicadors bàsics per definir les àrees vulnerables: els demogràfics, els socioeconòmics, els residencials i l'entorn urbà. S'han detectat problemàtiques en totes les àrees vulnerables i caldria fer-ne un estudi més en detall de les zones delimitades.

Els indicadors residencials fan referència a aquelles condicions deficients de l'habitatge (estructura, humiditat, aïllament), on sovint es donen situacions d'amuntegament atés el nombre de persones que hi conviuen. Podem distingir a Vinaròs dos tipus d'habitatge precari: un, integrat en el nucli urbà, com el barri dels mariners, i un altre aïllat i allunyat del nucli urbà amb manca de serveis.

En les Àrees Vulnerables es poden declarar Àrees de Regeneració i Renovació Urbana (ARRU) i ser objecte de finançament públic, mitjançant la gestió d'ajudes per part de l'Ajuntament,

segons les condicions del RD 106/2018 de 9 de març, pel que es regula el Pla Estatal de Vivenda 2018-2021. Les actuacions subvencionables són:

— Execució d'obres o treballs de manteniment i intervenció en les vivendes unifamiliars i els edificis (...) per tal d'adequar-los als estàndards previstos per la normativa vigent.
— Obres d'urbanització i reurbanització material i millora de l'accessibilitat i de l'eficiència ambiental dels espais públics.
— Obres de demolició d'edificis, de vivendes i infravivendes i d'edificació d'edificis de vivendes i vivendes de nova construcció.

A1. NUCLI ANTIC

Es delimita l'Àrea Vulnerable segons la proposta del Visor d'Espais Urbans Sensibles (VEUS) de la Generalitat Valenciana. L'antiguitat de l'edificació, en general, és major de 50 anys. Aquesta àrea estarà inclosa en el Pla Especial de Protecció del Centre Històric.

Els indicadors de l'entorn urbà detecten problemes amb l'excessiva terciarització de la zona (vegeu l'apartat "El Centre Històric"). Caldria estudiar també l'estat de l'edificació i els indicadors demogràfics i socioeconòmics, a l'hora de redactar el Pla Especial de Protecció del Centre Històric.

Altra zona que caldria estudiar amb profunditat a l'hora de redactar el Pla Especial és aquella situada a l'oest de l'anterior, també inclosa dins el centre històric. La qualitat de l'entorn urbà és bona, però els indicadors residencials detecten certes deficiències ubicades en punts molt concrets.

A2. BARRI DELS MARINERS

Es delimita l'Àrea Vulnerable segons la proposta del Visor d'Espais Urbans Sensibles (VEUS) de la Generalitat Valenciana, afegint la zona de la plaça de Joan Carles I.

L'antiguitat de l'edificació, en general, és major de 50 anys. Aquesta àrea estarà inclosa al Pla Especial de Protecció del Centre Històric.

Conviuen edificacions de 4 o 5 plantes, situades en segona línia, amb cases de poble tradicionals en filera, a primera. No hi ha pràcticament ni comerços ni equipaments. Falta una major conversió en zona de vianants, arbrat i zones verdes, i caldria millorar l'entorn urbà de la plaça de Joan Carles I, que actualment és una zona residual a desenvolupar urbanísticament. Aquesta plaça presenta oportunitats per a fer valdre el barri. La seua comunicació amb la resta de la ciutat és bona, hi ha certes bosses d'aparcament a prop, encara que solen ser solars o residus urbans. Hi ha alguns solars més, en comparació amb la zona A1 i l'estat dels edificis és pitjor, en general. Caldria estudiar l'estat de l'edificació i els indicadors socioeconòmics, a l'hora de redactar el Pla Especial de Protecció del Centre Històric.

A3. CENTELLES

Es delimita l'Àrea Vulnerable segons la proposta del Visor d'Espais Urbans Sensibles (VEUS) de la Generalitat Valenciana. L'antiguitat de l'edificació, en general, major de 50 anys.

Els indicadors de l'entorn urbà detecten problemàtiques a la zona (vegeu l'apartat "L'Àrea de Fora del Forat"). Caldria estudiar sobretot l'estat de l'edificació i els indicadors demogràfics i socioeconòmics.

A4. CAMÍ FONDO

Es delimita l'Àrea Vulnerable segons la proposta del Visor d'Espais Urbans Sensibles (VEUS) de la Generalitat Valenciana. L'antiguitat de l'edificació, en general, és major de 50 anys.

Les edificacions se situen entre el carrer de la Mare de Déu del Pilar i el Camí Fondo. La consolidació de la trama urbana al carrer de la Mare de Déu del Pilar contrasta amb la falta de desenvolupament urbanístic del Camí Fondo, la qual ha generat un residu urbà degradat. Hi ha alguns comerços i algun equipament. La seua comunicació amb la resta de la ciutat és bona. Caldria estudiar l'estat de l'edificació i els indicadors demogràfics i socioeconòmics. A la vora del Camí Fondo està previst ubicar el Parc Central, el qual podria posar en valor l'àrea i revertir la seua degradació. Per altra banda, la introducció d'algun equipament esportiu a l'aire lliure o un nou institut, vinculats a esta gran zona verda, també generaria certa centralitat urbana.

A5. GRUP 15 D'ABRIL (ARA DONES DE LA MAR)

Es delimita l'Àrea Vulnerable segons proposta del Visor d'Espais Urbans Sensibles (VEUS) de la Generalitat Valenciana. L'antiguitat de l'edificació, en general, és major de 50 anys.

L'entorn urbà no presenta problemes, hi ha bona comunicació amb la resta de la ciutat, hi ha equipaments i comerços a la vora i, encara que falta arbrat o zones verdes, hi ha també una bossa d'aparcament a prop. Caldria estudiar l'estat de l'edificació i els indicadors demogràfics i socioeconòmics.

ZONES AMB PROBLEMÀTIQUES PUNTUALS

— L'entorn urbà més pròxim al Vinalab està degradat i desconnectat de la zona d'edificació residencial del barri on s'ubica. S'hauria de completar la trama urbana (zona pendent de desenvolupament urbanístic) i millorar l'entorn urbà. Caldria estudiar l'estat de l'edificació i els indicadors demogràfics i socioeconòmics de zones puntuals on s'han detectat problemàtiques.

— L'entorn urbà de la Colònia Europa ha millorat en els últims anys i la proximitat del barranc de Les Salines és una oportunitat mediambiental. No hi ha equipaments, ni comerços en la zona, però existeixen alguns locals buits, que es van construir amb aquesta finalitat de dotacions o serveis, que es poden reutilitzar per compensar aquesta mancança. Per altra banda, la qualitat ambiental és molt bona i les comunicacions amb la resta de la ciutat també. És una zona que té moltes possibilitats de millora del seu entorn urbà (vegeu l'apartat "La Costa Sud"). Caldria, tanmateix, estudiar l'estat de l'edificació i els indicadors socioeconòmics, segons les problemàtiques detectades per l'Ajuntament.

— Les zones residencials a la vora oest de l'antiga N340, encara trobant-se a mig camí entre grans equipaments i el nucli urbà consolidat, han quedat aïllades. La mancança de comerços i d'equipaments de barri encara agreuja més aquesta situació de dependència del vehicle privat. L'estat de l'edificació és bo, però no hi ha ni arbrat ni zones verdes. Caldria una millora de la seua connexió amb el nucli consolidat. Quan es desenvolupe la zona de Les Capçades i es conforme el Bulevard Baix Maestrat, és previsible una millora de la qualitat urbana i la mobilitat.

Indicadors:

Demogràfics:
- Població total, major de 64 anys i estrangera.
- Índex dependència.

Socioeconòmics:
- Població aturada, juvenil aturada, femenina aturada i sense estudis.
- Nivell de renda.

Residencials:
- Habitatges totals, amb deficiències d'habitabilitat, amb antiguitat major a 50 anys.

Entorn urbà:
- Contaminació.
- Conversió en zona de vianants.
- Superfície zones verdes.
- Superfície d'equipaments.
- Mobilitat (vegeu l'apartat "Mobilitat").

4.4 EQUIPAMENTS

Vinaròs és el principal centre del País Valencià al nord de la ciutat de Castelló, i centre d'atracció per als municipis de la comarca. El servei que presta, comercial i dotacional, ha d'atendre la població permanent, la de la comarca i la demanda turística d'estiueig. Les dotacions han de combinar equipaments comarcals, turístics i altres dotacions de caràcter municipal o de barri.

El Pla General de 2001 va pretendre establir un nou model territorial vertebrat *mitjançant* una xarxa primària o estructural de dotacions i equipaments, repartits per tot el territori, articulant al seu voltant usos residencials per tal de conformar barris. S'han pogut construir molts dels equipaments previstos. Els que queden pendents d'executar són:

— Ampliació de l'IES Josep Vilaplana, o construcció de nou institut al Camí Fondo.
— Nou col·legi núm. 5 (CEIP Jaume I) a la Costa Nord, vora el Cervol.
— Nou auditori o centre cultural de Vinaròs.
— Parc Central, ubicat al Camí Fondo.
— Estació d'autobusos.
— Nou centre de salut.

La característica més evident del conjunt dotacional del municipi és la centralització d'equipaments al centre històric, com es mostra als plànols de l'Annex 4, amb un desequilibri general en la resta del municipi: per una banda, concentració de dotacions a la zona de Les Capçades, sense haver-hi una consolidació dels usos residencials, per altra banda, a les zones de la Costa Nord i Sud, la mancança d'equipaments.

Problemes:

La problemàtica amb els equipaments existents és diversa: elevats consums energètics, ubicació llunyana i aïllada (zona RENFE), precarietat d'algunes instal·lacions i, finalment, mancança d'espais culturals (vegeu el capítol "Cultura i Patrimoni Cultural", i l'Annex 4).

Les mancances d'equipaments i serveis comarcals cal definir-les considerant el conjunt dels tres municipis Benicarló–Vinaròs–Peníscola. A les costes nord i sud no hi ha, pràcticament, cap equipament. A la resta del municipi, en general, es demanen espais alternatius de sociabilitat per a la gent gran i el jovent, i centres de formació professional adients al teixit productiu de la zona, segons allò que s'ha exposat al procés participatiu del PEV, a banda de la creació d'una carta de serveis. Les demandes relatives als equipaments culturals es detallen a l'apartat "Centre Cultural de Vinaròs" del capítol 7.

Els següents equipaments estan en males condicions, infrautilitzats o simplement buits: la Casa de Cultura, el Casal Jove, el Museu de la Capella de Sta. Victoria, la Plaça de Bous, el Cinema Coliseum, el Corral de Batet, la Casa del Mar i l'Escola Municipal d'Art.

L'estat actual tant del CEIP Jaume I com de l'IES Josep Vilaplana és especialment greu. La correcció de les deficiències que presenten aquests dos equipaments docents ha de ser prioritària (vegeu el capítol "Benestar Social"). Per altra banda, certs equipaments construïts a l'oest del nucli urbà (institut, hospital...), encara consolidant-se la zona de Les Capçades seguiran allunyats de la trama urbana. Especialment els referits a usos assistencials, sanitaris, docents i esportius, mostren gran dispersió i llunyania. (vegeu l'Annex 4).

Oportunitats:

El Pla General defineix àrees específiques del territori per a usos concrets, la qual cosa ha generat una certa zonificació. Per contra, també expressa la voluntat d'evitar una excessiva zonificació, permetent la simultaneïtat d'usos. D'aquesta manera es possibilita, per exemple, reforçar el teixit comercial del centre històric, construir un hotel al passeig Fora del Forat, en una parcel·la destinada a aquest ús, o establir usos terciaris a la zona de la Costa Nord.

De tots els sòls urbanitzats i no edificats s'han pogut obtindre sòls dotacionals, de manera que, actualment, hi ha suficient sòl disponible per a ubicar equipaments o zones verdes.

Vora el futur Bulevard Baix Maestrat s'ha consolidat una zona d'usos terciaris, el Portal del Mediterrani. La conversió de l'antiga carretera N340 en bulevard, i la ubicació de certes dotacions estratègiques en aquest, consolidaria definitivament la zona i milloraria la connectivitat amb els equipaments a l'oest, articulant el municipi.

A les zones de la Costa Nord i Sud hi ha previsió d'executar zones verdes i equipaments, a mesura que es desenvolupen sectors previstos al PGOU, que poden compensar les mancances de les zones consolidades. A la Costa Nord s'ubica la guarderia municipal, la qual quedarà connectada a la trama urbana quan es desenvolupe la primera fase més propera al centre.

L'existència del VINALAB i del Casal Jove són una oportunitat d'incorporar certes demandes de la ciutadania de Vinaròs relacionades amb les noves tecnologies.

S'està redactant l'ampliació de l'IES Josep Vilaplana, encara que la seua ubicació allunyada del centre, el seu cost elevat, la saturació (amb més alumnes que places) i la demanda de major oferta formativa (vegeu el capítol "Població"), fan més convenient la construcció d'un nou institut, amb major capacitat i amb possibilitat d'ampliar l'oferta a altres branques de Formació Professional més coherents amb el teixit productiu i cultural de la zona i les necessitats específiques de la seua població.

Propostes:

— Recuperar l'equilibri entre dotacions i usos residencials, la qual s'haurà de revisar barri per barri. El municipi ha de plantejar una redistribució dels equipaments.

— Consolidar alguns equipaments estratègics comarcals vora l'eix vertebrador del futur Bulevard, com la futura estació d'autobusos. A banda, la implantació de certs equipaments de barri vora el Bulevard, tant a la Costa Nord com a la Sud, atenuarà la mancança detectada, pot generar centralitat urbana mitjançant la conformació de barris i reforçarà el caràcter comarcal de l'eix.

— La construcció de certs equipaments, ubicats en àrees vulnerables i zones amb percepció d'inseguretat, milloraria l'entorn urbà i la mobilitat d'aquestes. Tots els equipaments han d'incorporar criteris d'estalvi energètic i accessibilitat.

  – En la zona de Fora del Forat es proposa la construcció d'un nou centre de salut, un centre cultural i, a l'altra banda del riu Cervol, el nou CEIP Jaume I. Tots tres projectes estan pendents d'executar.

  – A la zona del Camí Fondo, està previst ubicar el parc central.

— Per altra banda, hi ha altres equipaments que caldria construir al municipi, estudiant bé la seua ubicació per tal de completar les mancances detectades, generar barri i contribuir a estructurar el municipi:

  – El trasllat del Punt de Trobada Familiar (*Punto de Encuentro*) a dins el nucli urbà, per tal que siga més accessible i fàcilment localitzable. Aquesta proposta és factible per la previsió d'ampliació de l'actual, i és convenient perquè la seua ubicació d'ara, allunyada i sense transport públic, dificulta l'accés a persones sense vehicle privat.

  – Alberg comarcal per als transeünts que viuen al carrer, amb cobertura de les necessitats bàsiques (repòs, banys, rentadores, allotjament i intervenció social integral) (vegeu el capítol "Benestar Social").

– Escola Oficial d'Idiomes.

– Nou ecoparc al sud, amb millora dels accessos i la vigilància.

– Zona d'aparcaments per a camions i caravanes.

– Estació intermodal a la carretera d'Ulldecona.

— Els espais públics a l'aire lliure de certa envergadura, s'han de planificar o remodelar de manera que puguen acollir activitats culturals, mercats específics o servir com espais socials de relació, tant del barri com del municipi.

— Fer una carta de serveis municipals, on es mostre la relació d'equipaments, usos, actuacions, programes i infraestructures municipals, d'altres administracions i del teixit associatiu, en format de document en paper i pàgina web, de caràcter sintètic, obert a la participació i com una eina de coordinació. Aquesta iniciativa, amb caràcter bidireccional, permetria avaluar l'estat de conservació dels equipaments o detectar mancances.

— Els equipaments culturals han de permetre un ús real de les instal·lacions, oferint horaris més flexibles i disponibilitat real d'espais a les associacions o particulars que en vulguen fer ús. La gestió ha de ser més oberta i participativa, sobretot de cara a les associacions, la qual cosa pot afavorir la creació i manteniment de la carta de serveis o l'agenda cultural unificada.

Indicadors:

- Consums energètics dels equipaments públics.
- Superfícies d'usos del sòl: dotacional / residencial i hostaler / apartaments turístics.
- Superfícies d'espai públic dedicades a activitats (fires, mercats...)
- Construcció dels equipaments previstos.
- Crear la carta de serveis i relació de la quantitat d'usuaris.

4.5 MOBILITAT

L'estructura territorial de Vinaròs, fonamentalment plana, es troba condicionada per l'existència de vies de comunicació paral·leles a la línia de costa i la confluència en la ciutat d'altres vies diagonals. D'est a oest, les successives infraestructures lineals que trobem són l'antiga carretera N-340, les vies del ferrocarril, la variant de la carretera nacional, i autopista del Mediterrani; i creuant totes eixes vies, diagonalment, la carretera d'Ulldecona (CV-11) i la carretera de Morella (N-232).

Aquesta estructura de comunicació i connexió territorial té una forta influència en la forma de la ciutat, que adquireix un caràcter mixt en combinar la mobilitat en retícula típica dels eixamples moderns amb una altra més irregular que presenta el centre històric.

Problemes:

El primer és la inevitable dependència del vehicle privat derivada del model urbanístic i de les característiques de les infraestructures existents, que perpetúa hàbits de mobilitat poc sostenibles, que es veu agreujada per l'absència d'alternatives de transport col·lectiu efectives a hores d'ara.

Les qüestions urbanístiques que condicionen els desplaçaments són un model urbà basat en la segregació dels usos (zonificació amb usos industrials-terciaris distanciats dels residencials), la disposició perifèrica d'equipaments i la xarxa d'infraestructures que, al mateix temps que connecta en termes de llarga distància, fractura i dificulta les relacions transversals (costa-interior) del municipi.

Es detecten nodes de mobilitat marginals i més desconnectats que la resta (hospital, institut José Vilaplana, el centre de dia municipal, pistes d'atletisme i ciutat esportiva), alguns d'ells freqüentats per persones menors, malaltes o amb diversitats funcionals que, en definitiva, manquen de la suficient autonomia per a resoldre de vegades els trajectes fins a aquests llocs.

A més, tant l'extensió dels teixits residencials de baixa densitat com la seqüència d'elements físics existents en l'estructura del territori, allarguen considerablement els recorreguts. Especialment greu és la pèrdua de la morfologia urbana des del carrer de Santaella cap al sud, que impedeix la continuïtat dels recorreguts en l'interior construït i obliga a circulacions perimetrals necessàriament compartides amb la mobilitat motoritzada. Tant en la Costa Nord com en la Costa Sud o en la zona del Puig, el fet que la mobilitat es produïsca exclusivament amb vehicles privats aboca a determinats sectors socials a situacions de vulnerabilitat o dependència que caldria atendre.

Els problemes particulars, per als diferents modes de transport són:

— Tren: excessiva distància entre la ciutat i l'estació i manca de seguretat. D'altra banda, caldria considerar que l'estació representa una porta a la ciutat que mereix un entorn endreçat i singular.

— Autobús: malgrat que la seua ubicació al costat del parc de les Caterinetes és correcta, es tracta d'una esplanada sense instal·lacions ni arbrat que facen confortable l'espera. Convindria millorar-la en aquest sentit.

— Xarxa de transport públic: La freqüència i el recorregut de l'autobús municipal sembla ser insuficient i poc estimulant per a captar més persones usuàries. Donada l'extensió

i la diferent densitat urbana residencial, així com la dispersió d'algunes dotacions, s'adverteix una dificultat important per a dimensionar i establir rutes rendibles.

— Xarxa ciclista: Es troba poc desenvolupada, fragmentada i manca d'una estratègia i estructura integral.

— Xarxa de vianants: En general, s'aprecia una amplària insuficient d'algunes voreres. Hi ha poques zones convertides en zona de vianants o amb plataforma única i trànsit restringit, però que funcionen bé. A nivell estructural, les discontinuïtats més notables per al trànsit de vianants les trobem localitzades en la carretera CN-340 (pas soterrat), el barranc d'Aiguadoliva i el riu Cervol.

— Accessibilitat: Tot i comptar amb un Pla d'Accessibilitat, aquest aspecte sembla millorable pel que fa a obstacles que dificulten el pas per les voreres i a l'efectiva utilitat de les dependències d'edificis públics on, potser, caldria incrementar els esforços.

— Aparcaments: Tot i l'existència d'espais amples d'aparcament en algunes zones una mica allunyades del centre (Colònia Europa, Grup Dones de la Mar, etc.) es tracta d'esplanades d'asfalt, l'ús de les quals es restringeix únicament a l'aparcament malgrat que, de vegades, en funció de les hores, poden trobar-se pràcticament buides.

La manca de condicions adients per al passejar o per a circular en bicicleta s'evidencia en molts dels àmbits, en especial quan s'han de recórrer distàncies importants desprovistes d'ombra (cap al Puig, la Costa Nord o la Costa Sud).

Oportunitats:

Les condicions climàtiques i geogràfiques de Vinaròs són òptimes (clima suau, topografia plana poc accidentada i distàncies raonables) per a planificar una mobilitat especialment preocupada en l'accessibilitat, la qualitat de vida, el medi ambient, la viabilitat econòmica, l'equitat social i la salut, prioritzant la vida de les persones i no el trànsit rodat.

L'antiga carretera CN340, que s'ha de convertir en el futur Bulevard, està executada a una cota similar a la del terreny, per la qual cosa és senzill plantejar accions que permeabilitzen aquesta infraestructura sense haver de plantejar solucions constructives complexes (com passarel·les o túnels).

Hi ha planificada una ruta ciclista Europa (ruta 8 Eurovelo), pendent d'execució, que travessa Vinaròs per l'interior. Aquesta via podria connectar-se amb la Via Litoral i la xarxa ciclista municipal amb la intenció d'atraure els usuaris de cicloturisme al nucli urbà.

Quant a les connexions transversals costa-interior, tant les condicions de la xarxa hídrica com de les vies pecuàries i camins rurals existents en el municipi són favorables i poden contribuir positivament a configurar una xarxa permeable. I no sols físicament, perquè l'interior rural també manté vives les activitats econòmiques tradicionals del secà i compta, a més a més, amb diferents atractius naturals i culturals que evoquen una vida sense presses i conviden a recórrer-los lentament.

La participació de la ciutadania en definir i experimentar els canvis en la mobilitat urbana pot fer un Vinaròs amb espais públics més amables i còmodes. La població major i menuda hi ha fet aportacions del major interés en urbs europees on ha participat, com demostren les iniciatives de "ciutat dels xiquets" de l'italià Francesco Tonucci.

Actuacions:

Elaboració del **Pla de Mobilitat Urbana Sostenible** (PMUS):

— Racionalització de la circulació rodada: reducció de velocitat i calmar el tràfic, alliberament de sòl per a poder incrementar l'habitabilitat urbana amb arbres, espais de descans i relació, etc.

— Reconnexió de vies i camins a ambdós costats del futur bulevard (l'antiga CN340), incidint especialment en punts significatius com l'entroncament entre el carrer del Papa Joan XXIII i la xarxa viària del centre.

— Promoció de la mobilitat de vianants i ciclistes. En les zones més denses i amb tipologies residencials plurifamiliars, podrien plantejar-se opcions públiques per a la guarda de bicicletes (fet que planteja certes dificultats en pisos) o plantejar ordenances que pogueren facilitar-ho en sectors urbanitzables. En el cas d'optar per sistemes de bicicletes públiques, caldria donar opcions i facilitats a tota la ciutadania (algunes bicicletes amb cadires infantils, bicicletes infantils, tricicles per a gent amb poc equilibri, etc.).

— Millora de la mobilitat de vianants i ciclistes, incidint en els recorreguts que faciliten la mobilitat quotidiana i la mobilitat vinculada a tasques de cures, és a dir, que articulen convenientment els equipaments, places i zones verdes amb amplàries suficients per al pas de cadires de rodes, persones amb companyia, carrets, etc. Caldrà procurar la màxima seguretat i continuïtat en els recorreguts (passos de zebra, visibilitat ampliada, inexistència de llocs d'ombra visual, etc.).

— Promoció de modes de transport públic alternatius al cotxe privat. Poden valorar-se, juntament amb Benicarló, opcions de bicicleta elèctrica, taxi municipal o d'altres iniciatives que garantisquen freqüències i recorreguts lògics i accessibles,

— Disseny de recorreguts que articulen i tornen a donar significat al patrimoni cultural de Vinaròs, oferint altres estímuls i interessos culturals i identitaris als moviments a través de la ciutat, tant de les zones urbanes com de les rurals.

— Execució d'aparcaments en llocs d'intercanvi modal que encoratgen l'ús del transport públic també en l'àmbit comarcal o regional. Evidentment, algunes de les ubicacions necessàries per això haurien de ser les estacions de tren i autobús, però tampoc seria mala idea fer un inventari de les bosses d'aparcament existents i oferir-ne en les mateixes ubicacions altres alternatives de mobilitat -com iniciatives de transport col·lectiu o servei de bicicleta municipal- al mateix temps que es milloren les condicions ambientals i paisatgístiques d'aquests aparcaments (plantejant paviments permeables, disminuint la presència de cotxes aparcats amb la introducció de vegetació o dissenyant espais flexibles que permeten acollir temporalment altres usos en hores que no tinguen vehicles aparcats).

Revisió i actualització del **Pla d'Accessibilitat**. En tot cas s'haurà d'actuar per eliminar les barreres urbanístiques afavorint un ús universal dels espais públics, mobiliari urbà, senyals, edificis o equipaments d'ús públic, transports, entorn natural i platges). Seria convenient establir les prioritats en funció de l'envelliment de la població en certes zones i de l'existència de nodes d'afluència de població sensible (escoles infantils, centres de salut, etc.).

En la mesura en què siga possible, caldria redistribuir els equipaments de Vinaròs procurant una major centralitat i proximitat a la població, especialment per a aquells manifestament desconnectats i que, en haver de desplaçar-se fins a ells persones amb algun grau de dependència, generen una mobilitat addicional per a determinades persones que se'n fan càrrec.

Millora de la qualitat de l'espai públic (accessibilitat universal, reducció CO^2; il·luminació acurada; paviments permeables i arbrat que regule el gradient tèrmic; reducció dels nivells sonors; existència d'elements de descans, fonts, etc.). La presència de vegetació ha d'estar coordinada amb altres mesures de sostenibilitat previstes.

Es prioritzaran les actuacions següents:

— Millora de la connectivitat de la Via Litoral, tant pel nord (eix Av. Tarragona-ctra- de la costa, ubicació de la passarel·la sobre el riu Cervol i transformació del caràcter de la carretera de la costa evitant el trànsit rodat) com pel sud (donant continuïtat al passeig marítim i reestructurant el viari) (vegeu el capítol "Grans projectes urbans").

— Millora de la qualitat en les vies transversals més significatives (carrer del Papa Joan XXIII, avinguda de Saragossa, avinguda de Maria Auxiliadora, carrer del Cervol, etc.).

Impuls de Plans de Transport al Treball (PTT) que promocionen transport col·lectiu o cooperatiu per a les persones que treballen en àrees industrials o comercials distanciades de la població.

Promoció de turisme sostenible basat en aspectes de mobilitat (cicloturisme, que requerirà albergs o càmpings; turisme adaptat, que necessitarà places d'allotjament i equipaments adaptats per a això). En el cas de decantar-se pel turisme adaptat és important considerar la qualitat sensible de l'oferta, ben dissenyada i funcional sense semblar instrumentalitzada com si es tractara d'un hospital.

Indicadors:

Els plans de mobilitat i d'accessibilitat fixaran, necessàriament, indicadors per avaluar el progrés de les millores dutes a terme en Vinaròs. No obstant això, convé considerar que la utilitat dels indicadors hi hauria de transcendir el seu caràcter quantitatiu i garantir la qualitat de les accions adoptades. Per això suggerim aquests indicadors:

— Reducció progressiva dels nivells acústics i del CO^2 en els carrers, avaluant la seua incidència sobre la temperatura.

— Xarxa de transport públic: % d'usuaris de transport públic/població total; % població que té transport públic a menys de 300 metres des de l'origen (aquesta mesura garantiria l'accés més igualitari als serveis i les oportunitats de tota la ciutadania, minorant les possibilitats de trobar àrees de la ciutat més vulnerables).

— Xarxa ciclista: Kilòmetres de carril bici/1000 habitants i Km. continus de carril bici/1000 habitants.

— Xarxa vianants: Superfície de vianants/superfície no peatonal en el conjunt de viaris; Km. de voreres contínues de més de 3 metres d'amplària i protegides amb ombra/1000 habitants; % de superfície de vianants en carrer que permet estar/descansar (gènere, diversitat funcional gent major o menuda).

— Nombre de Plans de Transport al Treball duts a terme, respecte dels que caldria fer.

5. INFRAESTRUCTURA VERDA I MEDI AMBIENT

Les infraestructures verdes generen avantatges ecològics, econòmics i socials. Són un suport a la biodiversitat per la concepció del medi natural com a rectificador de la degradació i la fragmentació que han patit ecosistemes com els de Vinaròs a conseqüència d'un ús no sostenible del sòl. Es tracta d'una política estratègica recolzada per Europa amb rendibilitat en el temps. Dona rellevància als valors mediambientals i culturals locals, fixant la riquesa en el territori.

Les parts que s'identifiquen en la infraestructura verda són:

— El component físic: la xarxa d'espais verds en els quals i a través dels quals els processos i funcions naturals es mantenen. A Vinaròs el component físic el podem trobar en les diferents àrees protegides, les zones verdes urbanes, els rius, els barrancs, la costa, les vies pecuàries, etc. En són els rius Sénia i Cervol, l'aiguamoll de Sòl de Riu, la micro reserva d'Aiguadoliva, el Parc Natural de la Serra del Puig, els barrancs de La Barbiguera i de Les Salines, els arbres monumentals, els jardins urbans, etc.

— Els projectes, és a dir, les intervencions dissenyades per a conservar, millorar o restaurar la naturalesa, i aquells processos i funcions naturals que asseguren múltiples serveis eco sistèmics a la societat de Vinaròs.

— La planificació, que integra la conservació i restauració de la naturalesa, lliurant a la societat els beneficis associats. Les propostes de plans de millora del risc d'inundació, d'emergències i les estratègies respecte la gestió de residus en són exemples d'intervenció.

— Les eines, metodologies i tècniques que ajuden a entendre i valorar els beneficis que proporciona la naturalesa a la societat, mobilitzant les inversions necessàries per a mantindre'ls i augmentar-los.

5.1 INFRAESTRUCTURA VERDA URBANA

Comencem sintetitzant la informació quantitativa i qualitativa dels espais verds. Les dades han estat obtingudes de l'inventari encarregat per l'Ajuntament de Vinaròs a l'empresa Cítrics Roquetes Serveis en novembre del 2017.

La superfície d'espais verds urbans és de 172.520 m², el que suposa un 12,87 % de la superfície total del sòl residencial desenvolupat del nucli urbà.

Permeabilitat: El 35,40 % (61.065 m²) corresponen a superfícies permeables, cobertes per elements vius, o són de terra. El 51,20 % (88,336 m²) són superfícies dures (graves i arenes) amb porositat. El 13,40 % (23,119) són impermeables (paviments durs).

Vegetació de la infraestructura verda urbana: Vinaròs compta amb 2.525 arbres caducs, 1.325 arbres perennes i 728 palmeres.

Servei de manteniment: La gestió és externa i s'adjudica mitjançant licitació pública. El cost del servei el 2018 és de 114.417 euros/any, que inclou personal, maquinària i fungibles.

Indicadors: elements quantitatius capaços de contextualitzar l'estat de la infraestructura verda urbana en relació amb altres poblacions.

INDICADOR	ÀMBIT	UNITAT	RÀTIO	COMPARATIU
m² Superfície municipal/ Habitant.	Superfície municipal en relació amb al nombre d'habitants	m²/Hab	3.375,51	780,90
€ Municipi/Habitant	Pressupost total del municipi per habitant	€/Hab	858,99	1.028,00
m² mantinguts de EV/ m² superfície municipal	Superfície verda mantinguda respecte de la superfície municipal	m²/m²	2,00	3,40
m² EV mantingut/ Hab	Superfície verda mantinguda respecte al nombre d'habitants	m²/Hab	5,81	12,46
Unitats d'arbres urbans/habitant	Nombre d'arbres per habitant	Ut/Hab	16,00	14,00
Nombre arbres AV/ Ha superfície municipal	Nombre d'arbres viaris d'alineació (AV) mantinguts i situats en la via pública per superfície municipal.	arbre/ Hab	0,22	4,50
€ Parcs i Jardins/ € municipal	Pressupost de la unitat administrativa de Parcs i jardins respecte del pressupost global del municipi	€/€	0,47	2,70
€ Parcs i Jardins / nombre habitant	Pressupost de la unitat administrativa de Parcs i jardins destinat al manteniment de EV per habitant	€/Hab	4,04	26,80
€ Parcs i Jardins / m² EV	Pressupost de la unitat administrativa de Parcs i jardins destinat al manteniment d'EV per superfície d'EV	€/m²	0,70	2,60

Dades comparatives tretes de l'Anàlisi de la conservació de la infraestructura verda urbana, 2017. ASEJA

Diagnòstic: Després de l'anàlisi de dades i la informació obtinguda en el procés de participació ciutadana, es presenten les següents conclusions:

La **superfície verda mantinguda** respecte de la superfície municipal és del 2% en comparació a la mitja en Espanya del 3,4%. Cal incrementar els m² de zona verda utilitzable en àrea urbana. Alta concentració de verd mantingut en el nucli urbà. Les zones externes tenen un baix manteniment.

Arbrat urbà: 16 unitats/100 habitants, quan la mitja és 14: Bona ràtio. Els ciutadans demanden major quantitat d'arborat amb alta capacitat d'ombra i característiques adequades a les voreres urbanes.

Revisar l'ús actual dels espais i millorar la seua funcionalitat: Demanda d'acostament de la naturalesa als ciutadans. Millora del paisatge urbà i disminució de la duresa de l'entorn edificat. Afavorir el contacte social. Pantalles visuals davant d'elements discordants del paisatge. Millora de la biodiversitat. Transició entre l'espai urbà i el medi natural. Filtració de sons i contaminants.

Optimització de l'aigua de reg: Part dels espais són regats de forma no automatitzada i/o sense reg localitzat. Cal una gestió centralitzada del reg per a fiscalitzar els consums hídrics i energètics. Incrementar la superfície en reg automàtic.

Control fitosanitari: Disminució de l'ús de plaguicides amb la revisió de llindars d'actuació i utilització de fauna útil. Increment de lluita integrada.

Plantes invasores: S'ha de lluitar contra aquestes plantes, amb la supervisió adequada i eliminant de manera manual elements prioritaris.

Plantes no desitjades: Utilització de mulch procedent de desfibrat o de manta antiherba.

Podes d'arbres i arbusts: És necessari un instrument que definisca la tècnica per a l'actuació en arbres i la formació d'operaris. Minimització de podes i valorització de les restes.

Inversions en manteniment: el pressupost de la unitat administrativa de Parcs i Jardins és de 0,47 % del global del municipi, quan el valor mitjà és del 2,7 %. El nivell de despesa en gestió de parcs i jardins i inversions és molt baix. Així no és possible la millora substancial de les zones verdes. El pressupost de Parcs i Jardins destinat a manteniment per habitant és de 4,04 €/hab. quan la mitjana és 26,80 €/hab. La població percep la falta d'inversió en aquests espais i cal incrementar la partida.

Participació ciutadana: És necessària una major implicació ciutadana en el disseny d'àrees verdes, amb processos participatius intervenint associacions, col·lectius i professionals.

Divulgació de la gestió: Cal incrementar la informació pública amb campanyes que expliquen els valors del medi ambient, les despeses dels actes vandàlics...

Resposta a les peticions ciutadanes: no es responen de forma ràpida. Cal establir un mecanisme que permeta una efectiva recepció, seguiment i informació de les sol·licituds.

Divulgació del patrimoni verd: És necessària una major difusió dels elements característics i singulars de Vinaròs. Aplicar mesures com l'edició de catàlegs de patrimoni natural i posada en valor de l'arbrat singular. S'ha d'incrementar l'activitat d'escoles en la formació en valors respecte a les zones verdes urbanes i del medi natural, amb la plantació d'arbrat per part dels alumnes en format forestal. N'és interessant incloure el seu manteniment o supervisió posterior.

PROPOSTES

Es proposa la creació dels següents instruments com a estratègia de millora:

1. Pla Director d'Infraestructura Verda Urbana de Vinaròs: document que defineix les necessitats i estableix els criteris i tipologies d'actuació en les zones verdes de nova creació i la

gestió de les ja establides. Haurà de definir **indicadors** sobre l'execució d'acord amb l'anàlisi d'aquest apartat 5.1.

De forma general, tant la superfície verda urbana com l'arbrat d'alineació necessita ser incrementat, per a aplegar a un horitzó de 12 m²/hab. en zona urbana. Aquest increment ha de ser ordenat. L'augment de m² de parcs i jardins per a Vinaròs pot fer-se segons dos models:

— Creació d'espais xicotets distribuïts de manera que supleixen les deficiències actuals i homogeneïtzen la dotació per a tots els ciutadans.

— Creació d'un gran espai, com és el parc central.

Cadascun d'aquests models compta amb pros i contres implícits. En el procés participatiu s'ha mostrat predilecció pels espais de proximitat.

2. Pla de connexió d'itineraris: L'objectiu és definir tipologies per a millorar les vies i rutes actuals (i creació de noves) de passejada, que connecten el nucli urbà amb espais naturals pròxims, en especial la costa aprofitant la via Litoral. Aquestes vies han de comptar amb una dotació d'arbrat d'ombra i preferiblement paviment bla.
Indicadors: Quilòmetres de ruta mantinguda i quilòmetres de millora o creació de ruta.

3. Pla estratègic d'arbrat urbà: Guia per a la millora en el disseny i gestió de l'arbrat. El seu objectiu és definir la paleta botànica, materials i en especial les tipologies de plantació en funció dels carrers (per a arbrat viari) del nucli urbà i de les urbanitzacions. Fins a la seua creació pot prendre's com a document de referència la Guia per a la selecció d'espècies de verd urbà: arbrat viari de la Diputació de Barcelona. El Pla haurà de definir **indicadors**.

ACCIONS DE MILLORA PER TIPOLOGIA D'ESPAI URBÀ

En l'Annex 2 es presenten, com a propostes de futur, un paquet de mesures per als distints espais que componen la infraestructura verda urbana.

5.2 INFRAESTRUCTURA VERDA DEL MEDI NATURAL

Problemes:

Encara que el municipi realitza una tasca important per a protegir la infraestructura verda, actualment falten connexions dins de la ciutat així com amb altres elements del paisatge intermunicipal com són les zones forestals, els rius i els barrancs.

Els quatre eixos hidràulics principals que recorren d'oest a est (Sénia, La Barbiguera, Cervol i Aiguadoliva) són interromputs per diverses xarxes d'infraestructures viàries (CN-340, AP-7, Ferrocarril, etc.) fragmentant el territori. La pressió urbanística sobre aquests connectors de biodiversitat ha produït estretiments i discontinuïtats.

Com a elements de connexió apareixen les vies pecuàries del camí de Peníscola a Ulldecona i la del camí de Càlig a Ulldecona. Tot i comptar amb la seua figura de protecció, no funcionen estrictament com a corredors ecològics. La unió més clara de tots ells es produeix pel litoral. No obstant això, hi ha interrupcions, tant del nucli urbà com fora, que cal mitigar mitjançant solucions de connexió.

Oportunitats:

Aquesta infraestructura verda és un actiu de gran valor paisatgístic, comptant amb figures de protecció territorial (per exemple, el PATIVEL) i finançament europeu. L'establiment d'estratègies al voltant d'aquesta política europea podria:

- Augmentar la biodiversitat del municipi afavorint un medi ambient de major qualitat.
- Afegir a l'oferta turística recorreguts naturals, culturals i esportius d'interés.
- Protegir i afermar elements i valors etnogràfics de la cultura de Vinaròs.

Proposta:

Elaboració d'un Pla Integral d'Infraestructura Verda del Medi Natural, en relació als marcats en el Pla d'Infraestructura Verda de la Comunitat Valenciana i els seus documents derivats, com el Programa de Paisatge de la infraestructura verda del litoral a Vinaròs i Benicarló. De forma general el pla ha d'incloure aquests elements:

- ACCIONS EN SERVEIS D'HÀBITAT: Es tracta de protegir els espais que ja existeixen en el municipi, dotant-los d'entitat pròpia com a espais naturals protegits, o amb un altre instrument de protecció, i actuar en el seu conjunt:
  - Catàleg dels espais de biodiversitat.
  - Ordenació de l'entorn i normativa municipal per a protegir aquests espais.
  - Divulgació i formació per a valorar els espais.
  - Connexió amb els serveis culturals mitjançant la creació de rutes verdes.
  - Connexió amb els serveis de proveïment proposant algun ús als elements que en aquests espais es troben (per exemple l'ús regulat de les canyes, generació de restes de matèria orgànica mitjançant la neteja dels llits, etc.).

— ACCIONS EN SERVEIS DE REGULACIÓ: El valor de les àrees verdes urbanes i els espais oberts en aquest entorn es fa valdre cada vegada més. En aquesta línia, es podria:
  - Unificar criteris de la infraestructura verda. Elecció d'espècies amb gran capacitat de retenció de CO^2, espècies de gran resistència a les manques, plagues, etc.
  - Connectar els espais verds del medi natural amb l'espai urbà i les seues zones verdes.
  - Promoure aquests espais com a llocs d'esplai i lleure habituals.

— ACCIONS EN SERVEIS DE PROVEÏMENT: Al voltant del municipi existeix una gran superfície agrícola, l'explotació de la qual pot beneficiar directament a l'economia local fent valdre el producte autòcton:
  - Valorització del producte agrícola local.
  - Promoció de l'agricultura i la ramaderia entre la població.
  - Suport consistorial al sector mitjançant ajudes o divulgació del producte.
  - Aprofitament de les restes de neteja verda per a mantindre la fertilitat dels camps.
  - Catàleg de les zones més erosionades per a procedir-hi després a la prevenció del vessament.
  - Mesures de prevenció del vessament, mitjançant creació de canals, séquies i altres elements d'infraestructura per a gestionar les aigües superficials de pluja i, si és possible, el seu emmagatzematge.

— ACCIONS EN SERVEIS CULTURALS: El medi ambient és un element cultural de gran potencial, capaç de canviar l'economia d'un municipi. Perquè puga entendre's com un bé cultural més i tindre una repercussió econòmica es proposa:
  - La creació d'un catàleg del municipi que reculla tots els espais mediambientals de valor.
  - La creació d'un catàleg de rutes verdes que s'acosten o discorren per un o diversos d'aquests elements.
  - La creació de xicotets llocs de trobada al llarg d'aquestes rutes verdes i que servisquen com a àrea de descans o centre de reunió.
  - La informació i formació per als ciutadans sobre el valor de l'espai mediambiental de Vinaròs.

5.3 RECURSOS AMBIENTALS

— RIUS I BARRANCS

RIU SÉNIA

El riu Sénia és un dels elements més característics de la demarcació i un dels principals referents en què s'ha fonamentat bona part de la història socioeconòmica de Vinaròs. És un nexe d'unió entre Catalunya i la Comunitat Valenciana i el límit administratiu de les dues comunitats. Es tracta d'un paratge de gran valor paisatgístic i cultural, és una zona humitejada catalogada i protegida pel PATIVEL (Pla d'Acció Territorial de la Infraestructura Verda del Litoral) en la seua desembocadura. Al llarg del riu es transita des d'un paisatge de bosc de ribera, passant per espais agrícoles fins a arribar als penya-segats. Són nombrosos els elements culturals i etnogràfics de rellevància que agrupa, especialment restes d'antigues sénies, el "Vaig moldre la Vella" i l'antic edifici de carabiners. En la seua desembocadura es pot veure una bona representació de vegetació ripària i refugi de biodiversitat.

Propostes riu Sénia:

— PARC NATURAL DE LA DESEMBOCADURA DEL SÉNIA: Realització de les gestions pertinents per a dotar d'especial protecció el riu Sénia juntament amb els terrenys de Sòl de Riu. Pot realitzar-se per fases i sota la protecció oferida pel PATIVEL, declarant-los paratge natural municipal o parc eco turístic en una primera fase i, posteriorment, parc natural.

— RESTAURACIÓ I CONVERSIÓ DE LES ANTIGUES SÉNIES: establir un pla per restaurar-les, com a element etnogràfic de rellevància, i estudiar la seua possible conversió a equipament hoteler rural.

— DINAMITZACIÓ RURAL: fer un pla de dinamització de la zona recolzat en els seus valors etnogràfics i paisatgístics. Creació de polítiques sostenibles de turisme rural, amb aportació a l'economia local vinculat al paisatge agrícola. Consolidació de la ruta per als vianants i ciclistes, connectada amb el nucli urbà, i amb recorregut pel paisatge d'oliveres mil·lenàries i uns altres elements agrícoles.

RIU CERVOL

El riu Cervol discorre pel centre del terme municipal de Vinaròs. Suposa una important connexió del paisatge agrícola, l'espai urbà i la costa. Desemboca en el nucli urbà, implicant risc de inundabilitat.

Propostes riu Cervol:

— CORREDOR VERD DEL RIU Cervol: Creació d'un corredor verd que aprofite aquest espai d'oportunitat com a connector. D'una banda connectar el nucli urbà amb espais com el poblat ibèric del Puig de la Misericòrdia i l'ermita de Sant Sebastià. Com a corredor ecològic connecta espais propers al parc natural de la Tinença de Benifassà fins a la costa a través de diferents unitats i paisatges, inclosos espais agrícoles d'interés. Establir una ruta per als vianants i ciclistes, com a oferta per a residents i visitants. Es dotarà de senyalització específica i serà part del paquet de rutes ecològiques de Vinaròs.

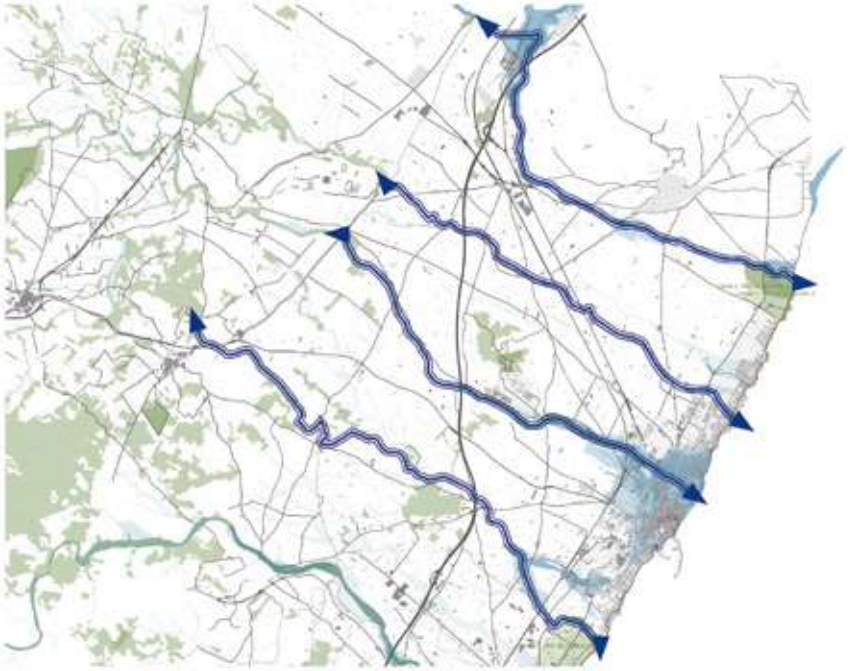
BARRANC D'AIGUADOLIVA

És el límit sud de Vinaròs i es presenta, com els altres barrancs, amb un llit d'avingudes normalment sec. La vegetació és típica de ribera mediterrània prop de costa. Compta amb una important superfície sense urbanitzar, tant en la seua desembocadura com aigües amunt.

Propostes barranc d'Aiguadoliva:

— CORREDOR VERD: similar al proposat per al Cervol, d'especial importància per arribar al poblat ibèric del Puig de la Nau i l'ecosistema de barranc típic de la zona, amb fauna i flora adaptada.

— Aquest barranc compta amb un ampli espai no urbanitzat. De forma similar, el barranc de Les Salines és un espai singular en les rodalies de la Colònia Europa (vegeu l'apartat "La Costa Sud"). Seria interessant estudiar la possibilitat d'utilitzar aquestes zones com a verdes inundables per a l'ús dels ciutadans.

— RUTES VERDES

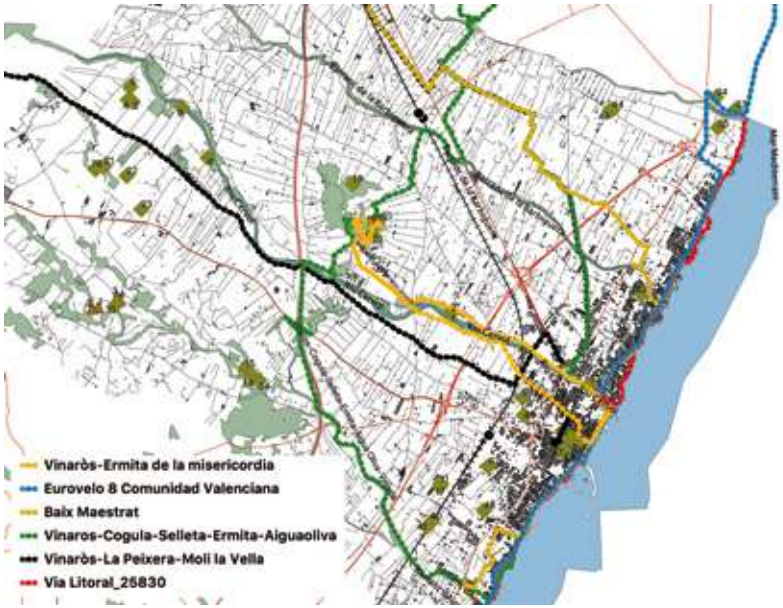
El paisatge de Vinaròs disposa de diverses unitats del paisatge, parcs naturals, microreserves, construccions agrícoles d'interés etnogràfic, arbrat monumental, rius, barrancs, espais forestals, etc.

Problemes:

La forta trama d'infraestructures lineals de comunicació s'orienta paral·lelament a la línia de costa i fragmenta els eixos naturals de rius i barrancs. D'altra banda, aquestes mateixes infraestructures dificulten altres eixos de comunicació viària secundària, com els camins rurals que connecten les zones d'interior amb la costa.

Oportunitats:

Vinaròs és un territori amb paisatges variats i elements culturals d'interés, accessibles a només 5-10 quilòmetres del nucli de la població. La seua orografia plana i propera al mar són un atractiu per al turisme. Existeixen ja diverses rutes que s'utilitzen actualment i que connecten la població amb un o diversos elements del paisatge intra i extramunicipal.

Proposta:

Fer un pla de millora i generació de rutes per a Vinaròs: La generació de rutes ecològiques, agrícoles, culturals i esportives és una clau d'èxit per a generar una oferta turística respectuosa amb el medi. La qualitat del paisatge agrícola, juntament amb les seues construccions, com les

sénies, i les pràctiques culturals, fan molt atractiva la definició de rutes de coneixement agro-natural per al visitant. Els barrancs són elements de recorregut estratègic de primer ordre, ja que aporten informació mediambiental del territori i estan íntimament lligats al paisatge agrícola.

Serà necessària la definició de les rutes en els àmbits descrits, senyalitzar-les, edició de la guia i la seua promoció.

— RECURSOS HÍDRICS

A Vinaròs, les captacions per a ús domèstic són de tres perforacions molt properes entre sí, anomenades "Pou Misericòrdia I" "Pou Misericòrdia II" i "Pou Misericòrdia III", que es troben completament equipades per a l'extracció d'aigua.

El proveïment d'aigua potable en Vinaròs és competència de l'empresa gestora "Aigües de Vinaròs UTE". La potabilització i esterilització dels cabals es fa per injecció d'hipoclorit sòdic. Les aigües procedents de l'aqüífer són aptes per al consum mitjançant aquest tractament d'esterilització.

El patró de consum anual ha sigut similar en els últims anys, amb un màxim en els mesos d'estiu i un mínim a la fi d'hivern i principis de primavera.

El diagnòstic qualitatiu de l'Agenda 21 Local de Vinaròs, revela que el grau de satisfacció que mostra la ciutadania respecte al servei de proveïment d'aigua potable és elevat, representant un 88% del total de persones consultades. El 47% de les persones també es mostraven satisfetes amb el servei d'evacuació d'aigües residuals prestat per l'Ajuntament de Vinaròs.

Es diu que Vinaròs té el millor aqüífer del Mediterrani però del seu bon estat de conservació depén de la qualitat i la quantitat de l'aigua. Es malbarata aigua i pot acabar per haver-hi un problema seriós per la seua contaminació. Hi ha problemes per intrusió marina i males pràctiques agràries.

No s'ha detectat un sistema global i eficient que permeta el reaprofitament de les aigües residuals o procedents de pluges. En l'actualitat, no existeixen sistemes de drenatge urbà i captació de les aigües pluvials en l'àmbit d'estudi, si bé existeixen projectes de nous desenvolupaments urbans programats a Vinaròs que contemplen aquesta tecnologia.

Instrument: PLA D'ACCIÓ PER A LA GESTIÓ HÍDRICA.

Els objectius de l'estratègia estarien en la següent línia d'actuació:

— Optimitzar la gestió dels recursos hídrics. Definir els indicadors i objectius quant a consum i capacitat d'emmagatzematge.
— Pla de modernització de les infraestructures vinculades a la gestió de l'aigua.
— Possibilitar les actuacions que donen pas a l'aprofitament dels següents recursos potencials: aigües freàtiques, aigües regenerades, aigües pluvials i aigües reutilitzades d'edificis.
— Resoldre els problemes d'intrusió marina.
— Resoldre els riscos d'inundacions.
— Planificació de futurs desenvolupaments urbanístics en relació a la seua gestió hídrica.

Indicadors:
– Reserves d'aigua emmagatzemades.
– Nivells piezomètrics en aqüífers.
– Aportacions fluvials en estacions d'aforament.
– Pluviometria en estacions representatives.
– Consum per habitant.
– Consum en infraestructures municipals.

— ENERGIA I EFICIÈNCIA ENERGÈTICA

Actualment l'àrea urbana de Vinaròs té una dependència exterior completa i no existeixen fonts d'energia renovables instal·lades d'importància. Front això, en el procés participatiu d'elaboració del Pla Estratègic es va insistir en la idea d'aprofitar tots els recursos, el que suposa promocionar les energies renovables, així com que en cada projecte nou es contemple la qüestió del canvi climàtic.

A Vinaròs operen en els diferents sectors energètics les següents empreses:

- Subministrament elèctric: Iberdrola.
- Distribució de GLP: Repsol Gas (Repsol Butà, Repsol Propà) i CAMPSA.
- Subministrament de gas natural: Gas Natural SDG (a través del gasoducte La Jana – Vinaròs – Benicarló, la longitud del qual és d'uns 42 km).
- Per una altra banda, la mobilitat a Vinaròs se sustenta en vehicles de motor que utilitzen combustibles fòssils.

L'eficiència energètica del municipi, passa en primer lloc per revisar el balanç energètic d'aquests sectors:

- **Edificis municipals i equipaments públics**. Segons l'EDUSI, "el consum elèctric per part de l'Ajuntament es distribueix de la següent manera: 54% en l'enllumenat públic; 28% en els equips d'extracció–potabilització de l'aigua; 11% en edificis municipals; 6% en col·legis públics i 1% en instal·lacions esportives". Ara per ara, només hi ha una preinstal·lació d'energia solar en una construcció pública, al camp de futbol. Ha d'augmentar l'eficiència energètica de les infraestructures públiques, però les millores introduïdes fins ara (enllumenat del viari) en són molt incipients. En el procés participatiu es va insistir en què l'Administració n'ha de ser exemplar.

- **Edificis residencials**. L'any 2009 el consum d'aquest sector va representar un 42%, convertint-lo en "el responsable del major consum sectorial", segons l'EDUSI. Impulsar els plans per millorar l'eficiència energètica dels edificis residencials (començant per la

seua inèrcia tèrmica que depén dels seus sistemes d'aïllament exterior), és necessari per a millorar el benestar dels residents, estalviar energia i economitzar costs familiars.

Objectius estratègics:

— Reduir el consum elèctric municipal i augmentar la seua eficiència, tant en edificis, equipaments i instal·lacions públiques i privades, com en l'enllumenat públic i semafòric.
— Incentivar la producció d'energies renovables. S'han d'estudiar les possibilitats d'energies alternatives a Vinaròs (la fotovoltaica, la biomassa...). En el procés participatiu es va assenyalar com a projectes viables la conversió de Les Soterranyes, la parcel·la anomenada "Carrer Major" i la que ocupa la instal·lació del Castor, en parcs solars i altres energies alternatives.

— Incorporar normes i requisits de contractació energèticament eficients.
— Educar als ciutadans en la creació d'hàbitsd'eficiència energètica. Formar persones amb capacitació en les energies renovables i establir una oficina d'assessorament a la ciutadania.
— Millorar la gestió de determinats serveis (residus, aigua) i fomentar la reducció de les emissions de GEI (Gasos d'Efecte Hivernacle).
— Fomentar la mobilitat sostenible en el transport públic i privat (vegeu l'apartat "Mobilitat").

Propostes:

GESTOR ENERGÈTIC MUNICIPAL: es proposa la creació d'un òrgan o entitat denominada Gestor Energètic Municipal, que pot ser intern o extern a l'Ajuntament i que tinga per objectiu agrupar en un organisme les accions a realitzar.

PLA D'ACCIÓ I ENERGIA SOSTENIBLE DE VINARÒS (PAES-Vinaròs). Hi ha un PAES realitzat el 2007: ha de revisar-se l'abast aconseguit i actualitzar-lo.

ACCIONS DE MITIGACIÓ: conjunt de possibilitats, múltiples i diverses, que en l'Annex 3 es presenten estructurades per àmbits. Per una banda han de ser incloses en el PAES-Vinaròs i, per un altra, han de ser activades pel Gestor Energètic Municipal. Els plans d'ajudes que implementen la Generalitat i l'Administració central podrien gestionar-se pel municipi amb l'objectiu d'impulsar-los.

— RESIDUS

Vinaròs pertany a la Zona 1 i a l'Àrea de Gestió 3 (Baix Maestrat) segons el Pla de Gestió Integral dels Residus de la Comunitat Valenciana.

S'ha dotat de les següents unitats de contenidors: 350 fracció orgànica i resta, 150 per a envasos lleugers (càrrega lateral), 115 per a envasos de cartó i paper (càrrega lateral), 120 iglús per a envasos de vidre i 28 illes de contenidors soterrats. A la zona urbana es fa la recollida de cartó comercial porta a porta. Els voluminosos, tèxtil, calçat i oli domèstic es fan amb recollida programada.

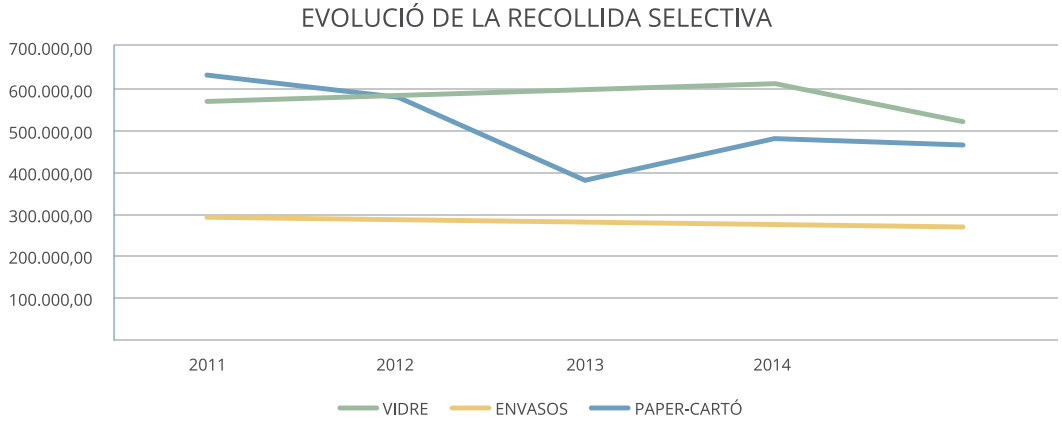

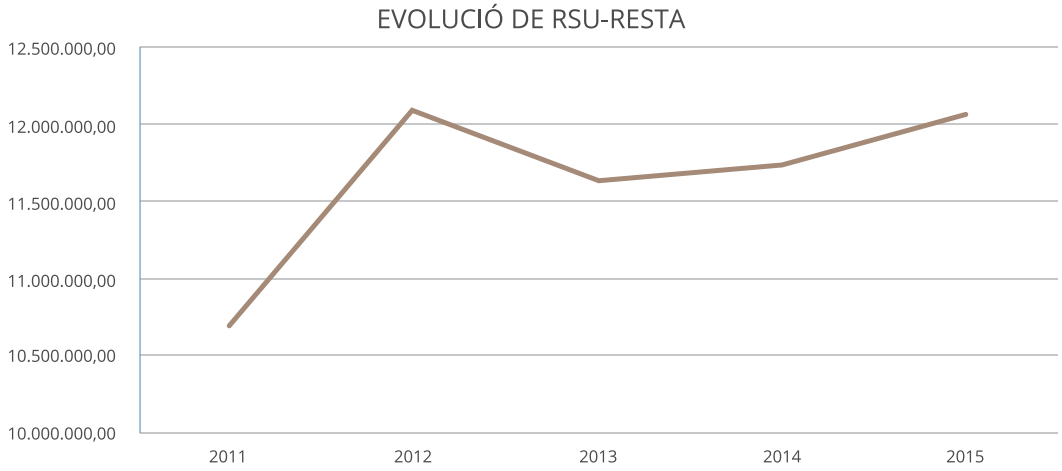
Vinaròs compta amb un ecoparc de 3.400 m², que es complementa amb un ecoparc mòbil que circula 3 dies per setmana.

Informació i dades municipals:
Les dades de recollida són:

	2011	2012	2013	2014	2015
VIDRE	566.910	581.164	585.446	608.854	520.960
ENVASOS	291.660	282.080	272.820	274.210	268.400
PAPER-CARTÓ	632.480	581.700	379.320	480.620	463.280
RSU-RESTA	10.700.430	12.088.960	11.635.520	11.741.880	12.068.320

Taula resum dels kg. obtinguts de la recollida selectiva dels residus sòlids urbans.

Diagnòstic:

Les gràfiques que recullen els períodes anuals de 2011 al 2015 indiquen:

- Una tendència d'augment dels residus sòlids urbans des del 2013 al 2015 per sobre de l'1,5%.
- Una tendència a la baixa en la recollida selectiva de residus sòlids urbans d'un 2% entre el 2014 i el 2015.

En el municipi de Vinaròs durant el període anual 2015:

- Es recicla el 9% del total de les restes comptabilitzades.
- El 91% dels residus no es reciclen en els contenidors de recollida selectiva.
- La ràtio de vidre arreplegat en contenidor és de 18,48 Kg/habitant.
- La ràtio d'envasos domèstics recollit en contenidor és de 9,52 Kg/habitant.
- La ràtio de paper-cartó arreplegat en contenidor és de 16,43 Kg/habitant.
- La ràtio de residus arreplegat en contenidor és de 428,11 Kg/habitant.

D'altra banda, en l'EDUSI del 2015 es reflecteix sobre la implantació de la recollida selectiva fracció orgànica dels RU (compliment PIRCV) el següent:

- Insuficient control i implantació deficitària de la recollida selectiva a la zona del litoral.
- Absència d'implantació de la recollida selectiva de la fracció orgànica dels residus urbans.
- Insuficient aposta política per la prevenció de residus.

Conclusió:

La recollida de paper-cartó presenta una bona tendència respecte la mitjana nacional en trobar-se lleugerament per sobre d'aquesta.

La recollida d'envasos domèstics presenta una mala tendència en trobar-se en 32 punts percentuals per sota la mitjana nacional.

Cal l'engegada d'accions que afavorisquen les bones pràctiques ambientals respecte a la recollida selectiva de les distintes fraccions dels residus sòlids urbans.

Accions:

Pla d'optimització de recollida: Fer un pla per disminuir emissions, optimitzar les rutes de recollida mitjançant aplicació detectors tècnics als contenidors i utilitzar vehicles elèctrics. Revisar les dotacions de contenidors de recollida selectiva del municipi. Analitzar la seua ubicació i quantitat amb l'objectiu de determinar si el seu nombre és suficient.

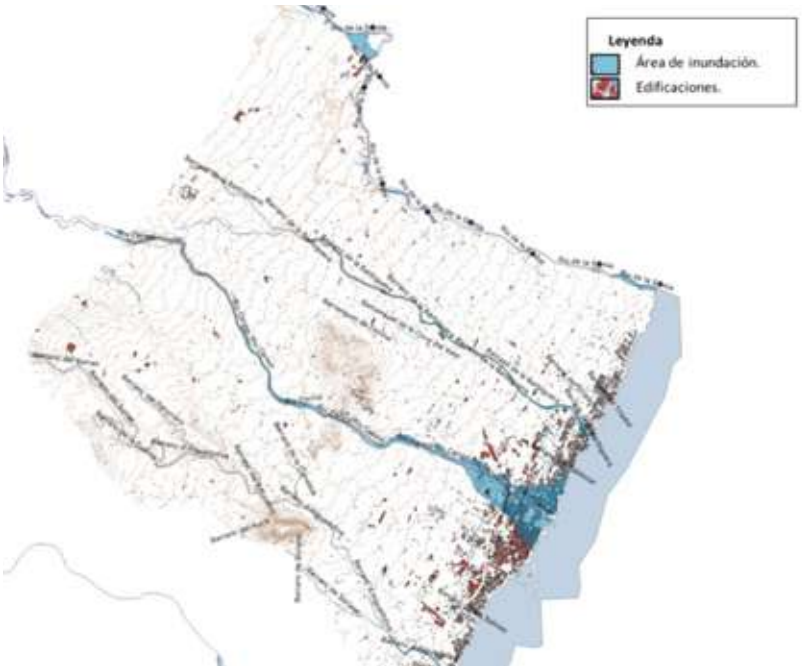
Pla d'implicació del ciutadà: Estudiar la possibilitat d'incloure un retorn econòmic en forma de disminució d'impostos per al ciutadà que recicla. Fer campanyes de sensibilització amb l'objectiu d'augmentar el percentatge de residus sòlids urbans reciclats mitjançant recollida selectiva.

5.4 RISCOS AMBIENTALS

— RISC D'INUNDACIÓ

La Plana de Vinaròs-Benicarló forma part de les últimes serres de la Serralada Ibèrica. Es tracta d'una estructura paral·lela a la costa, en la que el seu basament calcari s'enfonsa de forma escalonada cap al mar. Vinaròs té uns riscos objectius d'inundacions de caràcter fluvial i pluvial que afecten zones de les trames urbanes construïdes de la ciutat i àrees agrícoles, riscos que són coneguts.

A la plana litoral desemboquen una sèrie de barrancs amb traçats i conques de dimensions molt diferents: els rius Cervol i de la Sénia, els barrancs de La Barbiguera i Aiguadoliva, etc.

El riu Cervol, segons els estudis d'inundabilitat, presenta una perillositat màxima: el seu desbordament podria afectar àrees importants de la ciutat en les seues dues vores (vegeu il·lustració). Després de l'episodi de pluges de l'any 2000 es va ensolcar l'últim tram del Cervol, mentre està pendent d'ensolcar el tram entre la CN340 i la línia

del ferrocarril. El pont romà i, sobretot, el pont de Sant Gregori són obstacles per a una fàcil evacuació del Cervol en cas de crescuda.

Les possibles inundacions d'origen pluvial estan menys estudiades però és clara la insuficiència de drenatge de les zones urbanes de Vinaròs. Per la topografia de la ciutat, les cotes més baixes (platja) acumulen el màxim d'aigua en moments de pluges intenses, existint deficiències clares d'evacuació.

L'actual sistema de sanejament és unitari, és a dir, no separa les aigües pluvials de les residuals en la pràctica totalitat de les zones urbanes del terme.

Accions:

Es proposen les següents accions:

Proposta: **PLA DIRECTOR D'AIGÜES PLUVIALS I RESIDUALS.**

- Ha de contindre les obres públiques d'infraestructures necessàries per a millorar l'evacuació d'aigües de la ciutat i establir les intervencions i normatives d'edificabilitat corresponent.
- Concebre en perspectiva un sistema general de sanejament separatiu i abandonar l'unitari que, entre uns altres problemes, impedeix la reutilització d'aigües netes i produeix incidents de contaminació.
- La reurbanització de la CN340 per convertir-la en Bulevard representa l'oportunitat d'una solució estratègica del sanejament per a la ciutat en poder albergar un col·lector vertebral.
- S'han d'implantar els sistemes urbans de drenatge sostenible.
- El municipi s'ha de dotar d'un equip complet de tècnics de sanejament.
- Restringir la construcció de nuclis urbans en les zones marcades amb probabilitat d'inundació i la realització d'activitats en aquestes zones.
- Estudiar els punts d'inundació i determinar la causa del desbordament, (estrenyiments, acumulació de restes, ocupació del llit, etc.). Configurar sobreeixidors de pluvials (al Fortí, barranc Del Saldonar...).

— Establir mesures associades com les de retenció natural de l'aigua.
— Integrar les zones inundables dins d'un pla director del verd urbà.

Proposta: **SUBSTITUCIÓ DEL PONT DE SANT GREGORI**
El pont s'ha de reconstruir per a augmentar la capacitat d'evacuació pluvial del riu.

Proposta: **IMPLANTACIÓ DE TANCS D'EMMAGATZEMATGE DE PLUJA**
Construcció d'infraestructures d'emmagatzematge d'aigua de pluja en els 4 rius i barrancs principals i de Sistemes Urbans de Drenatge Sostenible (SUDS) en el nucli urbà (per exemple al futur parc central).

— PLA D'EMERGÈNCIES

Vinaròs ha de comptar amb un pla municipal per enfrontar emergències generals produïdes per incendis, inundacions i catàstrofes climàtiques. S'ha de sustentar en estudis sobre eixes eventualitats, s'ha de concretar en mesures de prevenció i contindre plans d'evacuació i protecció humana.

Ara hi ha alguns protocols interns davant pluges i s'emeten ordres a les brigades especials o les empreses adjudicatàries de determinats serveis però no hi ha un pla global que contemple tots els fets de risc.

Caldrà elaborar un pla a l'efecte per enfrontar inundacions, temporals marítims, incendis i concentracions humanes (actes de distint significat). Ha de contemplar possibles efectes que puguen derivar-se del canvi climàtic.

6. BENESTAR SOCIAL

6.1 EL VEÏNAT EN SITUACIÓ DE PRECARIETAT SOCIAL

El benestar social d'una ciutat, la seua qualitat democràtica i cohesió social, es mesura també pel tracte que es dona al veïnat en situació de precarietat social. Per a acostar-nos a aquesta realitat a Vinaròs utilitzarem la taxa d'atur i la de pobresa i precarietat social.

Quadre 6.1. Demandants d'ocupació al SERVEF. Vinaròs. 2010-2018.

Any	Total demandants	% dones	% estrangers	% < 25	% 25 - 44	% > 44
2010	2.605	41,3	*	11,7	58,7	29,6
2015	2.998	52,1	*	8,4	45,9	45,7
2018	2.073	58,8	26,1	8,2	39,1	52,6

Font: Portal Estadístic de la Comunitat Valenciana. Dades municipals corresponents a l'abril de cada any. SERVEF.

* no hi ha dades disponibles.

En l'abril de 2018, la taxa d'atur registrat a Vinaròs era del 11,2%, lleugerament superior a la mitjana de la província de Castelló, 10,7%, però lleugerament inferior a la de la Comunitat Valenciana, 11,8% per a la mateixa data.

De l'evolució als darrers anys, quadre 6.1, es poden destacar diversos aspectes, relacionats amb la crisi econòmica. De forma semblant a la resta d'Espanya, després dels anys centrals de la crisi amb l'enfonsament de la construcció, s'ha tornat a una situació en què l'atur afecta més a les dones, el 58,8% de demandants al SERVEF en l'abril de 2018. Igualment, els homes i dones immigrants tenen majors dificultats d'accés a l'ocupació, com demostra que els estrangers suposen el 26,1% del total d'inscrits al SERVEF, una proporció molt superior al seu pes demogràfic. Un altre aspecte, molt destacable, és l'important creixement del nombre i proporció de demandants d'ocupació majors de 44 anys que, l'any 2018, representaven el 52,6% del total d'inscrits al SERVEF. Constitueix una dada preocupant ja que aquesta proporció de majors de 44 anys implica majors dificultats d'ocupació i reciclatge laboral, situacions d'atur de llarga durada, persones que solen tindre responsabilitats familiars, etc.
Per altra part, com passa a la resta de la Comunitat Valenciana, es dona una intensa correlació entre baix nivell d'estudis i major incidència de l'atur. En abril de 2018, més del 50% de las persones demandants d'ocupació no disposaven del títol de graduat de l'ESO o semblant (és a dir, la seua etapa formativa s'havia saldat amb fracàs escolar).

Quadre 6.2. Principals indicadors de pobresa i/o precarietat social. Comarca del Baix Maestrat. 2012-2016.

	2012	2013	2014	2015	2016
Taxa de risc de pobresa	24,0	23,2	20,5	18,9	19,6
AROPE. Risc de pobresa i/o exclusió social	29,3	31,5	31,7	28,7	27,6
Taxa de privació material	25,6	22	26,5	23,7	23,5
Taxa de privació material severa	7,1	6,5	12,1	7,1	8,4

Font: Portal Estadístic de la Comunitat Valenciana. Enquesta de condicions de vida. Aquesta enquesta sols es representativa fins el nivell comarcal. S'utilitza com aproximació a la realitat de Vinaròs atés que la seua població representa el 35% del total de la comarca.

En termes de pobresa i precarietat social Vinaròs presenta unes taxes superiors a la mitjana de la Comunitat Valenciana. El risc de pobresa afecta, d'acord amb la aproximació del Quadre 6.2, al 19,6% de la població, unes 5.500 persones a Vinaròs, quan aquest indicador és del 19% per a la Comunitat. Més notable és la diferència en termes de privació material. Un 23,5% del veïnat de Vinaròs pateix privació material, al voltant de 6.600 persones, quan la taxa de privació material suposava el 18,7% a la Comunitat Valenciana.

Com es veu al Quadre 6.2, aquesta situació ha millorat respecte als anys més intensos de crisis excepte en la taxa de privació material severa, que ha passat del 7,1% en 2012 al 8,4% en 2016, el que ens indica la cronificació i ampliació de les persones i famílies que pateixen aquesta situació.

A Vinaròs, com passa al conjunt d'Espanya, al sector de veïnat en situació de precarietat social conflueixen dues tipus de situacions. D'una part, el que podem considerar com "pobresa tradicional" (situacions de pobresa cronificada, una part de famílies gitanes espanyoles); d'altra part, els nous perfils de pobresa derivats de la crisi i els seus impactes, del tipus d'ocupació que s'està generant, de nous perfils poblacionals ("treballadors pobres", augment de les llars monomarentals, famílies immigrants en situació precària...), etc.

Del procés participatiu es dedueixen com a perfils de precarietat els següents: aturats i aturades de llarga durada i les seues famílies quan l'aturat/ada ha estat el sostenidor principal; treballadors i treballadores en actiu però amb treballs de mala qualitat, mal pagats i temporals, els ingressos dels quals no garanteixen sortir de la línia de pobresa; emprenedors modestos que es van endeutar al període del boom i feren fallida amb la crisi; situacions familiars de pobresa cronificada a les quals la crisi i el tipus d'eixida que estem tenint consolida en eixa situació; famílies amb un únic adult i un o diversos menors, que nomenem monomarentals perquè en la seua immensa majoria són dones soles amb fills i filles a càrrec. Entre el veïnat d'origen immigrant la precarietat social sol estar vinculada a la situació d'irregularitat administrativa,

d'aturats i aturades de llarga durada, escassesa de recursos laborals, ocupacionals i relacionals, etc.

L'atenció actual als veïns i veïnes en situació de precarietat es realitza des de l'àrea de Política Social de l'Ajuntament de Vinaròs i, de forma complementària, des d'entitats d'acció social com Caritas, Creu Roja i altres. Amb tot, com passa a tot Espanya, el primer recurs d'atenció, cura i ajuda econòmica si es pot, són les xarxes familiars i, dins d'aquestes, les dones.

La Generalitat Valenciana està donant una nova empenta a les polítiques socials amb, entre altres normes, la Llei de Renda Valenciana d'Inclusió i l'Avantprojecte de Llei de Serveis Socials Inclusius. Aquests canvis a nivell autonòmic ofereixen oportunitats i eines per a desenvolupar des de l'Ajuntament de Vinaròs una política ambiciosa d'inclusió, cohesió i augment del benestar social.

En aquest sentit, junt al *Pla Municipal d'Inclusió i Cohesió Social* de Serveis Socials, es proposen ací una sèrie de mesures per aprofundir aquest.

Propostes. Incloure el veïnat en precarietat social i prevenir l'exclusió.

— Garantir els mínims socioeconòmics que permeten una vida digna a les persones i famílies en situació de precarietat social. Aplicació i desenvolupament de les modalitats de la renda d'inclusió i altres ajudes i programes contemplats en l'Avantprojecte de Llei de Serveis Socials Inclusius. En funció de la seua implementació pràctica, estudiar la necessitat de complementar les actuacions autonòmiques amb un programa municipal contra l'exclusió social.

— Lluitar contra la cronificació de la pobresa i la precarietat social augmentant els recursos educatius, culturals i relacionals, de les persones i famílies que la pateixen. Respecte als menors, afavorir la bona inserció escolar i la continuïtat en estudis postobligatoris. Respecte als adults, augmentar l'oferta de formació ocupacional i adequar-la a objectius i perfils, amb fórmules diverses (escoles taller, formació becada amb pràctiques, cursos específics...) i, al mateix temps, reforçar la formació general (entre altres mesures, ampliant i diversificant l'oferta de l'EPA).

— Afavorir l'accés a habitatge, social i de lloguer, de les persones i famílies en situació de precarietat social, una part important de les quals viu de lloguer. A més de les mesures generals contemplades a l'àrea d'habitatge del PEV, establir un programa municipal de mediació per facilitar l'accés a l'habitatge de lloguer (amb borsa d'habitatges; assegurança i mediació a càrrec de Serveis Social i/o entitats d'acció social).

— Reforçar els Serveis Socials municipals, tant a nivell professional com la seua dotació econòmica, que amplie les seues cobertures, la seua acció i faça possible enfortir les intervencions amb orientació comunitària.

— Impulsar i fomentar projectes de desenvolupament comunitari de barri, prioritzant àrees urbanes precàries, amb perspectiva intercultural i de gènere, que impliquen associacions en un procés participatiu d'elaboració del projecte, diagnòstic, necessitats-objectius i disseny. Treballar el finançament a càrrec de programes europeus, estatals i autonòmics, amb aquesta orientació.

— Elaboració d'una carta de serveis i recursos socials de Vinaròs que constituïsca un compendi del total de serveis i recursos, tant de l'Ajuntament com de les associacions socials, així com la informació més rellevant, en diversos formats (digital, web, fullet...).

— Constitució de la Mesa de Benestar Social com a òrgan de coordinació permanent entre els diversos actors (Ajuntament, entitats socials i associacions de diversos tipus) que intervenen en l'acció social que es desenvolupa al municipi de Vinaròs.

— Establir en l'Observatori Social i Econòmic de Vinaròs un àrea dedicada a copsar la situació i evolució del veïnat en precarietat social, amb indicadors, com eina de coneixement, orientació de l'acció social i millor abordatge de la situació (vegeu l'apartat "Observatori Social i Econòmic").

6.2 L'ATENCIÓ A LA SALUT

El Departament de Salut de Vinaròs atén habitants de 31 municipis de les comarques dels Ports i el Baix Maestrat. A la vila de Vinaròs s'ubiquen l'hospital Comarcal i el Centre d'Especialitats que, amb el Centre de Salut de Vinaròs, completen les infraestructures i recursos de tipus assistencial. Al procés participatiu es consideraven adequats i pròxims els recursos assistencials. Més encara, alguns dels problemes de funcionament de l'Hospital que han tingut major ressò a l'opinió pública no es relacionen amb dèficits de dotacions sinó a la dificultat de cobrir places de metges/es o d'infermers/es per l'escàs atractiu de l'Hospital comarcal degut als elevats preus de l'habitatge de la zona.

Junt a l'aspecte d'assistència sanitària, cal destacar la dimensió de Salut pública i comunitària, la rellevància de la qual subratllen tots els estudis per a prevenir les malalties i promoure, protegir i recuperar la salut de les persones, en l'esfera individual i col·lectiva. Aquestes tasques són desenvolupades pel centre de salut

pública de Benicarló que atén el conjunt del Departament de Salut i, per tant, a Vinaròs.

En l'actualitat, des del centre de salut pública se realitzen activitats en els col·legis, salut bucodental, i en els Instituts, salut reproductiva i educació sexual i de prevenció d'accidents de trànsit, amb alts índexs de cobertura. Per contra, la participació en altres programes preventius (càncer de mama, colorectal..) ha estat més desigual.

En el diagnòstic del procés participatiu, es considerava que millorar en salut individual i col·lectiva exigeix aprofundir en la promoció de la salut comunitària com a forma d'incrementar les habilitats, capacitats i estils de vida, per incrementar la salut i millorar-la.

Propostes. Fomentar i ampliar les activitats de salut pública i comunitària

Establir un conveni de col·laboració amb la Conselleria de Sanitat Universal i Salut Pública i adherir-se, com Ajuntament, al IV Pla de Salut de la Comunitat Valenciana (2016-2020) particularment a l'oferta de Xarxa salut, programes de salut pública i comunitària. En eixe marc:

— Estudiar l'ampliació dels programes adreçats als col·legis i instituts. A més dels que actualment es realitzen, ja citats, estudiar la conveniència de programes educatius i preventius en alimentació saludable i hàbits de vida quotidiana (prevenció del sobrepés infantil i de menors).

— Millorar la participació de la població adulta de mitjana edat en els programes preventius adreçats a aquestes franges d'edat (càncer, prevenció de malalties cardiovasculars, etc.) mitjançant la difusió de la seua existència i rellevància i la implicació del teixit associatiu.

— Programa específic de promoció de la vida saludable entre la gent gran, amb una orientació comunitària, per a promoure hàbits més beneficiosos, millorar la seua qualitat

de vida i facilitar l'augment de les seues relacions socials. Un programa que hauria de desenvolupar-se en diverses línies, des d'alimentació saludable fins a la promoció d'una vida activa (com la creació de rutes, amb mapes de passejades d'hivern i d'estiu per Vinaròs). En aquest programa i activitats seria important promoure el voluntariat de persones grans i la seua actuació, després d'una formació sintètica, com agents informals de salut.

— Establir una coordinació permanent entre el centre de salut pública, l'Ajuntament de Vinaròs i les associacions i entitats socials que realitzen tasques en aquest sentit.

6.3 L'ESPORT

La importància social de l'esport es deu a les seues repercussions en la salut individual i col·lectiva, així com al seu paper socialitzador i com a espai de sociabilitat, amb conseqüències potencialment cohesionadores de la vida urbana. S'ha de cercar l'ideal que la pràctica esportiva siga susceptible d'actuar com una eina d'apoderament en termes de gènere i un vehicle d'inclusió de col·lectius en risc d'exclusió social. La ciutat de Vinaròs compta amb trajectòria i vitalitat per a convertir-se en una potència esportiva a escala comarcal, encara que calen certs avanços.

Durant els últims anys Vinaròs ha conegut un increment de la partida global destinada a l'esport, malgrat que no ha succeït el mateix amb les despeses corrents que s'han reduït.

1. Equipaments

En l'actualitat, a Vinaròs hi ha un total de 137 instal·lacions esportives, de les quals 71 són municipals, 60 privades i altres 6 es troben en centres educatius.

Quant a les municipals, tenim tres grans instal·lacions:

— **Complex Pavelló Poliesportiu:** Tot i ser un complex molt gran, està saturat. Actualment en fan un ús regular 15 entitats i associacions esportives, altres regidories de l'Ajuntament (Joventut, Formació de persones Adultes, CRIS i Cultura) i el Departament d'Esports (CME) amb les seues activitats pròpies. Hi ha, per tant, problemes per donar cabuda a tota la demanda de les nombroses entitats i associacions esportives.
— **Ciutat Esportiva:** també ha començat a tindre problemes de saturació durant els últims anys. Els dos camps exteriors presenten un notable desgast, i cal millorar els accessos al recinte. Ara en fan un ús regular 5 entitats esportives i usuaris que lloguen els camps. Presenta deficiències a solucionar, com ara ser un recinte molt poc eficient respecte a la zona d'ACS i calderes.
— **Pista d'Atletisme:** és la instal·lació que menys problemes de saturació presenta, malgrat ser utilitzada sistemàticament per 5 entitats esportives, a les quals cal afegir els usuaris que accedeixen lliurement. Caldria valorar la situació de zones en mal estat.

Quant a l'oferta privada, complementa a la municipal, encara que alguns d'aquests espais no estan homologats, són xicotets o no s'adapten a la reglamentació vigent. Cobreix necessitats de la població amb instal·lacions esportives i activitats a les quals no pot arribar l'oferta pública. No hi ha pràcticament solapament d'oferta esportiva.
Segons la informació recollida en el procés participatiu, la situació pel que fa a espais esportius és acceptable, tot i que, com ja s'ha indicat, és susceptible de ser millorada. Es va fer un pla d'accessibilitat que ha millorat molt les instal·lacions municipals, però s'hi podrien fer reformes puntuals. D'altra banda, com es posa en relleu en l'apartat dedicat a "Associacionisme" (capítol 10), bona part de l'entramat associatiu de Vinaròs està dedicat precisament a activitats esportives de diferent tipus. Encara que manquem de dades precises relatives al nombre d'associats, és ací on es concentra també bona part de l'associacionisme juvenil. I s'ha assenyalat que l'esport seria clau a l'hora d'integrar a la immigració estrangera.

2. Propostes d'actuació

— Cal la reparació i millora d'instal·lacions esportives municipals, valorant també la seua possible ampliació. A les deficiències assenyalades en l'apartat anterior, s'han d'afegir

altres problemes funcionals (el tartan de la pista d'atletisme, l'adequació de vestidors, l'estat dels camps exteriors de gespa artificial de la ciutat esportiva, etc) i d'eficiència energètica de les instal·lacions.

— La construcció d'una piscina coberta és una demanda històrica que mai s'ha dut a terme, que es lliga també a què Vinaròs és un referent esportiu. Hi ha uns dèficits d'instal·lacions esportives, en concret s'assenyalen de 2 pistes cobertes i 3 sales multifuncionals. També s'indiquen dèficits de pistes de tenis i pàdel, no prioritaris però a tindre en compte.
— L'Ajuntament hauria de valorar si hi ha instal·lacions esportives privades que també hauria d'oferir.
— S'han de millorar instal·lacions esportives municipals d'ús lliure, és a dir, situades en espais oberts i accessibles per a tothom. En els darrers anys, se n'han treballat molt, però seria un error centrar-se només en instal·lacions esportives municipals per a clubs i associacions esportives locals, quan aquests només representen, aproximadament, un 10-15 % de la població actual. S'han de crear noves zones esportives en barris sense oferta esportiva lliure.
— La creació de carrils de bicicletes per més llocs i de carrils per a córrer (ampliant el de la costa sud i fent el lúdic a l'Ermita) s'han de considerar part de l'oferta esportiva de la ciutat (vegeu l'apartat "Mobilitat").
— S'han de reforçar les mesures conduents a fomentar la participació de la immigració estrangera en l'esport. Seria interessant, sobre aquest tema, considerar aspectes tractats en l'apartat d'associacionisme, com ara la Fira d'Associacions (vegeu el capítol "Governança Participativa").

6.4 L'EDUCACIÓ

1. Els centres educatius

L'ensenyament reglat s'articula a Vinaròs entorn d'onze centres, dels quals vuit són públics, un de privat i dos concertats.

Quadre 6.3: Centres educatius a Vinaròs.

PÚBLICS		PRIVATS-CONCERTATS	
Tipus	**Centres**	**Tipus**	**Centres**
Educació especial	1	Infantil	1 (privat)
Infantil i primària	5	Infantil, primària i secundària	2 (concertat)
Instituts	2		
TOTAL	8	TOTAL	3

No s'ha pogut recaptar informació sobre les taxes de fracàs escolar ni d'abandó per centres, així com de les ràtios aula/alumne. Existeix una comissió municipal contra l'absentisme escolar, però tampoc hem pogut recaptar xifres concretes.

Dins dels centres públics, la pitjor situació es detecta en el CEIP Jaume I, que es manté en aules prefabricades des de fa més d'una dècada. A més, entorn del 40% del seu alumnat és d'origen estranger, la qual cosa implica un procés de segregació escolar que es fa encara més evident si tenim en compte que el 80% del total de l'alumnat immigrat es concentra en aquest centre. D'altra banda, destaca també l'enorme mobilitat en aquest segment, en funció de la dedicació de les seues famílies a les faenes agrícoles. Les males condicions del centre contribueixen a alimentar aquest procés de segregació socioespacial, ja que les famílies d'origen local eviten matricular les seues filles o fills ací, la qual cosa deixa sistemàticament places lliures per a alumnat més o menys flotant d'origen estranger. Apuntarem, per fi, que les retallades patides durant els últims anys s'han encebat especialment en aquest centre.

També s'ha cridat l'atenció sobre els problemes de l'IES Vilaplana, dissenyat per a 400 alumnes i amb aproximadament 800 matriculats en el present curs.

En un plànol més general, s'ha destacat que la multiplicació de l'oferta de repàs escolar implica en la pràctica una delegació de responsabilitat en el centre per part de les famílies amb menys recursos econòmics i capital cultural. D'altra banda, a la Junta d'Escolarització li resulta difícil aconseguir que en els centres hi haja places lliures vacants per a atendre incidències.

S'ha comentat l'interés d'experiències com l'Escola de Mares i Pares, que s'ha realitzat de manera continuada en el temps. Es reclamen més fórmules d'integració de la família en la vida escolar i, sobretot, major suport a les ja existents.

A més dels centres d'ensenyament reglat, cal tindre en compte la importància d'altres opcions, com el Centre de Formació de Persones Adultes (amb més de 3.000 inscrits, segons informació proporcionada oralment), a part d'una variada oferta de cursos i activitats oferides des de l'Ajuntament, les escoles de música, etc.

2. Nivell d'estudis

El nivell d'estudis de la població de Vinaròs no presenta grans diferències amb els nivells que ofereix el conjunt de la població de la Comunitat Valenciana, com es veu en les taules dels quadres següents. El mateix succeeix quan, del marc autonòmic, passem al provincial.

Quadre 6.4: Any 2011: nivell d'estudis.

	Municipi	Província	Comunitat
Analfabets i sense estudis (%)	10,04	10,08	10,46
Estudis primaris (%)	15,60	15,49	15,05
Estudis mitjans (%)	59,52	58,91	56,68
Estudis superiors (%)	14,85	15,53	17,80

Quadre 6.5: Analfabets i sense estudis (%).

Any	Municipi	Comarca	Província	Comunitat
1991	22,90	26,15	25,40	24,52
2001	14	14,10	14,34	14,52
2011	10,04	-	10,08	10,46

El percentatge d'analfabets i sense estudis se situa en el 10,04% en 2011, una xifra molt similar, encara que lleugerament inferior, a la del conjunt de la província de Castelló i de la Comunitat Valenciana. A més, al llarg dels dos decennis considerats, tal percentatge s'ha reduït en quasi tretze punts.

Quadre 6.6: Estudis primaris (%).

Any	Municipi	Comarca	Província	Comunitat
1991	36,13	38,80	38,47	34,53
2001	30,96	31,69	31,89	25
2011	15,60	-	15,49	15,05

Quant al nivell d'estudis primaris, també presenta un percentatge molt similar al conjunt de la província i de la Comunitat Valenciana.

Quadre 6.7: Estudis mitjans (%).

Any	**Municipi**	**Comarca**	**Província**	**Comunitat**
1991	35,63	30,50	30,34	34,22
2001	46,14	46,41	44,14	48,59
2011	59,52	-	58,91	56,68

En el nivell d'estudis mitjans és on millors xifres presenta Vinaròs: un 59,52% de la població ha arribat a obtindre aquest nivell, quasi tres punts per sobre del conjunt de la Comunitat Valenciana, i quasi un per sobre de la província de Castelló. Cal apuntar que, en aquest nivell, la situació ja era sensiblement major en començar la dècada dels noranta del segle passat.

Quadre 6.8: Estudis superiors (%).

Any	**Municipi**	**Comarca**	**Província**	**Comunitat**
1991	5,34	4,55	5,79	6,72
2001	8,91	7,80	9,62	11,89
2011	14,85	-	15,53	17,80

En el nivell d'estudis superiors és on Vinaròs presenta les pitjors xifres: encara que des de 1991 la xifra ha augmentat considerablement (passant del 5,34 al 14,85%), el municipi es presenta per sota de la mitjana provincial i tres punts per sota de la mitjana de la Comunitat Valenciana. Aquí s'ha de tindre en compte una mica del que ja s'ha parlat: l'envelliment de la població, l'alta taxa d'abandó per part de joves de la localitat i, de manera especial, les enormes dificultats del municipi per a retindre a joves amb titulació universitària.

3. Diagnòstic

La manca de dades concretes, mitjançant memòries anuals, és un impediment fonamental de cara a aconseguir qualsevol planificació eficaç. En tot cas, hi ha problemes urgents a resoldre, especialment quan es refereix a segregació socioespacial i infraestructures de, com a mínim, dos centres públics.

Quant al nivell de formació de la població, no presenta grans diferències amb l'entorn, però seria important trobar fórmules per a retindre a joves amb estudis universitaris, que es veuen forçats a l'eixida ja que no compten amb oportunitats de trobar treballs de qualitat en el municipi.

4. Propostes

— La urgència principal és intentar millorar la situació de l'IES Vilaplana i, especialment, del CEIP Jaume I.

— És urgent disposar de dades actualitzades sobre problemes com a absentisme, fracàs escolar, etc. Açò seria viable dins d'un projecte més ampli d'Observatori Social i Econòmic de Vinaròs (vegeu el capítol "Governança participativa").

— Els centres educatius han d'obrir-se al barri, constituint-se en focus de dinamització cultural. Ha de fer-se el possible per a acostar la família i la societat civil a l'àmbit de l'escola; la connexió amb l'entramat associatiu seria important en aquest sentit. També seria interessant trobar fórmules per a acostar el patrimoni cultural a l'àmbit escolar.

— Cal signar convenis amb la Universitat Jaume I (UJI) per tal que els estudiants de distintes disciplines puguen fer les seues pràctiques a Vinaròs. També caldria plantejar-se la possibilitat de signar convenis de recerca amb la UJI, de manera que es pogueren realitzar tesis doctorals o un altre tipus de recerques sobre la localitat (alguna cosa susceptible de realitzar-se tant en humanitats i ciències socials com en enginyeries o ciències físicoquímiques).

— La creació de l'Escola Oficial d'Idiomes, que tindrà un abast comarcal, anunciada pel govern de la Generalitat en 2018.

7. GRANS PROJECTES URBANS

7.1 VIA LITORAL

La via litoral és una proposta de recorregut no motoritzat al llarg del litoral de tota la Comunitat Valenciana, prevista des de 2011 en les directrius 60, 123 i 137 de l'Estratègia Territorial de la Comunitat Valenciana i que s'impulsa en el Pla d'Acció Territorial d'Infraestructura Verda del Litoral (PATIVEL), recentment aprovat, que inclou una proposta de traçat d'aquest eix estructural que articularia els nuclis costaners i formaria part de la infraestructura verda del litoral de tota la Comunitat Valenciana. Però a més a més, la normativa del PATIVEL defineix quins compromisos, directrius i condicions tècniques serien exigibles per a la materialització d'aquest recorregut íntegre pel litoral que hauria de connectar físicament i funcionalment els elements i espais de major valor ambiental, cultural i paisatgístic.

Vinaròs, com a població costanera afectada directament per eixe pla d'acció territorial hauria d'integrar la via del litoral en la seua ordenació i gestió, proposant alternatives al seu traçat -en el seu el cas i preferiblement per la zona de servitud de trànsit- i establint connexions amb eixos verds locals de característiques semblants que pogueren estendre la matriu verda del territori cap a l'interior.

Problemes:

Es tracta d'una proposta que encara no està programada ni té data concreta d'execució. A més, vista l'escala de treball de la proposta que fa el PATIVEL sembla necessari un major detall i podria ser susceptible de revisió, per tant la seua execució podria fer-se esperar.

D'altra banda, donat el seu caràcter autonòmic, el PATIVEL no planteja les connexions funcionals cap al nord, amb Catalunya, però el cas és que tampoc es preveu un tractament final per aquesta via, de manera que Vinaròs (l'últim municipi al nord de la Comunitat Valenciana) queda connectat només de manera parcial cap al sud. I eixa mateixa necessitat de reforçar la projecció cap al nord es posa de manifest també a l'hora de definir les connexions cap a l'interior, tan sols insinuades amb fletxes que indiquen la direcció o la ubicació de les principals necessitats ecològiques a plantejar.

Per últim, la proposta de la via litoral efectuada en el PATIVEL es recolza en camins existents i recorreguts viables en l'actualitat, per la qual cosa no s'ha previst una millora veritablement efectiva del recorregut litoral, que requeriria l'execució d'estructures de pas per a salvar rius, barrancs o altres entrebancs que pogueren existir. Tot això justifica la previsió del PATIVEL d'ajustar el traçat de la Via Litoral a través dels programes de paisatge o dels instruments de planificació municipal que hauran de garantir la seua continuïtat amb una amplària mínima de 3 metres i màxima de 6. En Vinaròs, en eixe sentit, caldria resoldre els obstacles físics que suposen el riu Cervol i el barranc d'Aiguadoliva (que sí que s'han contemplat adequadament en els programes de paisatge -elaborats paral·lelament al PATIVEL- amb la previsió d'una passarel·la sobre el riu i un pas més directe que l'existent en l'actualitat per al barranc assenyalat).

Oportunitats:

Aquesta iniciativa autonòmica pot tindre una incidència molt positiva en la mobilitat sostenible de Vinaròs. Facilitarà les comunicacions entre els municipis pròxims, implementant la infraestructura Verda comarcal i estenent la relació social que avui en dia ja permet el passeig marítim als teixits urbans de la costa nord i de la costa sud, la qual cosa també podria resultar atractiva per tal de dinamitzar i descentralitzar l'oferta turística familiar.

Quant a les possibilitats d'execució, la Conselleria ja ha elaborat un programa de paisatge en la finestra al mar que afecta a Vinaròs-Benicarló (amb panells, plànols i memòria elaborats per l'equip CERCLE) que podria aprofitar-se i agilitzar la seua tramitació i execució.

Propostes per a la millora i posada en marxa del traçat de la Via Litoral

— Vincular amb totes les millores d'accessibilitat i racionalitat de les actuacions en mobilitat que plantege el PMUS (pròximament a licitació).

— Possibilitat de millorar aquest traçat i connectar-lo amb la ruta ciclista Meditarránea-Eurovelo 8, prevista per la xarxa EuroVelo de la Federació Europea de Ciclisme, potencial

recurs de turisme sa i sostenible lligat a un turisme ecològic i/o potencialment usuari d'allotjaments, restaurants i comerç locals.

— Potenciar aquest recurs per a un turisme cultural, que pot contribuir a fer valdre el patrimoni (ruta de les torres vigia i proximitat al centre històric).

— Plantejar l'accessibilitat universal per al tram de la via litoral en Vinaròs, possibilitant el seu ús per a tot tipus de persones. Malgrat la distinta cota en la franja costanera, sembla viable aquesta proposta, podent-hi plantejar dues alternatives per a alguns trams on la primera línia de la mar és més escarpada.

— Parc de la desembocadura del Sénia, com a remat del recorregut, i també com punt de confluència i transició a la comunitat veïna.

— Connexió amb el passeig del Cervol.

Indicadors:

– Longitud de trams executats / Superfície total del recorregut de la Via Litoral en Vinaròs.

– Distància entre aparcaments i zones de descans (caldria estimar necessitats per a diferents usuaris i fer establir un indicador lògic).

7. 2 BULEVARD DEL BAIX MAESTRAT

L'antiga carretera nacional CN-340 serà cedida pel Ministeri als municipis que travessa, possibilitant convertir-la en via urbana i transformar-la en el Bulevard del Baix Maestrat. El bulevard unirà Vinaròs, Benicarló i Peníscola. La longitud del tram de Vinaròs és de 10,2 km.

Oportunitats:

La creació del bulevard eliminarà la barrera urbana que ha sigut la carretera nacional durant dècades entre les zones urbanes de l'est i l'oest de Vinaròs. La configuració com a bulevard ha de ser una actuació estructurant interior de Vinaròs, un corredor principal en facilitar l'accessibilitat als barris de ponent i convertir-se en eix vertebrador en la costa nord i en la costa sud.

El tram Vinaròs-Benicarló haurà de tindre prioritat per consolidar la connexió funcional de les dues ciutats, generant-se polítiques de col·laboració entre els dos ajuntaments. Alhora, la conformació del bulevard ha de millorar l'articulació litoral del conjunt de la comarca.

Dissenyat amb el protagonisme de la vegetació, el bulevard pot passar a constituir-se en element fort de la xarxa verda de la ciutat, com preveu l'Estratègia Territorial de la Comunitat Valenciana (ETCV).

S'ha de concebre com a via de trànsit calmat i estudiar crear-lo com a plataforma de transport públic ecològic.

La reurbanització com a bulevard ha de servir per a albergar i ordenar infraestructures centrals soterrades de sanejament, aigua i energia (vegeu l'apartat "Riscos ambientals").

El Bulevard del Baix Maestrat pot millorar la imatge general de la ciutat en ser accés i articulació urbans.

Problemes:

La transformació en bulevard significa una gran inversió necessàriament a realitzar en diverses legislatures.

Actuacions:

— Cessió de la propietat al municipi.

— Elaborar un projecte global de reurbanització del tram Vinaròs-Benicarló a executar per fases.

— Aconseguir finançament no adscrit als fons municipals ordinaris.

— Prioritat a les connexions interiors en forma de rotondes en cada municipi (accessos i punts de connectivitat més importants) i les de les carreteres principals (CN-232 i CN-238).

— A curt termini han de ser prioritaris els accessos al Portal del Mediterrani i a la zona de la costa nord.

El del bulevard és un projecte transversal, ha de ser abordat coordinadament pels serveis municipals d'infraestructures públiques, urbanisme, mobilitat i medi ambient.

Indicadors
– Longituds de trams reurbanitzats i rotondes executades.

7.3 EL PARC PÚBLIC DEL PUIG

Aquest parc situat en l'interior del territori és una dotació verda que complementa les situades en la franja litoral de Vinaròs, de les quals es diferencia per situar-se en la cota alta del municipi i ser un observatori del paisatge global del terme. Com que una part important del parcel·lari de la forest és de propietat pública, cap la possibilitat de crear-lo procedint a fases futures d'ampliació del parc.

El parc públic del Puig està validat pel Pla General vigent i la serra del Puig declarada Paratge Natural Municipal, però no és encara un àmbit conformat en límits ni condicions d'accessibilitat (vegeu l'apartat "L'Àrea del Puig"). Es proposa:

— Fitar els límits del Parc, crear els seus accessos, sendes de trànsit, zones de descans i sistemes de protecció contra incendis prèvia redacció del Projecte d'Urbanització que en correspon.

— Mitjançant transferències d'edificabilitat, intercanviar parcel·les de sòl públic per parcel·les de propietat privada que resten dins de la superfície declarada del Parc, de manera que aquest quede conformat en els seus límits i se salvaguarden els drets de propietaris individuals.

— Crear un sistema municipal de vigilància del parc i de protecció botànica.

— L'Ajuntament de Vinaròs ha d'elaborar i aprovar una ordenança de gestió del Paratge Natural Municipal Serra del Puig, tal com consta en el Decret de Declaració (Article 5 del Decret 16/2016 de la Conselleria d'Agricultura, Medi Ambient, Canvi Climàtic i Desenvolupament Rural).

Indicadors:
- Superfície condicionada del parc públic.
- Superfície protegida del bosc.

7.4 REURBANITZAR LA PLAÇA DEL PRIMER DE MAIG

La plaça se situa en un lloc ben important per a la ciutat: comparteix amb el port el front urbà i forma part de l'antic barri dels pescadors, el nucli que vertebra el carrer de Sant Josep. Té una superfície aproximada de 9.000 m².

Problemes:

Amb la seua configuració actual interromp la continuïtat funcional entre el passeig de Blasco Ibáñez i el passeig de la costa sud. Entre altres qüestions, transitar-la no és agradable per al vianant. La ubicació de les construccions existents (les casetes dels pescadors, la llotja...) impedeixen la interrelació visual entre la ciutat i el port, ja que no permeten contemplar el paisatge portuari.
L'organització actual, amb la multiplicació de carrils de trànsit, partició del enjardinat en franges i l'aparcament de cotxes, no permet l'ús estacional de la plaça. A més a més, el seu disseny no respon a criteris mediambientals: la vegetació és purament ornamental, s'hi acumula calor pels obstacles que troben les brises marítimes i la falta d'arbrat idoni, així com la proximitat de la llotja trasllada l'olor que aquesta produeix.

Oportunitats:

La plaça del Primer de Maig pot transformar-se en la ròtula entre el centre històric i les costes nord i sud. La seua localització en el front portuari és un pol d'atracció per convertir-se en un altre node urbà. Una reurbanització adequada de la plaça donarà continuïtat al passeig litoral nord-sud de Vinaròs.

Proposta:

- — Reurbanitzar la plaça i el port en continuïtat física els complementaria i crearia una gran i singular àrea urbana: una plaça oberta al port. La llotja i les casetes de pescadors s'han de traslladar a uns altres llocs portuaris, deixant lliure la visualització completa de la dàrsena des de la plaça.
- — S'hi ha de dissenyar amb criteris mediambientals un espai per estar, passejar i contemplar. La vegetació d'ombra hi ha de tindre protagonisme i possibilitar el drenatge sostenible de l'àrea.
- — S'ha d'estudiar la integració de les arquitectures de la ciutat que donen a la plaça per millorar l'escena urbana.
- — Hi ha la possibilitat de crear un aparcament subterrani però entre les qüestions a considerar hi han les necessitats reals i el gran cost d'aquesta inversió.
- — La reurbanització podria fer-se per fases: un avantprojecte, projecte i cerca d'inversions. Podria convocar-se un concurs d'idees, atesa la complexitat i vàlua de la plaça.

La reurbanització s'ha d'acordar amb l'autoritat portuària, qüestió que redunda en la complexitat de la reforma.

7.5 VINALAB

L'any 2008 l'Ajuntament assumeix la construcció i posada en marxa d'un centre de coneixement que abaste la majoria dels objectius que assenyala l'ordre per aquests centres a l'Àrea d'actuació de Ciutadania Digital (Subprograma, Avanza continguts). Des de la seva obertura l'any 2011 gran part de les seves accions van encaminades principalment cap al món empresarial, l'ocupació i programes de garantia social. El centre presenta un model de gestió publico-privada. El Vinalab actualment es defineix com a un "centre TIC, motor d'innovació social, I+D+I i emprenedoria en un entorn de col·laboració participativa públic-privat".

Actualment des del Vinalab es treballa en 3 àmbits: àmbit social, sector empreses i comunitat innovadora.

El volum d'activitat durant el període 2016-18: 13.217 persones; 373 activitats; 28 empreses i entitats. En l'actualitat el viver d'empreses presenta un volum d'ocupació del 100% i segueixen arribant sol·licituds. Activitat: 9 empreses al viver d'empreses (27 emprenedors).

Diagnosi:

Tot i que el model del Vinalab sembla perfilar-se com a un model de quàdruple hèlix (ajuntament - universitats - empresa - ciutadans) en la pràctica, tenint en compte les activitats que realitza i els seus àmbits d'actuació, encara no ha fet un pas real cap a aquest model. En el Vinalab la recerca i la innovació es concentra principalment en les universitats, les empreses o l'Ajuntament, i el ciutadà és vist, no tant com a creador d'innovació sinó com a consumidor tecnològic. Els ciutadans van al Vinalab a rebre algun curs, a una jornada... però no disposen d'espais de creació i innovació social comunitària (perfilar el Fab Lab).

El fet que el viver d'empreses presente un 100% d'ocupació és el reflex de tota la feina feta i de la superació de diferents obstacles (problemes de connexió, gestió del centre,..). Actualment un dels reptes que presenta el viver és la gestió i renovació dels emprenedors interessats a ocupar el centre.

Oportunitats:

— Vinalab com a centre de referència comarcal en els àmbits de la formació del talent local i del suport als emprenedors en aquelles iniciatives que tinguen com a base la innovació i el coneixement.
— Ser un model innovador de cooperació estratègica entre els agents clau que intervenen en el dinamisme socioeconòmic de la ciutat, Ajuntament, universitats de València i Castelló i empreses, amb la col·laboració de la participació ciutadana, establint un model de gestió del coneixement basat en la cooperació i la transferència tecnològica.
— Convertir-se en un laboratori ciutadà: si bé és cert que durant molts anys els Centres TIC dedicaven la seva labor a la impartició de cursos d'alfabetització digital, els grans canvis tecnològics en els últims anys i la velocitat en què aquests es produeixen requereixen que el 'centre TIC' evolucione cap a un 'laboratori ciutadà'. És una bona oportunitat per tal que l'Ajuntament entre a escena impulsant un nou sistema d'innovació a l'era digital: un sistema més obert i transparent, més distribuït, en resum, més democràtic i en mans de la ciutadania.
— Centre de referència de la tecnologia turística per a Vinaròs i el seu territori d'influència.
— L'interés de les universitats per a col·laborar amb el Vinalab i l'existència d'altres centres de coneixement, tipus "Citilab", amb el quals ja s'han establit punts de contacte.

Proposta:

En la innovació ciutadana, el focus són les persones, el seu coneixement i la seua capacitat creativa. El futur no està ni en les infraestructures ni en les noves xarxes digitals. Actualment el valor fonamental està en la informació, en les dades i, sobretot, en la intel·ligència individual i col·lectiva de la ciutadania. Algunes de les accions que es podrien dur a terme amb aquesta finalitat són:

— Disposar d'espais de creació social comunitària (Fab Lab; aula d'ordinadors).
— Realitzar accions destinades a descobrir innovadors socials: cens ràpid dels grups i persones amb qui pot ser interessant treballar, amb joves interessats en el Fab Lab i estudiants de robòtica del CEIP Manuel Foguet.

— Redactar un protocol de benvinguda el qual permeta conéixer el projecte personal de cada usuari (què vols fer?) i alinear-lo cap a algun dels projectes de l'Ajuntament i treballar col·laborativament per tal de resoldre problemes comuns. Exemple: sabem que hi ha un grup de persones que tenen interés en el Fab Lab. Com a innovadors ciutadans cal parlar amb ells, veure quines són les seues necessitats, problemes (què volen fer?). Cal una confiança mútua i treballar col·laborativament amb ells en el disseny i implantació del projecte amb l'ajuda de les universitats valencianes i, per què no, les empreses digitals existents en el municipi.

Hi ha diverses metodologies i eines per anar construint laboratoris ciutadans. Podeu consultar la metodologia 3H del Citilab que comença per descobrir les ments més innovadores (Head), establir la confiança (Heart) i aprendre a treballar col·laborativament (Hands on).

S'ha de reduir l'escletxa digital (vegeu el capítol "Tecnologies de la Informació i la Comunicació") i acostar els ciutadans al Vinalab . El Vinalab persegueix dos objectius aparentment contradictoris: agrupar als ciutadans més innovadors, i a la vegada no deixar ningú enrere. Possibles accions que es podrien dur a terme:

— Facilitar punts de trobada d'interessos entre els ciutadans per mitjà de la creació de minilabs o clubs (club maker, club tercera edat,...) a partir dels quals es configuren projectes i es cree innovació basant-se en la col·laboració.

— Creació del Portal de les entitats (Exemple Cornellà o Exemple Mataró), que. podria estar dins la web de Participació. La creació d'aquest portal d'entitats obligarà a l'Ajuntament a prendre contacte amb les associacions (per mitjà d'entrevistes) les quals permeten el coneixement mutu i obrirà un canal de comunicació bidireccional. A la vegada es disposaria d'un espai d'informació sobre l'associacionisme al municipi. També pot oferir un espai amb informació d'interés per a les associacions o persones interessades a fer-se voluntaries. A la vegada, es pot disposar d'una agenda cultural creada per les pròpies associacions a partir de l'ús de l'eina 'Google Calendar'. Des del Vinalab es pot oferir formació a les associacions per a la creació i manteniment dels seus espais web.

El Vinalab ha de ser un motor per a la transformació de Vinaròs. En aquesta primera etapa des del Vinalab s'ha treballat molt per apropar als ciutadans al Vinalab per mitjà de cursos, jornades... però cal anar més enllà. Per a que el Vinalab sigui realment un motor de canvi cal que aquest s'obri a la ciutat. Possibles actuacions:

— Anar a les escoles, institucions, empreses... i ajudar-les a transformar-se en veritables laboratoris oberts. La idea és que amb l'ajuda dels primers grups d'innovadors, la resta d'institucions locals van creant projectes i unitats d'innovació o labs al seu interior i, finalment, el conjunt de la institució canvia la seva identitat per transformar-se en una petita societat de coneixement.

7.6 CENTRE CULTURAL DE VINARÒS

La demanda de la ciutadania en relació a les dotacions culturals no cobertes és la següent: museu, centre social, sales escèniques, espais multiusos, espais per joves, sales d'assaig, sales menudes, espais per a exposicions i més espais per a associacions. Els equipaments culturals que hi ha actualment al municipi de Vinaròs es detallen al capítol 8, "Cultura i Patrimoni Cultural".

Hi ha un projecte redactat per a un nou centre cultural, ubicat a la zona de Fora del Forat, a la cantonada entre les avingudes Tarragona i Jaume I, en una parcel·la de titularitat pública, reservada al Pla General del 2001 per a equipaments. El projecte distribueix el usos entre quatre edificis independents, units per una "pell perimetral", amb espais lliures entre ells que funcionen com una plaça, element de transició entre l'interior i l'exterior. En japonés, existeix la paraula "engawa", que fa referència a este concepte d'espai de transició, entre l'interior i l'exterior, entre les persones i la natura.

Problemes:

La demanda d'instal·lacions culturals de la ciutadania és superior, sobretot en diversitat, a la que ofereixen els equipaments culturals existents en Vinaròs. La Biblioteca Municipal, la Casa de Cultura o el Casal Jove presenten deficiències a les seues instal·lacions o sales massa menudes.

El projecte existent planteja dues problemàtiques relacionades amb l'alt cost de, per una banda, la seua construcció, i per altra banda, el seu manteniment posterior que, de no ser assumit, pot conduir al seu abandó, el què degradaria més encara la zona.

Les instal·lacions actuals no es poden utilitzar en determinats horaris, ni de forma autònoma i açò suposa un ús parcial d'aquests equipaments. Aquesta problemàtica, en la pràctica utilització dels equipaments, s'agreuja en instal·lacions de gran envergadura, de caràcter unitari.

Oportunitats:

L'existència d'una parcel·la reservada per a l'auditori, a la zona de Fora del Forat, permet la ubicació del centre cultural de Vinaròs en aquesta zona, que pot millorar l'entorn urbà.

El projecte bàsic redactat és una oportunitat per reflexionar sobre els usos que demanda la ciutadania de Vinaròs. La distribució d'aquests usos en quatre edificis independents, permet donar autonomia a les parts que el conformen, tant a l'hora de construir-lo, com de gestionar-lo i utilitzar-lo. Els espais a l'aire lliure, segons com es plantegen, poden facilitar el seu ús cultural i social, i la seua vinculació amb la resta del barri.

L'important entramat associatiu a Vinaròs és una oportunitat per fomentar la governança i la gestió participada del futur centre cultural de Vinaròs, el qual pot oferir espais per a desenvolupar programes i activitats culturals.

Propostes:

— El projecte bàsic redactat per al nou centre cultural ha de ser repensat prioritzant el usos que demanda la ciutadania. Els espais han de ser de menor escala i major diversitat. Mitjançant el portal web d'associacions o la carta de serveis, que es planteja en diversos capítols d'aquest Pla Estratègic, es poden avaluar i tindre en compte les necessitats reals. Cal planificar bé les superfícies i aforament dels espais, per tal de valorar correctament el cost de construcció i manteniment.

— El plantejament de no concentrar tots els usos en un únic edifici, sinó de repartir-los entre quatre volums és una oportunitat de generar espais de transició, que poden ser, a efectes reals, espai públic de lliure accés. Cada edifici ha de tindre autonomia de funcionament, per tal de permetre un ús parcial de les instal·lacions, facilitar el finançament d'aquesta infraestructura, permetent la seua execució per fases i fomentar els espais de trobada.

(Nou Mercat al centre de Sanjo City, Niigata, Tezuka Architects)

— Els edificis existents que es poden rehabilitar, com l'antic cinema Coliseum, el Corral de Batet, l'Escola Municipal d'Art o la Casa del Mar, o altres ja en ús, com la plaça de bous, la Casa de Cultura, el Casal Jove o el Museu Capella Sta. Victoria, haurien de servir de suport auxiliar de totes aquelles demandes culturals no assumides en el projecte de centre cultural de Vinaròs.

— Les associacions ciutadanes han de tindre un pes important en la gestió del centre cultural de Vinaròs, igual que el tenen dins la societat vinarossenca (vegeu l'apartat "Associacionisme").

7.7 PARC CENTRAL DE VINARÒS

El parc Central és un important espai d'oportunitat per a Vinaròs, perquè es localitza en una zona pròxima al centre urbà i perquè les seues dimensions permetran albergar una àrea de trobada amb dotacions extensives de joc i esplai. El Pla General de Vinaròs del 2001 preveu aquesta localització per a un parc de major envergadura, creant un equipament verd de primer ordre. Es tracta d'una peça de 44.486 m^2, situat en el PAI del camí Fondo, entre l'avinguda de la Llibertat i el carrer de la Mare de Déu del Pilar.

Vinaròs va realitzar un concurs internacional d'idees per al Parc Central. El projecte guanyador està signat en 2006 per Ana Coello, de AgenceTer paisatgístiques de París i Maria Colomer, de Colomer-Dumont Mcbad. La geometria del projecte és de forma ondada i inclou en la seua definició una zona deprimida, amb la funció d'arreplegar aigua de pluja. A més, apareixen bandes actives per a zones de xiquets i locals diversos.

Oportunitats:

La construcció del parc central pot aportar un espai verd de trobada, amb dotacions d'ús d'escala gran per a gaudi d'una bona part de la població. Pot suposar un motor d'impuls per a activitats col·lectives. D'una altra banda, és un espai capaç d'albergar dotacions, com a col·lectors d'aigua de pluja, que permeten millorar les infraestructures.

Problemes:

El parc central és una infraestructura que s'ha presentat a la població i no s'ha executat, la qual cosa ha generat expectatives no complides. La zona actual suposa un espai infrautilitzat que funciona com a aparcament. Vinaròs manca d'un gran espai verd multidisciplinari en els voltants de la zona de major densitat de població.

Proposta:

— Revisió del projecte de parc central: seria interessant actualitzar el projecte i contemplar la possibilitat d'execució per fases. Executar els elements estructurals en la primera part, inclosos els dipòsits d'aigua de pluja i posteriorment la resta d'equipament.

8. CULTURA I PATRIMONI CULTURAL

8.1 LA CULTURA A VINARÒS

La política cultural ha de prioritzar les accions encaminades a aconseguir promoure les actuacions i aconseguir els equipaments que s'ajusten a les necessitats ciutadanes. A més, haurà de tindre's en compte que la governança haurà de resultar de la interacció de tres actors: l'Administració pública, el sector cultural privat i la ciutadania en general. L'associacionisme vinarossenc té un caràcter eminentment cultural, de la qual cosa s'ha de traure partit (vegeu l'apartat "Associacionisme").

Els equipaments culturals:

Per la seua utilitat per al cas de Vinaròs, aprofitem ací la classificació tipològica establida en 1995 pel Ministeri de Cultura per als equipaments culturals. Es tornarà a incidir més sobre el tema del patrimoni cultural en l'apartat corresponent. De moment ens cenyirem ací exclusivament als principals equipaments, tant públics com privats.

Centres de patrimoni:

— L'Arxiu Municipal (vegeu l'apartat "El Patrimoni Cultural").

— Biblioteques: n'hi ha en 2018 tres: la major de caràcter municipal; una altra de caràcter privat (Biblioteca Víctor Carrillo, de l'Associació Cultural Amics de Vinaròs) i una tercera especialitzada (CEFIRE). Respecte a la Biblioteca Municipal, a més de les funcions tradicionals de lectura en sala i préstec a domicili, organitza diversos tipus d'activitats, com concursos literaris dedicats als menors, contacontes, tallers, tertúlies, presentacions, exposicions puntuals, presentacions de llibres, cursos de formació de temàtiques variades, etc. També s'ha sumat a una pràctica difosa durant els últims anys en múltiples municipis costaners d'acostar el servei a la platja durant l'estiu. D'altra banda, ha de tindre's en compte que una biblioteca pública constitueix la primera baula de les polítiques culturals. Encara que en els últims anys ha augmentat el seu pressupost, Vinaròs hauria d'aproximar-se a la mitjana de despesa en llibres per habitant de la Comunitat Valenciana (6,5 € /habitant).

— Fundació Caixa Vinaròs: constituïda l'any 2000, va traslladar la seua seu a l'antiga Casa dels Membrillera en 2010. Es dedica a múltiples activitats de difusió i promoció cultural, des de conferències fins a concursos de curtmetratges. Compta a més amb espais d'exposicions permanents (organitzades per àrees temàtiques) i temporals.

— Capella de Santa Victòria: és al mateix temps un important centre patrimonial i un espai d'exposicions, encara que per a aquest fi les seues instal·lacions resulten, de vegades, massa reduïdes.

— Altres centres amb col·leccions: destaca la labor de l'Associació Amics de Vinaròs, que manté en la seua seu exposicions d'objectes de valor patrimonial i etnogràfic. Aquestes instal·lacions resulten insuficients (vegeu l'apartat "El Patrimoni Cultural").

Centres d'arts escèniques, audiovisuals i plàstiques:

— Auditori**:** és el principal equipament per a espectacles escènics i musicals . S'ha assenyalat que és incapaç d'abastar les variades demandes culturals d'actes que, de vegades, poden solapar-se (vegeu el capítol "Grans projectes urbans").
— Cinema**:** a part del seu ús com a sala d'exhibició de pel·lícules, el seu escenari és susceptible de ser dedicat a usos teatrals, ja que té un escenari-tarima desmuntable.

Centres de desenvolupament comunitaris:

— Casa de la Cultura: propietat municipal des de 2017. Alberga, entre altres serveis, l'Arxiu Històric Municipal. S'utilitza per a diversos tipus d'actes i activitats, com ara espai de reunió d'associacions.
— Casal Jove: (vegeu l'apartat "Equipaments").

Centres de formació i producció cultural:

— Escoles de música: hi ha tres escoles de música d'iniciativa privada, sorgides a partir d'associacions. S'ha de tindre's en compte, a més, la proximitat del Conservatori de Benicarló (creat fa dues dècades).
— Escola Municipal d'Art: potser caldria replantejar-se la seua reubicació a un espai més adequat. En tot cas, és un espai que necessita millores.

Altres espais aptes per a ús cultural:

— Hi ha espais, com la plaça interior del Mercat, la plaça de bous o el passeig de Fora del Forat, on se celebren per exemple concerts en festes. Amb tot, resulten insuficients.

Pràctiques culturals:

No hi ha cap estudi sistemàtic sobre les pràctiques culturals de la ciutadania de Vinaròs. Caldria tindre en compte ací, en principi, l'ecosistema comunicatiu, articulat entorn de mitjans de comunicació que s'expressen mitjançant diversos suports (premsa, ràdio, televisió i internet). Exemple en serien, el Butlletí d'Informació Municipal, Vinaròs viu, http://www.vinarosnews.net, al costat d'uns altres que cobreixen l'àmbit comarcal: Diari del Maestrat, Canal 56 / Notícies: TDT en línia, etc. Hi ha a més la xarxa de difusió d'informació de l'Ajuntament a través de la seua web, xarxes socials, fullets de programacions, agenda cultural, etc. Amb tot, seria interessant conéixer l'impacte de cadascun d'aquests mitjans. Respecte al sector audiovisual, la Fundació Caixa Vinaròs organitza un concurs anual de curtmetratges de ficció, i se n'han fet trobades sobre videojocs (Gàmesis).

Ha d'assenyalar-se la importància de determinades iniciatives, entre les quals, sense ànim d'exhaustivitat, n'hi ha activitats com el programa anual de teatre i dansa professional o "Vinaròs Art Urbà", que, partint de la iniciativa privada, ha sigut possible pel suport de la Regidoria de Cultura i la Fundació Caixa Vinaròs, a més d'altres associacions. Altres iniciatives tenen ja una trajectòria més consolidada, com és el cas del Concurs Internacional de Música de Cambra, organitzat per les Joventuts Musicals de Vinaròs, que va per la seua divuitena edició. Com a activitat cultural anual, és important també la Fira del Llibre.

L'Aula Municipal de Teatre, que té una experiència de més de 10 anys, ha incrementat sensiblement la seua activitat, incloent-hi teatre de carrer i compta amb tres grups i una quantitat d'alumnes significativa (sobre els 60). No disposen d'un espai fix d'assajos, la qual cosa obliga a escampar-se per diferents llocs. Amb constància i molta experiència en alguns casos, s'estan aconseguint uns nivells de professionalització que permeten plantejar la creació d'una escola de teatre.

En tot cas, a falta d'estudis específics, s'ha assenyalat la necessitat de diversificar l'oferta cultural, musical i artística.

Respecte al calendari festiu destaca la importància del "Carnaval", que és, al costat de Setmana Santa, la festivitat principal. Es tornarà sobre el tema al tractar el patrimoni cultural, però cal apuntar que s'han generat debats entorn del "Carnaval": en les comparses s'integra un elevat

sector de la població i és, sens dubte, el principal referent identitari de Vinaròs. Amb tot i això, des d'alguns sectors s'ha criticat l'excés d'actes nocturns i la falta de diferenciació respecte als carnestoltes de poblacions veïnes, la qual cosa redundaria en una certa pèrdua d'interés per al turisme.

Tot i la falta de dades sòlides que ens permeten una planificació efectiva, cal destacar que la situació, quant a demanda i creativitat, és ben valorada per la ciutadania, la principal reivindicació de la qual és la falta de nous espais culturals. També s'ha assenyalat la necessitat d'incloure més concerts i més variats en la programació. La creació d'un centre cultural multi usos vindria a cobrir aquesta carència, així com altres deficiències detectades pel que fa a instal·lacions, com el cas de l'Aula de Teatre.

Sobre el "Carnaval", cal assenyalar les grans dificultats per a introduir canvis. En qualsevol cas, aquests hauran de tindre sempre en compte a les comparses i a la Comissió Organitzadora del "Carnaval", per tal d'actuar de manera consensuada. No es pot perdre de vista el seu caràcter lúdic i identitari (que és fonamental de cara a la cohesió de la població), però es fa necessari fomentar més el seu caràcter estètic i patrimonial, la qual cosa podria incidir en l'augment de la seua funció integradora local, al mateix temps que seria susceptible d'atraure més turisme.

Propostes:

Les reivindicacions fonamentals concerneixen la creació de nous espais culturals. Des d'aquesta perspectiva, les necessitats més immediates serien:

— Museu**:** Vinaròs és dels pocs municipis valencians majors de 15.000 habitants que no compta amb un museu propi. N'ha d'habilitar un espai o edifici, ja que es compta amb material d'exposició més que suficient (vegeu l'apartat "El Patrimoni Cultural"). La mateixa

existència del museu podria redundar en la capacitat de la ciutadania per a estimar el seu llegat cultural, reforçant el sentiment d'identitat local; a banda, pot constituir-se en un punt d'importància fonamental per apropar l'escola al patrimoni local.

— Arts escèniques**:** ja s'ha parlat de la urgència de la creació d'un centre cultural que incloga les arts escèniques. Alhora, la llarga tradició musical de Vinaròs exigeix una bona sala de concerts, aules de música i sales per a pràctiques del jovent. Hi ha la proposta de crear l'Espai Carles Santos. Al capítol "Grans projectes urbans" se'n fa la proposta del Centre Cultural de Vinaròs.
— Millorar les instal·lacions (o considerar la reubicació) de l'Escola Municipal d'Art.

Altres mesures de política cultural a adoptar:

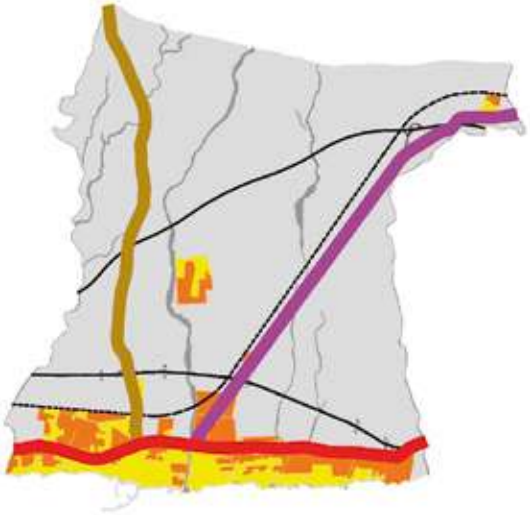
— "Carnaval": seria important intentar dur a terme un procés d'estetització, que redundara en el seu caràcter de patrimoni cultural. Per a açò, podria fer-se una recuperació d'elements del passat (el que exigeix una recerca prèvia, la qual cosa seria factible gràcies a la presència d'associacions com Amics de Vinaròs). S'hauria d'incrementar l'originalitat i desfilar amb disfresses més elaborades, per a la qual cosa podria establir-se algun tipus de concurs. S'haurien d'establir criteris tendents a aconseguir la igualtat de gènere. Haurien de fomentar-se més activitats diürnes, així com intentar potenciar l'activitat cultural de les comparses al llarg de tot l'any. De cara a millorar els aspectes estètics, seria important integrar les Belles Arts més enllà del concurs del cartell, a més d'incorporar major innovació tecnològica.

— Regular una convocatòria anual de subvencions culturals per a associacions.
— Fira d'associacions (vegeu l'apartat "Associacionisme").
— Biennal d'art.
— Convocatòries de premis literaris, artístics, etc.

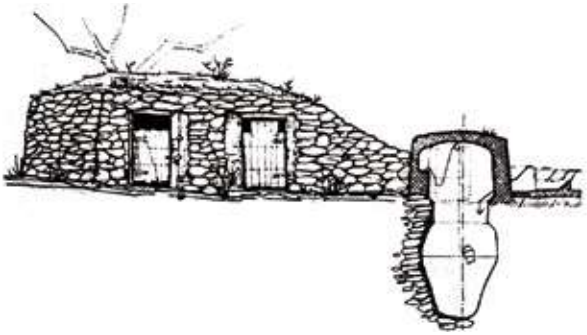
8.2 EL PATRIMONI CULTURAL

En parlar de "patrimoni cultural" convé insistir que ha de superar-se el concepte exclusivament material del terme, per a abastar altres aspectes, com són el patrimoni immaterial o etnològic, i, fins i tot, el patrimoni natural o mediambiental. En qualsevol cas, i siga el que siga la perspectiva des de la qual abordem el tema, el denominador comú ha sigut la destrucció sistemàtica de bona part d'aquest patrimoni durant les últimes dècades. S'ha de tindre en compte l'enorme importància d'aquest camp, doncs el patrimoni cultural té enormes potencialitats. En primer lloc com a factor de memòria local i identitat col·lectiva; i en, segon, com a factor d'innovació, susceptible de revertir en potencial turístic. Distingirem, així, una sèrie d'àrees susceptibles de ser integrades dins del concepte transversal de patrimoni cultural.

— **Patrimoni arquitectònic i urbanístic**. El patrimoni arquitectònic de Vinaròs ja ha sigut exhaustivament catalogat en diverses publicacions. D'altra banda, destacarem també que, com en la resta de la comarca, hi ha en la demarcació de Vinaròs nombroses construccions de pedra seca, especialment casetes i sénies, així com construccions defensives. Tampoc podem deixar d'assenyalar que recentment s'han recuperat espais, com els búnkers defensius de l'església i del port.

— **Patrimoni arqueològic**. Estretament relacionat amb l'anterior, es compta amb jaciments protohistòrics d'importància. Cal dir també que bona part d'aquestes construccions s'han perdut en les últimes dècades. En l'ermita del Puig s'ha d'estudiar la possibilitat de crear un eco museu o parc cultural, per fer valdre el seu entorn arqueològic, encara que primer caldria resoldre els problemas tècnics i administratius pendents (vegeu l'apartat "L'Àrea del Puig").

— **Patrimoni artístic**. Gran part del patrimoni referit anteriorment és susceptible de ser enquadrat en aquesta categoria, però ens referim ací al patrimoni moble. A diferència de l'arquitectònic, no es disposa de cap catàleg. L'associació Amics de Vinaròs compta, a més, amb una important col·lecció pictòrica, que arreplega a tots els pintors que ha tingut la ciutat.

— **Patrimoni etnogràfic**. L'Associació Cultural Amics de Vinaròs compta amb una important col·lecció de material etnogràfic, aconseguit principalment a través de donacions de particulars. Aquests objectes són exposats en els locals de l'associació, els quals, malgrat haver-se ampliat, segueixen resultant xicotets. D'altra banda, també s'està fent una important tasca patrimonial per associacions dedicades a recuperar aspectes de la cultura tradicional, com la música popular o els nanos i gegants. Hi ha, finalment, la necessitat d'incloure fenòmens culturals vius dins de la categoria de patrimoni cultural, que configuren bona part del patrimoni immaterial: el calendari festiu de Vinaròs compta amb dues festes declarades d'Interés Turístic Autonòmic ("Carnaval" i Setmana Santa), a part d'altres de gran arrelament històric (Sant Antoni Abad, Sant Sebastià,

Verge del Carme). Aquestes festes alberguen un important patrimoni artístic (imatgeria de Setmana Santa, etc.) i són importants manifestacions culturals que, en unir present amb passat, esdevenen element privilegiat d'expressió identitària local, alhora que serveixen per a la cohesió simbòlica de la comunitat. N'hi ha també festes de creació moderna, com la del Llagostí: encara que no són susceptibles de ser pròpiament qualificades com a patrimoni cultural (és a dir, alguna cosa que necessita una protecció reglamentada), sí que revesteixen un indubtable interés[2] etnogràfic, doncs el menjar, al ritualitzar-se, es converteix inequívocament en cultura. D'altra banda, és notable el potencial turístic d'aquestes festes. Finalment, no s'ha de perdre de vista la importància que, en termes patrimonials té el passat pesquer de Vinaròs.

— **Patrimoni documental.** Encara que la Biblioteca Pública en formaria part, el principal espai és l'Arxiu Històric Municipal, les noves instal·lacions del qual van ser inaugurades en 2012, la qual cosa va suposar la superació d'etapes més problemàtiques (durant la postguerra es va perdre gran quantitat de material, però fins i tot en èpoques més recents ha patit espolis de documentació i fins i tot d'obres artístiques). Centralitzat i catalogat, la situació ha millorat sensiblement; no obstant això falta personal auxiliar per a l'arxiver: la digitalització de documentació està iniciada però no és suficient. Pel que fa a l'accessibilitat, la situació és acceptable (rampa, ascensor), encara que hi cabrien millores. En els últims anys ha vist incrementat el seu patrimoni amb diverses donacions, i recentment s'ha obert un Fons Fotogràfic Ciutadà que ofereix a la ciutadania la possibilitat de participar incrementant aquest patrimoni documental.

— **Patrimoni natural / mediambiental**. Com en el cas del patrimoni arquitectònic, ha patit un gran deteriorament des dels anys del desenvolupisme. Vinaròs compta en 2018 amb tres espais naturals protegits (vegeu el capítol "Infraestructura verda i medi ambient"). La superfície protegida suma 23,93 Ha., la qual cosa suposa un 0,25% de la superfície total del municipi (9.546 Ha.).

NOM	FIGURA DE PROTECCIÓ	SUPERFÍCIE (Ha.)	% DE LA SUPERFÍCIE PROTEGIDA
Serra del Puig	Paratge Natural Municipal	17,45	72,92
Barranc d'Aiguadoliva	Microreserva	5,43	22,69
Desembocadura del Riu de la Sénia	Zona humitejada	1,05	4,39

Font: Conselleria d'Infraestructures, Territori i Medi Ambient

— D'altra banda, hi ha la xarxa de senders locals, herència en gran part de les tradicionals pràctiques de pasturatge transhumant, que compta amb recorreguts de curta distància, de distància mitjana (16 km.) i un de gran recorregut (inclòs en la xarxa europea de senderes de GR, dels quals 24 km. transcorren dins de la demarcació de Vinaròs). Vinaròs compta amb àmplies zones d'arbrat monumental local, microreserves de flora (en barrancs adjacents), zona de flora autòctona, espècies protegides, i zones de refugi i cicle alimentós per als animals autòctons. Aquest patrimoni resulta de gran importància, perquè permet compaginar el gust pel paisatge natural amb el patrimoni més estrictament etnològic i històric (vegeu el capítol "Infraestructura verda i Medi Ambient").

Diagnòstic:

Malgrat l'elevat nivell de destrucció patit durant dècades, Vinaròs compta amb un important patrimoni artístic i arquitectònic, a més d'un important patrimoni etnogràfic en la recuperació del qual s'han invertit, en l'àmbit ciutadà, importants esforços, en gran manera desaprofitats per l'absència d'un museu propi. El patrimoni etnogràfic ha sigut capitalitzat principalment pel "Carnaval", festa que cal reforçar, però sense perdre de vista que el patrimoni festiu és molt més ampli. El patrimoni documental ha de rebre més suport, tant quant a mitjans tècnics com quant a recursos humans. El patrimoni mediambiental és susceptible de convertir-se en un motiu d'atracció turística de qualitat. A més, la seua estreta imbricació amb el patrimoni arquitectònic i etnogràfic rural, suposa una important oportunitat per fer valdre la part no urbana del terme municipal.

L'abundant patrimoni etnogràfic i arquitectònic rural compta en l'actualitat amb més possibilitats per a la seua conservació, ja que en l'àmbit autonòmic s'ha emés una important normativa destinada a consolidar el patrimoni de la tècnica de la pedra seca, amb resolucions per a la seua declaració com Bé de Rellevància Local (Resolució de 27 de juny de 2016 de la Direcció General de Cultura i Patrimoni), i per a subvencionar la catalogació, recuperació i protecció de l'arquitectura de pedra seca (Ordre 17/2018 de 9 de maig de la Conselleria d'Educació, Cultura i Esport, amb resolució de 5 de juliol). Més enllà de l'àmbit local, la incorporació d'Espanya a la presentació a la UNESCO de la declaració de la tècnica de la pedra seca com a Patrimoni Cultural de la Humanitat ve a abundar en el mateix sentit.

D'altra banda, caldria millorar la comunicació entre àrees de l'Ajuntament, per tal d'evitar danys involuntaris al patrimoni cultural (per exemple, col·locar cartelleries de Turisme en la façana d'un BIC com l'Església Arxiprestal).

Propostes:

— La principal proposta consensuada durant el procés participatiu en l'àmbit del patrimoni cultural és la necessitat de comptar amb un museu de la ciutat, que arreplegue la seua història, així com part substancial del patrimoni artístic i de l'etnogràfic. La labor prèvia de recopilació realitzada per Amics de Vinaròs permet comptar d'entrada amb importants i variades col·leccions; d'altra banda, l'elevat nivell de professionalitat d'aquesta associació suposa una garantia de qualitat que permetria distingir el museu de Vinaròs de l'amateurisme de museus locals que han florit durant les últimes dècades.

— S'hauria d'apostar decididament per la protecció i foment de les construccions de pedra en sec, i en general dedicar major atenció als elements declarats d'interés cultural.

— Realitzar-se un catàleg d'objectes artístics, que evitaria possibles desaparicions de material. La labor de preservació i inventariat ha de, finalment, encaminar-se cap a una major difusió del patrimoni local en els seus diferents vessants.

— L'elaboració de rutes culturals (especialment a escala comarcal) i una major connexió amb el món escolar (acostar el patrimoni a les i els xiquets i joves) en podria ajudar.

— Potenciar la cultura i preservar el patrimoni cultural de Vinaròs ha de ser una tasca transversal a cura de les diverses àrees municipals.

9. TECNOLOGIES DE LA INFORMACIÓ I LA COMUNICACIÓ (TIC)

Vivim en un món altament tecnològic que s'enfronta a reptes mai abans coneguts (canvi climàtic, irrupció de la intel·ligència artificial, envelliment de la població...). L'Ajuntament ha d'estar preparat per co-liderar aquest canvi. Una de les condicions per trobar les vies de solució és reconciliar ciutadania i tecnologia, i això es pot aconseguir si reconeixem les possibilitats de la innovació ciutadana.

En un món ja connectat digitalment, és a la xarxa (internet), i també fora d'ella, on creix una innovació de tot tipus, tant tecnològica com social. Qualsevol persona és capaç de pujar a la xarxa les seues propostes i crear així coneixement compartit. Es fa doncs indispensable que l'Ajuntament fomente la innovació pròpia i de la població, posar-se al capdavant o almenys al costat, recolzant i ajudant la ciutadania a dissenyar i construir els seus propis projectes sobre la xarxa.

Si volem ciutats intel·ligents (smart cities), necessitem una ciutadania intel·ligent i innovadora per construir conjuntament un futur comú. Aquest tipus d'innovació no passa simplement per

emplenar la ciutat de dispositius digitals. En la innovació ciutadana el focus són les persones, el seu coneixement i la seua capacitat creativa. Per tant, cal buscar fórmules que ens ajuden a descobrir, entrenar, millorar i organitzar aquesta creativitat ciutadana. L'objectiu no és només l'accés universal a la xarxa, sinó que cal anar més enllà i treballar per accedir a la cultura d'innovació que internet representa per tal de construir col·laborativament (Ajuntament, empreses, universitat i ciutadania) la Vinaròs intel·ligent que volem.

Les Tecnologies de la Informació i la Comunicació (TIC) en són una eina prioritària i transversal per al futur del treball de les distintes àrees municipals i el desenvolupament de la ciutat de Vinaròs. En paral·lel al Pla Estratègic de la ciutat l'Ajuntament ha contractat l'elaboració del **Pla d'Innovació Tecnològica** (Vinaròs Smart) per afavorir una gestió eficient i impulsar una societat sostenible, inclusiva i dinàmica, de manera que caldrà prestar atenció a què els objectius de l'estratègia de ciutat i el pla de smart city estiguen alineats.

9.1 APLICACIONS PER ÀREES

Les Tecnologies de la Informació i la Comunicació (TIC) són susceptibles d'aplicacions en totes les àrees de l'activitat de l'administració municipal i de les activitats ciutadanes. Per bé que eixes aplicacions no han tingut fins ara el mateix desenvolupament i ús en tots els sectors, la perspectiva n'és la seua implantació, lligada a l'aparició de nous avanços tecnològics i sempre amb l'objectiu del benestar social. Es comenten tot seguit aplicacions en algunes de les àrees municipals, per bé que en cadascuna de les existents se n'haurà de fer una implantació progressiva.

TURISME

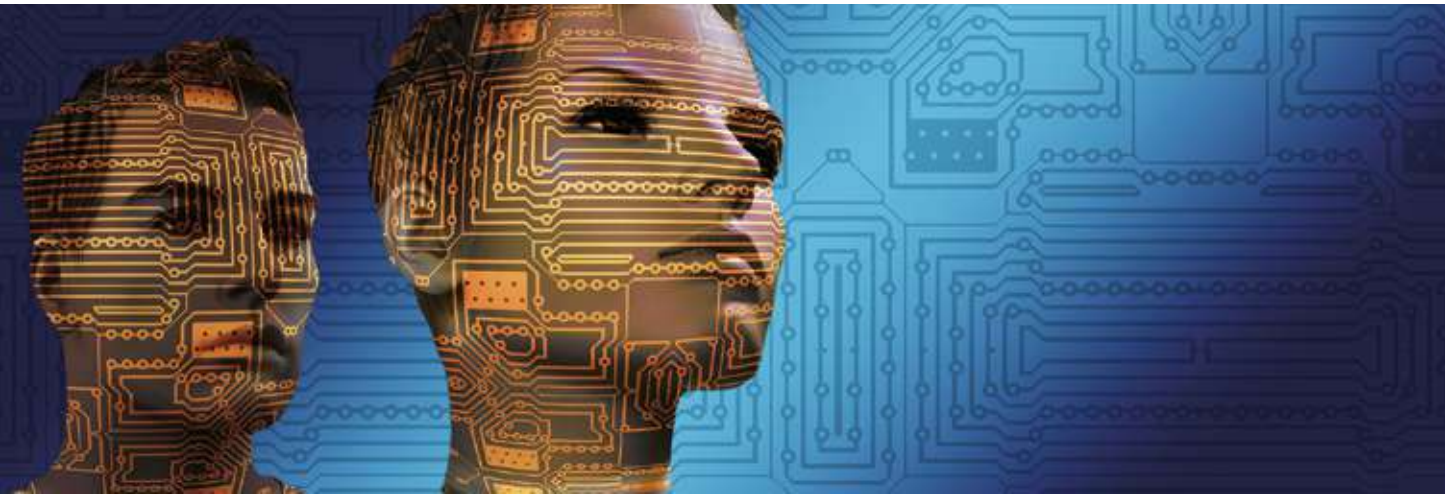
Durant l'any 2018 es durà a terme el projecte 'Destí turístic intel·ligent (DTI) Vinaròs-Benicarló'. En ell s'espera poder recollir dades, per mitjà de sensors i mòbils dels ciutadans, per després utilitzar aquestes dades per a oferir i millorar serveis.

Per millorar el posicionament de Vinaròs com a destinació turística, cal buscar nous mecanismes que impulsen la innovació amb el desplegament i desenvolupament de les TIC, de manera que es puguen crear serveis diferencials i eficients.

La intenció d'esdevindre un DTI suposa l'establiment d'una estratègia de revaloració de Vinaròs que permeta augmentar la seua competitivitat, mitjançant un millor aprofitament dels seus atractius naturals i culturals, la creació d'altres recursos innovadors, la millora en l'eficiència dels processos de producció i distribució que finalment impulse el desenvolupament sostenible i facilite la interacció del visitant amb el destí.

Innovació turística i TIC. Tendències: La incorporació de sensors connectats a internet dins d'objectes físics quotidians com edificis o vehicles, al costat dels alts índexs de penetració dels dispositius mòbils, s'està configurant com una força transformadora que donarà peu a l'augment de destinacions i d'establiments intel·ligents.

La Intel·ligència Artificial ja està present a les principals plataformes de les agències de viatges en línia i la seua combinació amb l'analítica avançada de dades permetrà la creació i la recomanació automàtica de paquets dinàmics personalitzats, "on chatbots", tecnologia per veu i l'aplicació del "Deep Learning" i del "Machine Learning" aniran guanyant posicions.

A la vegada, està previst que tinguen un progressiu protagonisme els sistemes avançats de gestió basats en l'Internet de les Coses, l'algorítmica i l'anàlisi de dades per a la gestió eficient i sostenible dels recursos naturals.

Així mateix, la generalització de la realitat virtual i de la realitat augmentada facilitarà la seva presència en el sector turístic, impulsant tant les expectatives com les experiències diferents i immersives amb alt potencial emocional. El desenvolupament de la "gamificació" s'incorporarà també a tota la cadena de valor del sector, amb l'aplicació del joc com a element d'atracció i d'experiència turística, com l'obtenció de punts, premis i uns altres tipus d'incentius.

Una altra tendència a l'alça és la impressió 3D, amb el disseny personalitzat i en el moment, que facilitarà múltiples opcions per a l'activitat turística, així com les aplicacions del "Blockchain" o cadena de blocs en aspectes com una identificació de passatgers més segura i senzilla, un seguiment d'equipatges millorat, uns programes de fidelització més intuïtius i uns mètodes de pagament simplificats entre els agents implicats.

Completa la llista de tendències la ciberseguretat, per bé que l'activitat turística s'enfronta a amenaces com el robatori d'informació i atacs que provoquen la disrupció del negoci o que afecten a la qualitat del servei.

El tàndem tecnologia-innovació-turisme ens porta doncs cap a la digitalització en la cadena de valor del sector turístic, cap a un turisme accessible i responsable i cap al "Big Data".

Digitalització: El camí cap al turisme 4.0 passa per la digitalització i per tant les empreses que es queden enrere deixaran de ser competitives. La competitivitat de les economies, i en especial del turisme, va lligada a l'ús i a la difusió de les noves tecnologies. Les TIC són una eina fonamental per fer front als reptes que incideixen en el turisme, com són la gestió del seu impacte i la promoció, però alhora, han de facilitar la creació de nous productes i noves experiències. Necessitem, doncs, disposar d'un sector TIC potent, perquè al seu voltant es construirà el model econòmic del territori, i la tecnologia, la innovació i el turisme en són sectors claus. El turisme és un sector creador d'oportunitats de projectes tecnològics que s'han d'abordar des del lideratge privat i des de la col·laboració publicoprivada. El Big Data pot ajudar al sector públic i a les empreses anticipar-se a les demandes dels clients i a gestionar

millor l'impacte del turisme. El vincle entre turisme i indústries culturals i creatives sembla ser la fórmula per a la creació d'experiències pròpies i singulars diferenciadores del territori.

Turisme accessible: El Turisme Accessible o Turisme per a tothom no es limita a l'eliminació de barreres físiques, sensorials o de comunicació, sinó que té per finalitat aconseguir que els entorns, productes i serveis turístics puguen ser gaudits en igualtat de condicions per qualsevol persona amb o sense discapacitat. El turisme accessible ha de representar millores per als visitants però també ha de millorar el dia a dia de les persones que viuen i conviuen a Vinaròs.

Explorar el mercat del turisme accessible i la possibilitat de negoci en aquest segment sembla una bona opció per al municipi de Vinaròs. Algunes de les accions que es podrien dur a terme és la creació d'apps que permeten la localització en un mapa interactiu de negocis i serveis que ofereixen facilitats per a col·lectius amb algun tipus de dificultat motora, visual, auditiva; creació auto-guies per oferir itineraris en el medi natural a col·lectius amb capacitats sensitives reduïdes a través del mòbil, apropant les propostes etnològiques, culturals i de patrimoni natural per a tothom. Totes aquestes propostes ofereixen solucions perquè el consumidor puga accedir a serveis adaptats però també hi ha lloc per a propostes que ajuden a empreses del sector turístic a oferir experiències inclusives (tenint en compte les tendències turístiques-TIC actuals expressades anteriorment).

Big Data: La digitalització del sector turisme és imparable prenent cada vegada més importància la connectivitat i la disponibilitat d'infraestructures com a generadors d'un ecosistema que permeta generar activitat econòmica. Ens trobem davant la necessitat de disposar de més intel·ligència a partir de l'analítica de dades per tal de conéixer el comportament dels turistes abans, durant i després de la seua estada i poder així prendre decisions respecte als àmbits on cal actuar. Cal mesurar tot el que sigue mesurable per tal de poder avaluar i posteriorment introduir millores. Totes aquestes propostes relatives al sector turisme poden ser impulsades pel mateix Ajuntament a través del Vinalab com a centre emprenedor i en col·laboració amb les universitats i els inversors privats.

POLÍGONS INDUSTRIALS

Durant l'any 2018 es durà a terme el projecte Smart industrial Park, iniciatives que es veuran potenciades per l'entrada en vigor de la Llei 14/2018, de 5 de juny, de gestió, modernització i dinamització de les zones industrials de la Comunitat Valenciana. El que es pretén és:

- Oferir fibra òptica des del Vinalab als 3 polígons industrials del projecte.
- Instal·lar en els polígons càmeres de trànsit i de vigilància connectats a la policia.
- Instal·lar tecnologia UVAX a l'enllumenat, aprofitant aquesta instal·lació per a poder-hi connectar sensors, panells informatius...
- Implantar una plataforma IoT: encarregada de recollir tota la informació des de dispositius IoT que connectem en els polígons (sensors de CO_2, sensors de soroll, sensors de reg, enllumenat, wifi, etc.).

Un smart industrial parc (espai per a la integració d'empreses de tecnologia amb la capacitat de desenvolupar projectes en col·laboració entre equips polivalents) requereix una estratègia per crear un espai agradable a la ciutat on es conjuguen urbanisme, innovació, empreses, coneixement, serveis avançats i tecnologies aplicades a les persones. Cal tindre en compte alguns aspectes claus:

- **Les infraestructures bàsiques** en què les empreses es basaran, han de fer créixer el seu negoci, desenvolupar la seua activitat i compartir la seua intel·ligència.
- **La cultura d'innovació i emprenedoria:** el polígon smart ha de ser un espai d'innovació i planter de noves iniciatives empresarials i espai per a les "spin offs" existents.
- **La gestió econòmica autònoma del polígon:** El polígon smart ha de tindre la capacitat de generar recursos econòmics que sostinguen l'equip humà i elements tècnics que s'encarreguin de la seua cura i gestió.
- **L'eficiència i sostenibilitat del polígon:** Cal dissenyar un espai que sigue capaç d'autogenerar part dels recursos que fa servir, en harmonia amb la natura i usant els recursos de forma sostenible.

URBANISME

La participació pública en el planejament urbà es recull en la Llei 5/2014, de 25 de juliol, de la Generalitat Valenciana, d'Ordenació del Territori, Urbanisme i Paisatge, En ella s'indica que la planificació territorial i urbanística, d'acord amb les directrius, normatives i convenis de la Unió Europea, ha de partir de processos de participació ciutadana, desenvolupats des de les fases inicials del planejament fins a les de la gestió urbanística. Això val tant per a estratègies d'ordenació territorial, les distintes classes de plans urbanístics i els instruments de paisatge, per bé que la participació té les seues especificitats en cada cas. En aquesta línia, l'Ajuntament de Vinaròs en el període de temps comprés entre 2013 i 2016 va dur a terme, per exemple, diferents processos participatius en estudis d'integració paisatgística. La documentació allotjada a la web respecte a aquesta participació pública ens pot donar idea dels intents d'integració de les TIC en aquests processos participatius (visor executable, documents pdf,...).

La introducció de les TIC en l'àmbit urbanístic té dos sentits d'igual importància. Un, introduir eines que faciliten l'operativitat del treball dels tècnics municipals i milloren l'eficiència en la gestió. I el segon donar resposta a una demanda social de transparència mitjançant la publicació per internet dels plans urbanístics. L'Ajuntament ha de disposar del sistema, les estructures i els mitjans tecnològics adequats per a convertir el planejament urbanístic en informació digital al llarg de tot el seu cicle de vida, des de la seua redacció fins a la seua aplicació, sense que aquesta conversió implique pèrdua d'informació. A més, la conversió de la informació a un format estructurat digital ha de proporcionar al Planejament els avantatges que aporten els sistemes d'informació (més precisió, senzillesa d'accés i navegació per la informació, eliminació de despeses de distribució i còpia,...). A grans trets podríem dir que les necessitats més importants que el Planejament té de cara a la societat de la informació són:

- Aportar un sistema de gestió de la informació urbanística que siga integrable en la gestió municipal i facilite l'increment de la seva eficiència i agilitat.
- Habilitar un servei de consulta i diagnosi territorial que faciliti l'anàlisi de la sostenibilitat de les accions territorials per tal de mantindre la qualitat del medi ambient.
- Construir serveis interoperables que col·loquen a la informació urbanística en disposició de ser utilitzada eficientment per altres serveis.

L'Ajuntament ha desenvolupat 3 aplicacions SIG-O que estaran 100% operatives a partir del 2018.

- SIG-O infraestructures: gestió dels residus i l'enllumenat.
- SIG-O urbanisme: gestionar el pla general d'urbanisme, llicències i expedients d'obra.
- SIG-O incidències: actualment operativa.

La creació d'aplicacions d'incidències és un primer pas de gestió participativa i de millora dels canals de comunicació ajuntament-ciutadà. Tot i amb això, cal tindre en compte que aquest tipus d'aplicacions suposen un volum de feina gran per al departament que correspongui i una vegada en funcionament s'ha d'assegurar la seua gestió eficient (sense oblidar la formació TIC del personal que s'encarregui).

MOBILITAT

L'aplicació de la tecnologia en el transport ha avançat enormement els darrers cent anys i encara revolucionarà més la mobilitat de les persones en els pròxims, incidint en un futur imminent. Algunes de les opcions que sentim són trens d'alta velocitat; vehicles que circulen sense conducció humana; o bicicletes connectades al mòbil. De moment, però, i de manera decidida cal atendre les necessitats de les opcions actuals com són les següents:

Cotxes connectats, amb sistemes interns (a satèl·lits o a internet) o vinculats al mòbil; i els cotxes elèctrics, que resulten ja una alternativa real i en auge de compra, que fa necessària la instal·lació de punts de càrrega ràpida per a vehicles elèctrics.

La bicicleta: Les noves bicicletes són més lleugeres, aerodinàmiques, ràpides i també més connectades: amb mecanismes de control via mòbil, sistemes per mesurar la distància recorreguda i dispositius antirobatori, entre altres opcions. A més, la propulsió elèctrica ha propiciat un altre pas de rosca que pot estimular aquest mitjà de transport com a alternativa als vehicles de motor convencionals.

Caminar: Innovar també és possible amb un fet tan ancestral com anar a peu i pot fer aquesta activitat més segura (per exemple amb els passos intel·ligents de vianants, equipats amb sensors de pressió, que s'il·luminen per advertir els vehicles que han d'aturar-se perquè detecten una persona), més saludable (amb aplicacions per a la salut i l'exercici físic) i millor planificada (monitorant els trànsits més freqüentats i orientant sobre els indrets on caldria prioritzar els esforços).

INFRAESTRUCTURA VERDA I MEDI AMBIENT

Participació: Les TIC ens permeten molt més que gestionar els recursos disponibles de manera eficient, ens permeten la participació ciutadana en els disseny de zones verdes, la divulgació de la gestió de la infraestructura verda, del patrimoni vegetal i els seus elements singulars, així com una ràpida resposta a les peticions dels ciutadans, elements que cal tindre en compte a l'hora de dissenyar el Pla d'Infraestructura Verda de Vinaròs.

Recursos hídrics: L'aigua és un bé preuat. La manca d'un sistema informatitzat que identifique els consums d'aigua de reg i el fet que part dels espais verds de la ciutat són regats de forma no automatitzada i sense reg localitzat aboca a l'Ajuntament a un malbaratament dels recursos hídrics. Cal la implantació d'un sistema de reg localitzat i tele gestionat.

Eficiència energètica: El paper de les TIC en relació a l'eficiència energètica es troba principalment associat als sectors de l'edificació, transport, indústria i distribució d'energia. També es pot afavorir l'estalvi energètic per mitjà de la desmaterialització de béns o serveis.

Edificis: Les TIC permeten controlar la temperatura, la humitat i la llum en temps real per mitjà de la instal·lació de sensors, dades que es tradueixen en monitorar els equips de climatització o il·luminació, en l'optimització del seu funcionament segons la necessitat real dels consumidors i en permetre un estalvi d'energia

Transport: Les TIC aplicades a la incentivació de la reducció de velocitat dels vehicles i a la reducció de la durada dels desplaçaments recorrent rutes més curtes o evitant les hores de congestió de trànsit permeten estalvis de consum de combustible. Quant a la logística, a través de software per la millora del disseny de les xarxes de transport, l'optimització de rutes i la reducció d'inventaris d'estoc es produeixen estalvis de reducció de l'energia necessària per unitat transportada i emmagatzemada.

Indústria: Principalment les TIC s'apliquen en motors elèctrics, bombes i ventiladors. La instal·lació de sistemes de control i programes de regulació automàtica de sistemes elèctrics permet reduir el consum energètic i adequar el funcionament de l'equip a la demanda requerida en cada moment. Les TIC també poden contribuir a l'eficiència energètica en xarxes de distribució d'energia aconseguint reduccions de les pèrdues de transmissió i distribució.

Desmaterizalització: De forma transversal, l'aplicació de les TIC en els sectors de serveis i transport permeten la reducció del nombre de desplaçaments gràcies a les videoconferències, audioconferències i teletreball. En serveis comercials, bancaris, administratius... és possible realitzar gestions electrònicament i evitar desplaçaments (banca electrònica, comerç electrònic,...). Açò, que es coneix com a "desmaterialització", permet disposar de la mateixa funcionalitat però estalviant consums energètics.

9.2 ESCLETXA DIGITAL

En les diferents taules de treball dutes a terme en el procés participatiu del PEV, l'escletxa digital ha estat un tema recurrent. Bàsicament aquesta escletxa digital fa referència a la desigualtat entre les persones que poden tindre accés o coneixement en relació a les noves tecnologies i les que no, i a les diferències entre grups segons la seua capacitat d'utilitzar les TIC de manera eficaç. Podríem dir que existeixen tres tipus d'escletxa digital: d'accés, d'ús i de qualitat de l'ús. L'Ajuntament no pot defugir la responsabilitat en garantir l'accés a la xarxa de la seua ciutadania i vetlar per la seua capacitació digital.

Escletxa d'accés: fa referència a la possibilitat o no d'accedir a la tecnologia, per raons econòmiques (impossibilitat de pagar una connexió) o de localització (allunyat dels nuclis de població). Malgrat no disposar de dades locals d'accessibilitat, a la taula de joves es va constatar l'interés de l'accés a internet (Vinalab) i la necessitat de disposar de més espais públics amb connexió (tant a la via pública com en edificis municipals).

Escletxa d'ús: es basa en les persones que saben o no utilitzar la tecnologia. En el procés participatiu del PEV s'ha constatat la necessitat de millorar l'alfabetització digital de la població. Per exemple, l'ús massiu dels telèfons mòbils no es correspon amb la baixa utilització de les possibilitats que ofereixen: una bona proposta de l'Ajuntament sería apostar per la formació en l'ús de les múltiples aplicacions disponibles per a mòbils (app), on a més els usuaris es familiaritzaren amb les ofertes de comunicació i gestió programades des del mateix consistori.

Els cursos i tallers TIC que s'ofereixen des de l'Ajuntament, el Casal jove i l'Escola d'Adults se centren sobretot, respectivament, en l'àmbit empresarial, d'ocupació i programes de garantia social (vegeu l'apartat "Vinalab"); en la robòtica, disseny gràfic, i community manager; i en cursos d'informàtica (durant el curs 2016-17 van participar un total de 150 persones en els cursos d'informàtica i fotografia en l'Escola d'Adults). També cal destacar que l'alumnat del CEIP Manuel Foguet (escola pública), dins d'horari escolar, duu a terme sessions de robòtica amb Lego (no disposem de dades de la resta d'escoles). Per mitjà del Vinalab s'han signat convenis de col·laboració amb la Universitat de València i la Universitat Jaume I.

Malgrat aquestes activitats d'alfabetització digital, caldria millorar la coordinació per a impulsar un programa formatiu en noves tecnologies, més efectiu i centrat en les necessitats

reals de la població. Convindria identificar col·lectius en situació o en risc d'exclusió social, i elaborar diferents programes formatius en l'ús de TIC orientats a aquestes persones, evitant desenvolupar programes formatius merament instrumentals, centrats més en l'aprenentatge de l'ús de les eines tecnològiques que en les persones i les seues necessitats. L'Ajuntament també hauria de garantir l'accés a la xarxa de la ciutadania i vetlar per la seua capacitació digital entesa com a oportunitat de desenvolupament social i professional. Cal doncs un mecanisme que permeta avaluar de manera objectiva el progrés d'aquesta tasca, amb prou detall com per a acompanyar la presa de decisions i la priorització dels esforços.

Per una altra banda, no són pocs els serveis que es poden realitzar mitjançant internet (seu electrònica, comerç electrònic, ...). Es proposa posar a disposició de la població un punt d'atenció i ajuda TIC a les persones per mitjà del qual s'ajudi a la ciutadania en les gestions en línia.

Escletxa de qualitat de l'ús: es fonamenta en les capacitats que té cada persona per utilitzar les eines que ofereix la xarxa. No disposem de dades en quant a la qualitat d'ús de les TIC per part de la població de Vinaròs. Si analitzem les possibilitats que ofereix l'alfabetització digital com a instrument d'inclusió social cal posar una atenció especial no tant en la capacitació merament tecnològica com en l'oportunitat que les TIC ofereixen per a millorar la qualitat de vida de les persones. I també per a generar escenaris i sinergies que afavorisquen la creació de xarxes socials. Les TIC no són només un entreteniment. Cal fomentar l'ús de les TIC per al processament crític de la informació i la generació de coneixement compartit, el desenvolupament de treball en col·laboració, la resolució de problemes de la vida quotidiana, etc. Això ens obliga a la necessitat de reformular-ne l'enfocament cap al desenvolupament de valors cooperatius i col·lectius, que fomenten la integració de les persones com a subjectes crítics i actius, i transcendir el concepte de simples consumidors de tecnologies i continguts digitals.

10. GOVERNANÇA PARTICIPATIVA

La governança és un concepte relativament nou que fa referència, entre altres aspectes, a millorar la interacció bidireccional entre governants i ciutadania, i a avançar en l'eficiència de l'administració pública per a construir solucions als problemes i generar oportunitats de progrés.

La creixent complexitat dels afers públics i la necessitat d'enfocaments integradors, atesa la varietat d'interessos socials, obliga a introduir modificacions en la manera com es governa i funciona l'administració municipal. Alhora, s'hi ha manifestat la voluntat de participació ciutadana, demandada pel sector i les associacions privades, i d'aconseguir que la societat civil es coresponsabilitze del que és públic.

Els governs locals han de ser més flexibles, àgils i innovadors, amb la finalitat de dinamitzar els seus recursos, ser més efectius en la seua acció i poder satisfer les necessitats socials. Per això la governança local necessita la cooperació privada, que es desperte la consciència de la coresponsabilitat ciutadana. I és precisament la proximitat entre l'administració municipal i les ciutadanes i els ciutadans el que obri possibilitats per una governança local rica i perfeccionada. La cooperació pública i privada és un dels objectius dels plans estratègics de les ciutats i el de Vinaròs així s'ho va marcar com a punt de partida.

Vinaròs compta des del 2006 amb un "Reglament de Participació Ciutadana" que només s'aplica en un xicotet percentatge, com s'ha constatat en el procés participatiu. La participació ciutadana s'hi considera escassa, malgrat l'elevat índex d'opinió que registren les xarxes socials o la mobilització davant qüestions de calat (oposició al Castor, per exemple). Hi ha, no obstant, associacions amb un veritable dinamisme i activitat (com Amics de Vinaròs o Migjorn). Fora bona una mobilització social calmada, activa i constant, que la gent se sentisca motor del funcionament de la ciutat.

Per avançar en la governança de Vinaròs es proposen a continuació diverses qüestions sobre el funcionament de l'administració local i la participació ciutadana.

10.1 REGLAMENT DE PARTICIPACIÓ CIUTADANA

Foment de l'associacionisme

El Registre Municipal d'Associacions Veïnals és una eina imprescindible dins l'estructura social de Vinaròs, demanda recollida al procés participatiu del PEV. Encara que el Registre està creat, la demanda de la ciutadania reflecteix la seua baixa operativitat o utilitat. Caldria que fóra una ferramenta interactiva, bidireccional, amb un alt grau de gestió per part de les associacions, i que servira també per a coordinar les activitats de les associacions i la seua interrelació. L'associacionisme és una de les ferramentes més potents per la participació ciutadana. Caldria que hi haguera algun espai públic i físic dedicat a aquesta coordinació i autogestió, no tant un espai propi per a cada associació (vegeu l'apartat "Associacionisme" d'aquest capítol). En aquest Pla Estratègic s'han indicat diverses accions encaminades a la creació i funcionament del Registre d'Associacions.

Creació d'estructures col·lectives de deliberació i acords

Caldria especificar la composició interna dels Consells Sectorials al Reglament per una qüestió de transparència, igual que està definida als Territorials. Aquesta composició és recomanable que continga una elevada representació de les associacions, sobretot d'aquelles relacionades amb el Sector concret de què es tracte.

Les assemblees de barri poden ser una bona eina per substituir els Consells Territorials, però cal crear les del centre, que és on viu la major part de la població resident i fer-les efectives durant tot l'any, no només a l'estiu, de manera que es dinamitze el seu ús. Les del Centre han de ser més d'una, estar proporcionades a la població que viu a cada territori. Respecte a la composició que es defineix al Reglament, hauria de tindre major pes la ciutadania anònima resident a cada territori, i menys les associacions, excepte les de Veïns o aquelles amb objectius territorials.

El Consell de Ciutat hauria de ser l'eix principal de participació ciutadana. Hauria de ser obert a tota la ciutadania, amb participació directa de qualsevol persona, no ser un òrgan representatiu. Hauria de tractar els temes pendents dels Consells Territorials i Sectorials, de manera que servira per coordinar-los de manera transversal, i aquells que siguen de major transcendència per la ciutat. Hauria de tindre poder vinculant. S'hauria de reunir una vegada a l'any, per la complexitat d'organització i realitzar-se en un espai adient que fomente la participació. El Grup Motor hauria de tindre l'objectiu principal de crear el Consell de Ciutat, amb presència majoritària de la ciutadania progressivament, vers la presència política.

Foment de la formació cívica i democràtica de la ciutadania

Existeixen mecanismes suficients per enviar informació des de l'Ajuntament a la ciutadania, però s'hauria d'especificar quins mitjans concrets té la ciutadania per emetre les seues opinions, demandes o suggeriments a l'Ajuntament. L'Oficina d'Atenció a la Ciutadania és un instrument molt útil, que permet l'atenció directa i personal. En aquest sentit, l'ús complementari de les TIC podria millorar el servei i fer més eficient el funcionament d'aquesta Oficina. La coordinació entre les eines virtuals i les físiques és imprescindible per tal d'evitar l'exclusió de la part de la ciutadania que encara no té accés a les noves tecnologies (vegeu l'apartat "Escletxa Digital").

10.2 PRESSUPOSTOS PARTICIPATIUS

Com a part del compromís del govern municipal d'incrementar la col·laboració i la participació de la ciutadania en la presa de decisions sobre la gestió municipal, es pot potenciar l'instrument dels «pressupostos participatius», que promou la modernització i la millora de la gestió institucional. Els ajuntaments disposen de la potestat per a consultar els temes d'interés local amb la finalitat de sol·licitar l'opinió col·lectiva. Aquest tipus d'iniciatives són un al·licient per a la implicació de la ciutadania i exercir una participació efectiva, promovent la coresponsabilitat amb la gestió pública; són una oportunitat d'aprenentatge compartit, ja que permeten construir en comú, i decidir el que es desitja com a més urgent per als espais veïnals de la ciutat.

L'Ajuntament dona a conéixer les propostes de dotacions municipals, però s'obri un període de consulta per a incorporar les iniciatives veïnals, de les associacions que desitgen implicar-se en el futur de la ciutat, així com les iniciatives individuals definides amb prou claredat per a ser interpretades o complementades si escau.

Per a la concreció de les propostes de participació, l'Ajuntament ha d'informar de totes les iniciatives que són objecte de decisió participativa. En cada àmbit territorial es debaten les propostes entre la població i els representants municipals. En aquest marc es ratifica la idoneïtat dels projectes més rellevants, i finalment se'ls atorga el suport corresponent, resultat d'una votació oberta a tots els veïns. La proposta o les propostes seleccionades són elevades al ple municipal per a la seua aprovació definitiva, si escau.

Amb aquest procés l'Ajuntament coneix l'opinió de la ciutadania, li concedeix el protagonisme sobre assumptes d'interés públic que són de competència municipal. L'Ajuntament es compromet a executar els projectes seleccionats, sempre que complisquen els criteris tècnics de viabilitat i els límits econòmics acordats.

Els pressupostos participatius han d'atendre una pluralitat de principis i garanties: transparència; publicitat; claredat i accés a la informació; debat públic i neutralitat institucional; eficiència; primacia de l'interés col·lectiu; atenció a la diversitat, a la igualtat i a la no discriminació; protecció de les dades de caràcter personal i rendició de comptes. Aquests principis constitueixen una obligació per a l'Ajuntament i un dret i una garantia per a la població que hi participa.

El desenvolupament dels pressupostos participatius ha de preveure l'aplicació de mesures que, des d'una perspectiva de gènere, ajuden a aconseguir una participació inclusiva de dones i homes a fi d'identificar les prioritats i els elements o factors que puguen afavorir les desigualtats que es detecten.

La regidoria corresponent ha de proposar un protocol de regulació dels pressupostos participatius, on reflectisca la regulació de tot el procediment i l'abast dels temes que s'han de decidir per aquest procediment de democràcia directa:

— El calendari ha de tindre previstos els terminis de la presa de decisions perquè puguen ser incorporades les propostes en el pressupost anual, la qual cosa implica un procés ben organitzat que ha de concloure abans d'acabar el mes de setembre de cada any.
— El primer pas d'aquest procediment consisteix en la fixació de la quantia que el consistori posa a la disposició de la ciutadania per a l'execució d'un procés de democràcia directa sobre les despeses públiques, així com la distribució per zones geogràfiques o funcionals de la ciutat amb identitat pròpia. Els criteris de distribució han de ser explícits en funció de la població, la renda mitjana, les dotacions prèvies o fins i tot la rellevància d'alguna deficiència a les zones definides.
— Els projectes, de forma genèrica, han d'atendre les necessitats de millora de la qualitat de vida ciutadana, parant atenció al fet que no perjudiquen o deterioren les condicions socials de la població més desfavorida. Les línies temàtiques poden ser molt extenses però han de ser susceptibles d'aconseguir un suport majoritari.

10.3 TRANSVERSALITAT

El futur d'una acció municipal eficaç passa pel treball transversal dels distints serveis de l'Ajuntament. Front un funcionament de departaments "tancats", separats, s'imposa una labor col·laborativa, coordinada i complementària entre serveis per abordar amb eficiència la complexitat de molts dels problemes actuals de la ciutat. No una simple coordinació sinó un treball en xarxa que no nega l'especialització de cadascú sinó que el perfecciona i completa.

Cada servei municipal ha de continuar portant les seues qüestions específiques (educació, obres i serveis, política social, etc.) mentre hi haurà altres qüestions que necessàriament s'han d'abordar col·laborativament per arribar a solucions encertades i integrals (determinats projectes urbans i mediambientals, àrees com el turisme, o algunes tasques per al benestar social, entre unes altres). El treball transversal col·laboratiu, ben conduït, estalvia recursos, evita errors i obté resultats d'excel·lència.

Això ha d'implicar modificacions en la mecànica organitzativa de l'Ajuntament. El canvi afecta a l'actual independència i importància atorgades als departaments, la qual s'haurà de modificar vers una gestió compartida interdepartamental. L'agrupació de departaments/serveis en macroàrees n'és una alternativa.

10.4 RELACIÓ DE LLOCS DE TREBALL

Tots els ajuntaments han de disposar d'instruments d'ordenació dels (seus) recursos humans, qüestió que fins ara no ha satisfet el de Vinaròs. La Llei 7/2007 de 12 d'abril, de l'estatut bàsic de l'empleat públic, exigeix en el seu article 74 l'elaboració de la Relació de llocs de treball (RPT):

«Les Administracions Públiques estructuraran la seua organització a través de relacions de llocs de treball o altres instruments organitzatius similars que comprendran, almenys, la denominació dels llocs, els grups de classificació professional, els cossos o escales, si escau, a què estiguen adscrits, els sistemes de provisió i les retribucions complementàries. Aquests instruments seran públics.»

I la Llei 10/2010, de 9 de juliol, de la Generalitat, d'ordenació i gestió de la funció pública valenciana, en l'article 41, explicita que «la relació de llocs de treball és l'instrument tècnic a

través del qual l'administració organitza, racionalitza i ordena el seu personal per a una eficaç prestació del servei públic».

La RPT és un document aprovat pel ple de l'Ajuntament, que habitualment n'encomana l'elaboració a especialistes amb reconeixement administratiu i que ha de ser ratificat (validat) per l'administració pública de l'Estat (Delegació del Govern). Es tracta de l'eina bàsica de l'Ajuntament per a ordenar l'execució de les tasques administratives i és l'instrument necessari per al desenvolupament estratègic de les seues funcions, amb la finalitat d'aconseguir l'optimització dels recursos humans i amb això una eficàcia més gran en el funcionament de l'administració, ajustant la realitat de les necessitats funcionals i les competències atribuïdes.

La RPT resulta imprescindible per a la provisió dels llocs de treball perquè perfila les necessitats administratives i defineix les competències requerides per a l'acompliment de les funcions en el lloc de treball.

La millor garantia d'èxit en l'elaboració del document s'aconsegueix amb la participació de l'equip d'especialistes amb el personal de l'Ajuntament i dels seus representants sindicals, de tal manera que abans de l'elaboració de la RTP s'adapte la plantilla a l'estructura formal existent de manera que facilite la transició a la situació final. La disponibilitat de la RPT permet traure a concurs les places necessàries per al desenvolupament de l'estructura dels recursos humans una vegada que ja ha sigut aprovada per l'Administració General de l'Estat. La Generalitat té un compromís d'ajuda per a finançar l'elaboració de la RPT (Llei 10/2010, art. 41, 3).

10.5 ÚS DE LES TIC

Durant els últims vint anys, l'Ajuntament ha hagut de transformar-se per a l'ús de les tecnologies digitals (crea la Seu electrònica, la pàgina web, apps...). L'aparició d'aquestes noves eines requereix de noves metodologies de treball intern entre els treballadors de l'Ajuntament. A més, el boom dels mòbils i l'aparició de la gran xarxa d'internet entre la població fa que l'Ajuntament i la ciutadania tinguen a la seua disposició nous canals de comunicació més accessibles i propers que els permeten treballar col·laborativament en la gestió i governança municipal. En aquest

sentit, una de les propostes adoptades per moltes ciutats és la del model de Govern Obert, fonamentat en la transparència, la participació i la col·laboració, al qual les TIC tenen molt a aportar.

Transparència

Perquè l'Ajuntament i la ciutadania puguen treballar plegats, cal definir els canals de comunicació disponibles i tindre clars els processos a seguir (tràmits) per tal d'accedir a la informació pública. L'Ajuntament de Vinaròs disposa de seu electrònica, portal de transparència, portal de participació, fa ús de xarxes socials, streaming,... però la manca d'una definició de tots aquests canals fa que realment queden minimitzats i/o infrautilitzats.

A la vegada, la web municipal ha d'assegurar el dret d'accés a la informació per part de la ciutadania. La millora del portal web implica establir canals de comunicació dinàmics, convertint les dades en informació i presentant-ho de forma accessible. Actualment, en aquesta línia, s'està treballant en el nou visor pressupostari i la nova web, però cal anar més enllà, cap a l'Open Data (dades obertes, a les quals tothom té accés sense cap tipus de restricció).

Per últim, i potser allò més important, és el compromís de l'Ajuntament amb la transparència, establint i facilitant les vies adequades per aconseguir que totes les persones amb responsabilitats municipals estiguen alineades amb aquest objectiu. Això requeriria adoptar un compromís ferm consistent en l'adopció i publicació d'un Codi o un pacte per la transparència i el bon govern. Més enllà dels principis programàtics, es pot adoptar fins i tot un text normatiu (ordenança, decret, reglament) que done suport a la transparència internament.

Participació

En l'Ajuntament de Vinaròs, s'ha posat l'accent en el segon dels pilars del Govern obert, el de la Participació. Sector públic, privat i l'anomenat tercer sector estudien com promoure la participació de la ciutadania, cada un d'ells des de diferents perspectives i interessos. En canvi, convergeixen en aquesta conclusió: "és complicat involucrar la gent en la participació, tant en l'esfera del social, com del que és públic". És possible parlar d'escletxa de participació a través de les TIC sense abordar altres escletxes digitals? Creiem que no. Cal apostar per un model en què les TIC s'entenguen com a eines per a l'empoderament de les persones, les empreses,

les administracions, etc. En aquest sentit, si continuen existint escletxes digitals d'accés, ús, formació o apropiació, és molt més complicat avançar en les experiències de Participació (vegeu el capítol 9 "Tecnologies de la Informació i la Comunicació").

Col·laboració

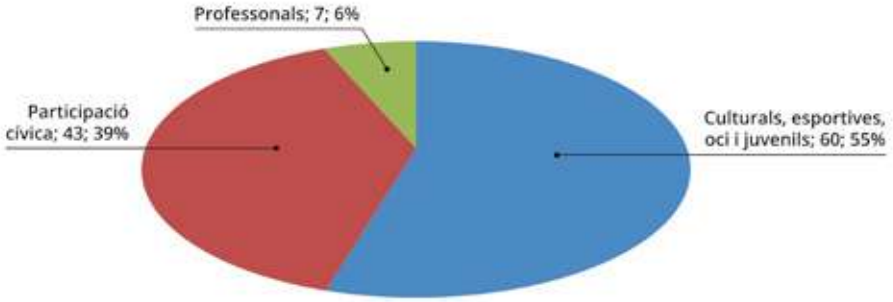
Estem davant una nova manera de treballar, centrat en la col·laboració en xarxa. Com que l'Ajuntament no disposa d'una relació de llocs de treball ni d'una intranet (espai d'internet per mitjà del qual es comparteix informació al qual només els membres de l'Ajuntament tenen accés) es fa difícil realitzar una diagnosi dels processos de treball intern existents actualment. L'Ajuntament tampoc disposa d'un pla de formació dels "Recursos Humans" per tal d'assegurar l'ús eficient de la tecnologia disponible, cosa que entorpeix el fet de poder traure partit de totes les possibilitats que ens ofereixen les TIC. Per aquest motiu caldria dur a terme una anàlisi i re-estructuració interna de l'Ajuntament, una millora de la formació dels treballadors i l'aplicació de noves metodologies de treball intern transversal i per projectes.

Actualment són d'enorme valor totes aquelles accions destinades a col·laborar, a aliar-se per treballar per objectius comuns, promovent la millora individual i col·lectiva de les entitats, compartint experiències i coneixements, en definitiva, fer xarxa.

10.6 ASSOCIACIONISME

El Registre d'Associacions de Vinaròs arreplega, en el moment d'accedir-hi (finals de 2017), un total de 112 associacions. Hem de dir que, en un cas, no hem aconseguit esbrinar l'activitat d'una de les associacions inscrites, però sabem que hi ha almenys una nova, per la qual cosa comptem 113. Hem dividit les associacions en tres grans grups: culturals, esportives, d'oci i juvenils; participació cívica; i professionals.
S'ha d'advertir que el nivell d'activitat de les diferents organitzacions varia considerablement, i que, com en qualsevol altre municipi, en la pràctica moltes romanen quasi inactives. Veiem en el quadre següent que la major part de les associacions (60; és a dir, sobre el 54%) entren dins del grup de les "culturals, esportives i d'oci". A continuació, li segueix en importància el grup de "participació cívica", que suma un total de 43 associacions (el 38%). Les set professionals

suposen un 6%. L'associacionisme juvenil és quasi testimonial. Aquest últim constitueix un problema que s'ha assenyalat en diferents ocasions, encara que cal advertir que si sumàrem algunes associacions culturals o esportives l'associacionisme juvenil guanyaria pes. En tot cas, l'associacionisme de Vinaròs reflecteix amb bastant fidelitat el caràcter general de l'associacionisme valencià i, més específicament, de la província de Castelló, amb un major pes de l'associacionisme cultural (especialment fester i recreatiu) que el de l'orientat a intervindre en defensa d'interessos cívics.

Diagnòstic

Vinaròs compta amb un important entramat associatiu, l'enorme diversitat del qual reflecteix la pluralitat de la mateixa societat. Clarament predomina un tipus d'associacionisme que, basat en l'afició comuna dels seus membres, s'orienta exclusivament a afavorir aquests interessos. Amb tot, cal advertir que, des d'una perspectiva comparada, no es pot afirmar que Vinaròs presente dèficits importants. Cal tindre ben present que respon al model de ciutat menuda, on es participa molt més en activitats de tipus cultural que en unes altres que poden ser considerades més conflictives, com les de caràcter cívic o polític. Això dificulta la capacitat de construir una societat civil forta i políticament activa. D'altra banda, cal insistir que no disposem de dades concretes sobre la participació efectiva en moltes d'aquestes associacions, i molt menys sobre el nombre dels seus components i el seu nivell d'activitat. S'hauria de saber amb major exactitud el nivell d'activitat de les moltes associacions inscrites en el registre. Com a indicador d'associacionisme, podria intentar establir-se el nombre aproximat de veïns que participen en associacions i, en quin tipus d'elles. Indicarem també que s'han assenyalat repetidament les

dificultats que la major part de les associacions té per a aconseguir locals que servisquen com a punt de trobada, la qual cosa sense cap dubte va en detriment de la vida associativa.

Propostes:

— Tenint en compte les dificultats de les associacions per a disposar dels seus propis locals, hi ha consens sobre la necessitat de disposar d'un espai comú o "hotel d'associacions". Aquest no solament podria facilitar el contacte o col·laboració entre algunes d'elles, sinó que, a més, permetria que cada associació retroalimentés a l'Ajuntament i, a través d'aquest, al conjunt de la societat, des de la seua respectiva especialitat. Podria ser un factor important de desenvolupament d'una governança ciutadana, encara que també han de tindre's en compte les dificultats derivades d'aquesta solució, quant a personal, horaris d'obertura, etc.

— S'ha proposat organitzar una "Fira d'associacions". Aquesta permetria acostaments i reconeixements mutus.

— Seria convenient la creació d'un portal web d'entitats que donara a conéixer a la població el conjunt d'entitats associatives de Vinaròs i les seues activitats. Alhora el municipi podria disposar d'una agenda cultural creada per les mateixes associacions (mitjançant el calendari d'activitats allotjat en la web i al que poden accedir les associacions per a penjar els esdeveniments que organitzen). Des de Vinalab es poden oferir cursos i suport per a la creació i manteniment d'aquestes pàgines web.

— Per últim, cal la regulació d'una convocatòria anual de subvencions a les associacions.

10.7 OBSERVATORI SOCIAL I ECONÒMIC

Una planificació adequada només és possible mitjançant el coneixement, el més ajustat possible, de la realitat social circumdant. D'altra banda, una ciutadania ben informada del seu

entorn més immediat és més conscient de les seues fortaleses i les seues febleses, i pot establir criteris o preferències amb major coneixement de causa si té accés a aquesta realitat. Així, una informació ben ordenada i analitzada, esdevé un instrument democràtic, i és susceptible d'actuar com un factor per a una eficaç governança. Per açò, resulta important crear un observatori social i econòmic de Vinaròs, que informe puntualment (anualment) de l'evolució dels principals indicadors demogràfics, socials i econòmics, en temes tals com a dependència, infància, salut, immigració estrangera en situació precària, educació, habitatge, exclusió social, pobresa, participació ciutadana, atur, etc.

Per a açò, podria resultar interessant establir algun tipus de conveni de recerca amb la Universitat Jaume I (UJI), de manera que la ciutadania disposara d'una eina d'informació i avaluació, que servira al seu torn per al debat i la planificació estratègica.

10.8 CAPITALITAT DE VINARÒS

Vinaròs és la capital de la comarca del Baix Maestrat, dins la qual comparteix protagonisme amb Benicarló i Peníscola. Aquests tres municipis, tot i que amb estructures econòmicosocials distintes, tenen un pes relatiu semblant. Alhora, per la seua posició geogràfica (litoral, nucli intermedi entre Castelló i Tarragona, frontera amb Catalunya) Vinaròs manté relacions funcionals amb l'Alt Maestrat i la comarca del Montsià. La relació més intensa, que inclou pulsions de competència i col·laboració, és amb Benicarló per proximitat, pes demogràfic semblant i entitat econòmica.

Capitalitat comarcal:

Benicarló i Vinaròs haurien de compartir no competir. La relació de Vinaròs amb Benicarló és estreta, intensa i bonica, delicada, així es va qualificar en el procés participatiu. Estem condemnats a entendre'ns, tot i que Vinaròs conserve la capitalitat formal de la comarca. Som municipis complementaris. Vinaròs ha d'estar disposada a compartir equipaments amb els altres municipis i, per la seua posició central, relacionar-se amb generositat (sense prepotència) amb ells, reconeixent les seues qualitats (per exemple, Benicarló és un referent cultural).

Els avantatges de compartir són clars:

- Complementariat entre economies i serveis.
- Economies d'escala territorial.
- Comunicació urbana àgil.
- Poder consolidar-se com a nucli geogràfic fort i intermedi entre València i Barcelona.
- Augmentar el pes polític de la comarca per prendre iniciatives i obtindre recursos/ solucions.

El futur de les ciutats del món demana activar models de cooperació intermunicipal que permeta una major eficiència en els serveis de l'Administració. És el cas de Vinaròs i Benicarló, o Benicarló i Vinaròs, tant s'hi val.

Hi ha una iniciativa recent de col·laboració d'indiscutible èxit, perquè és precisament el fet d'haver actuat conjuntament la raó d'haver aconseguit l'aprovació per la Unió Europea de l'EDUSI (Estratègia de Desenvolupament Urbà Sostenible i Integrat) i l'obtenció dels fons per inversions que se'n derivaran.

Una altra iniciativa de crucial rellevància per a la comarca és el "Pacto Territorial para el Empleo Maestrat Litoral", coordinant polítiques, esforços i recursos per impulsar actuacions integrals de creació de llocs de treball i formació de qualitat, que responguen a les necessitats específiques del territori, inspirades fonamentalment en les recomanacions de la Unió Europea i la Generalitat Valenciana.

Alhora, per a ser capital s'ha de fer comarca. Vinaròs, a més de la seua capitalitat administrativa, ha de treballar iniciatives per vertebrar la comarca i potenciar-la. Vinaròs està molt interrelacionada amb Benicarló i també amb Peníscola; i amb els pobles de l'interior, d'una entitat distinta, s'hi han d'integrar de manera més sòlida. Crear més serveis comuns, mancomunar-los , estalviarà inversions, permetrà disminuir el consum de recursos (costos energètics, per exemple) i elevar la qualitat de vida.

La capitalitat ha de contemplar també tot el Maestrat i el Montsià, creant llaços que servisquen per millorar la qualitat de la comarca. Constatem que la Taula del Sénia, integrant municipis de les dues vores del riu, ha sigut positiva.

Proposta: COL·LABORACIÓ VINARÒS-BENICARLÓ

Consolidar la col·laboració Vinaròs-Benicarló ha de ser prioritari. En el curt termini hi ha projectes immediats:

— Implementar l'EDUSI.
— Creació del bulevard del Baix Maestrat en el tram Vinaròs-Benicarló.

Hi ha altres objectius i iniciatives a curt i mitjà termini:

— Completar els serveis de l'Hospital comarcal: n'hi ha insuficiències en determinades especialitats, així com dèficit de personal, a resoldre en benefici de tots els habitants de les comarques del Maestrat.

— La instal·lació d'un campus de la Universitat Jaume I ací. Hi ha uns 1500 alumnes de la comarca que han de pernoctar o desplaçar-se a Castelló.

— La coordinació de les activitats i serveis turístics: potenciar els atractius naturals i culturals, les belleses i incentius de la comarca, ha de ser una feina comuna en benefici de tots els seus municipis.

— Proposta d'un museu sobre la comarca. Ens falten equipaments per jugar un paper més actiu (a més del museu, l'auditori).

— S'ha d'analitzar i revisar tota la connectivitat viària de la comarca.

— La freqüència de trens és molt deficient: la comarca hauria d'unir-se en aquesta reivindicació. La població de Vinaròs-Benicarló concentra suficient població com per plantejar-se una estació que facilite el moviment de persones i mercaderies com a part del projecte de l'Eix Mediterrani del transport.

— Plantejar-se si convé ubicar un port comercial amb connexió directa amb la CN340 que atenga a les necessitats de les dues ciutats i el seu entorn.

— En relació amb els dos punts anteriors, s'hauria d'estudiar la conveniència d'una reserva d'espai logístic per fer eficient el transport de mercaderies amb contenidors i respectuosa amb el medi natural.

ANNEXES

ANNEXES

ANNEX 1: DEMOGRÀFIC

Quadre Població estrangera a Vinaròs i principals nacionalitats. 1996-2017

	1996	2000	2007	2012	2017
Total població	20.940	22.552	26.977	28.615	28.292
Estrangera	1.016	1.399	4.527	5.650	5.007
% estrangers sobre total	4,85	6,20	16,78	19,74	17,70
Europa	726	879	2.618	3.461	3.230
UE (27)	--	--	2.087	2.730	2.501
Alemanya	--	428	302	326	177
Bulgària	--	--	--	89	130
França	--	219	151	167	155
Regne Unit	--	--	--	155	76
Romania	--	--	903	1.429	1.513
Ucraïna	--	--	197	232	243
Àfrica	210	336	804	1.076	973
Algèria	--	--	--	71	73
Marroc	--	--	721	923	809
Senegal	--	--	--	54	61
Amèrica	67	155	1.044	979	629
Argentina	--	--	74	69	49
Colòmbia	--	--	357	358	231
Equador	--	--	414	319	118
Àsia	13	29	60	133	175
Xina	--	--	44	69	70
Pakistan	--	--	--	59	88

Font. INE. Padró continu. Elaboració pròpia. (--) Dades no disponibles

ANNEX 2: ACCIONS DE MILLORA PER TIPOLOGIA D'ESPAI URBÀ

PARCS, JARDINS I PLACES URBANES:

Criteris de disseny:

- Utilitzar vegetació local i adaptada per a un menor manteniment i estalvi hídric.
- Incrementar la paleta vegetal per a la millora de biodiversitat. Agrupar per hidrozones i necessitat de manteniment.
- Implantar arbredes extensives per a crear àmplies zones de reunió en ombra.
- Utilitzar espècies d'alt valor sensorial (color, olor, textures, etc.)
- Utilitzar espècies entapissants de baixes necessitats hídriques com a substitució a l'herba. En cas de necessitat de prats, sembra d'espècies rústiques.
- Crear espais de socialització i joc.
- Afavorir el joc natural.
- En parcs, generar zones multiusos i esportives extensives.
- Evitar la plantació en zones estretes, de pas o amb proximitat a finestres.
- Utilitzar masses vegetals com a pantalles visuals front a elements discordants del paisatge.
- Facilitar espais refugi per a aus i altra fauna.

Respecte dels elements a millorar per al manteniment:

Reg:

- Control de despesa hídrica per mig de comptadors.
- Implantació de xarxa de reg localitzat i telegestionat.
- Ajust de reg a necessitats reals. Inclusió d'higròmetres en l'automatització.
- Per a arbrat tendir a regs en fase d'implantació i regs de recobrament.
- Incloure fertirrigació per a optimitzar tractaments.
- Crear aljubs per a aprofitar l'aigua de pluja.

Fertilització:

- Increment de l'adob orgànic. Minimitzar l'abonat químic.
- Aplicació de bactèries que milloren el sòl.
- Utilitzar coberta protectora orgànica.

Podes:

— Formació dels operaris en tècnica d'intervenció mínima.
— Implantació del Pla estratègic d'arbrat.
— Actuacions mínimes i en casos de formació o seguretat.
— Valoritzar les restes de poda de fent encoixinats.
— Eliminar els restants d'espècies invasores o malaltes.

Segues i desbrossades:

— Minimitzar les segues.
— Elevar l'altura de tall, disminuir fertilització i reg per a minimitzar les segues.
— Millora de l'estructura del sòl per mig de punxat o escarificació.
— Incloure zones d'encoixinat al voltant d'arbres i arbusts.

Control fitosanitari:

— Aplicació de lluita biològica.
— Seguiment periòdic, diferenciat entre estacions i adaptat a l'estat fitosanitari.
— Vigilància i tractament de palmàcies afectades pel morrut.

Neteja: Optimitzar la freqüència en funció de l'ús.

ARBRAT URBÀ

Criteris de disseny:

— Utilització d'espècies locals i adaptades. Increment del nombre d'espècies per a afavorir la biodiversitat.
— Redactar un pla estratègic d'arbrat.
— Aplicar espècies en funció dels amples de carrer i voreres. No plantar en carrers estrets.
— Millorar la creació del clot i substrat com a element fonamental.
— Utilitzar només arbres fletxats.
— Utilitzar aspres subterranis.
— Evitar materials que tapen l'escocell en la seua totalitat

Respecte dels elements a millorar per al manteniment:

Reg:

— Crear microxarxes de reg localitzat tele-gestionades.
— Xarxa de reg accessible i protegida en l'escocell.
— Ajust de reg a necessitats reals. Inclusió d'higròmetres en l'automatització.
— Regs en fase d'implantació i regs de recobrament.

Fertilització:

— Aportació de fems orgànics.
— Aplicació de bacteris per a millorar el sol.
— Utilitzar coberta protectora orgànica si és possible.

Podes:

— Formació dels operaris en el coneixement de les espècies i el seu desenvolupament.
— Actuacions mínimes i en casos de formació o seguretat.
— Tala d'exemplars insegurs.
— Valoritzar els restants de poda de llenyoses fent encoixinats.
— Eliminar les restes d'espècies invasores o malaltes.

Control fitosanitari:

— No tractar si no s'ha superat el llindar de plaga.
— Aplicar tractaments preventius.
— Seguiment periòdic, diferenciat entre estacions i adaptat a l'estat fitosanitari.
— Vigilància i tractament de palmàcies afectades per morrut.

Neteja: Optimitzar la freqüència en funció de l'ús.

ELEMENTS DE VIALITAT

Criteris de disseny:

— Utilització d'espècies locals i adaptades. Increment del número d'espècies per a afavorir la biodiversitat.
— Redactar un pla estratègic d'arbrat i aplicar altres guies fins a la seua implantació com la guia per a la selecció d'espècies de verd urbà: arbrat viari de la Diputació de Barcelona.

— Aplicar espècies en funció dels amples de carrer i voreres. No plantar en carrers estrets.
— Millorar la creació del clot i substrat com a element fonamental.
— Utilitza només arbres fletxats.
— Utilitzar aspres soterranis.
— Evitar materials que tapen l'escocell en la seua totalitat

Respecte dels elements a millorar per al manteniment:

Reg:

— Crear microxarxes de reg localitzat tele-gestionades.
— Xarxa de reg accessible i protegida en l'escocell.
— Ajust de reg a necessitats reals. Inclusió d'higròmetres en l'automatització.
— Regs en fase d'implantació i regs de recobrament.

Fertilització:

— Aportació d'adob orgànic.
— Aplicació de bacteris que milloren el sol.
— Utilitzar coberta protectora orgànica si és possible.

Podes:

— Formació dels operaris en el coneixement de les espècies i el seu desenvolupament
— Actuacions mínimes i en casos de formació o seguretat.
— Tala d'exemplars insegurs.
— Valoritzar els restants de poda de llenyoses fent encoixinat.
— Eliminar els restants d'espècies invasores o malaltes.

Control fitosanitari:

— No tractar si no s'ha superat el llindar de plaga.
— Aplicar tractaments preventius.
— Seguiment periòdic, diferenciat entre estacions i adaptat a l'estat fitosanitari.
— Vigilància i tractament de palmàcies afectades pel morrut.

Neteja: Optimitzar la freqüència en funció de l'ús.

ANNEX 3: ENERGIA, ACCIONS DE MITIGACIÓ

EDIFICIS, EQUIPAMENTS I INSTAL·LACIONS MUNICIPALS

- — COMPTABILITAT ENERGÈTICA MUNICIPAL Es proposa la implantació d'un programari de gestió de l'energia amb la finalitat d'optimitzar el consum energètic dels àmbits municipals.
- — TELEMESURA I TELEGESTIÓ DELS EQUIPAMENTS DŤS CONSUMIDORS: Es proposa la instal·lació d'equips (smart meters) que permeten la telemesura dels consums més importants.
- — AUDITORIES ENERGÈTIQUES EN EDIFICIS MUNICIPALS: es pretén conéixer el patró de consum d'energia dels edificis dť.s consumidors mitjançant la realització d'auditories energètiques.
- — PROGRAMA "50/50": Es proposa l'aplicació de la metodologia 50/50 (http://www.euronet50-50max.eu/en/) en els edificis municipals per a promoure l'estalvi energètic.
- — DIVERSIFICACIÓ A COMBUSTIBLES DŤS EFICIENTS EN CALDERES D'EDIFICIS MUNICIPALS: Es pretén reduir les emissions deCO 2 degudes al consum tèrmic en les calderes dels edificis municipals, substituint-les per unes altres que utilitzen combustibles dť.s eficients.
- — RENOVACIÓ DE LA IL·LUMINACIÓ: La renovació contínua d'equips d'il·luminació es realitzarà amb criteris d'eficiència energètica i d'optimització de la demanda.
- — INSTAL·LACIONS D'ENERGIA SOLAR FOTOVOLTAICA: Amb la intenció d'incrementar la producció d'energies renovables en el municipi es proposa aprofitar les cobertes i teulades de titularitat municipal per a instal·lar plaques fotovoltaiques.
- — PUBLICACIÓ DE CONSUMS D'EQUIPAMENTS MUNICIPALS: Amb la finalitat de conscienciar els treballadors públics, iniciar una campanya de publicació en la web i en el tauler d'anuncis de cadascun dels edificis
- — CONTRACTACIÓ AMB CRITERIS MEDIAMBIENTALS I D'EFICIÈNCIA ENERGÈTICA. COMPRES EFICIENTS: incloure clàusules mediambientals en els contractes que s'efectuen a partir de la realització del PAUS,
- — COMPRA D'ENERGIA VERDA CERTIFICADA: Amb l'objectiu de promoure la generació energètica de fonts d'energies renovables, fomentar la inversió en noves plantes i reduir els impactes de la producció amb combustibles fòssils i nuclears.

ENLLUMENAT PÚBLIC

- ELABORACIÓ D'UNA AUDITORIA D'ENLLUMENAT PÚBLIC.
- SUBSTITUCIÓ DE LLUMINÀRIES PER UNES ALTRES DT.S EFICIENTS
- INSTAL·LACIÓ DE REDUCTORS DE FLUX per a controlar i adaptar a les necessitats la intensitat lumínica de l'enllumenat públic
- INSTAL·LACIÓ DE RELLOTGES ASTRONÒMICS
- IMPLANTACIÓ DE SISTEMES DE TELEGESTIÓ DE L'ENLLUMENAT

TRANSPORT PÚBLIC I MUNICIPAL

- GESTOR GENERAL DEL PARC MÓBIL que coordine de forma centralitzada l'ús de la totalitat dels vehicles del parc municipal.
- CURSOS DE CONDUCCIÓ EFICIENT A EMPLEATS MUNICIPALS I DE TRANSPORT PÚBLIC.
- LIMITADORS DE VELOCITAT EN TURISMES PÚBLICS
- ÚS DE BIODIÈSEL EN LA FLOTA MUNICIPAL
- PROMOCIÓ DE L'ÚS DE LA BICICLETA I EL TRANSPORT A PEU PER A EMPLEATS MUNICIPALS
- INCORPORACIÓ DE CRITERIS DE VEHICLES AMBIENTALS EN PLECS DE CONTRACTACIÓ
- OPTIMITZACIÓ DE RUTES DE VEHICLES MUNICIPALS
- CANVI DE COMBUSTIBLES PER UNS ALTRES MENYS CONTAMINANTS EN TRANSPORT COL·LECTIU
- MILLORA DEL TRANSPORT PÚBLIC.

TRANSPORT PRIVAT I COMERCIAL

- FORMACIÓ EN CONDUCCIÓ EFICIENT
- RENOVACIÓ DEL PARC MÒBIL I FOMENT A VEHICLES QUE UTILITZEN COMBUSTIBLES NO CONVENCIONALS
- INCENTIUS FISCALS PER L'ÚS DE COMBUSTIBLES ALTERNATIUS I VEHÍICLES ELÈCTRICS
- PLA DE MOBILITAT URBANA SOSTENIBLE
- ADEQUACIÓ VIÀRIA I SENYALITZACIÓ PER A l'ÚS DE LA BICICLETA
- APARCAMENT SEGUR PER A BICICLETES
- INCREMENT DEL CARRIL BICI

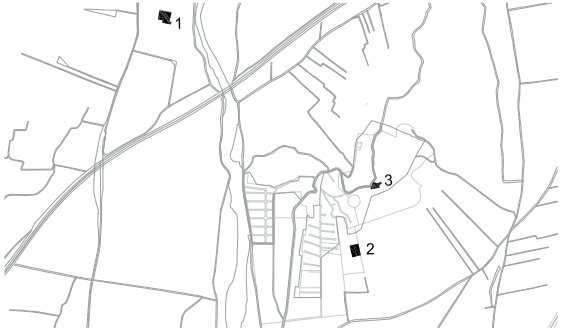
SECTOR RESIDENCIAL

- CONSCIENCIACIÓ I SENSIBILITZACIÓ elaboració d'un manual de bones pràctiques en la llar per a sensibilitzar al ciutadà.
- VISITES D'AVALUACIÓ ENERGÈTICA EN LA LLAR: Realització de VEEs o petites auditories domèstiques en els habitatges tenen per objectiu promoure l'estalvi i l'eficiència energètica en les llars.
- BONIFICACIONS FISCALS EN LLICÈNCIES D'OBRA PER A MILLORES DE L'EFICIÈNCIA ENERGÈTICA
- PROMOURE LA CONSTRUCCIÓ D'EDIFICIS SOSTENIBLES. CONSUM NUL
- PLA RENOVE D'ELECTRODOMÈSTICS: ajudes per a la substitució d'electrodomèstics en llars per uns altres d'alta eficiència.
- POBRESA ENERGÈTICA: Aplicar mesures per a mitigar-la.

SECTOR INDÚSTRIA

- Fomentar la realització d'auditories energètiques en la indústria.
- Fomentar la substitució d'instal·lacions consumidores d'energia per unes altres eficients.
- Incentius fiscals per a l'ús eficient de l'energia i reducció d'emissions vs impostos sobre les emissions.

ANNEX 4: EQUIPAMENTS AL MUNICIPI

A.4.1. EQUIPAMENTS AL PUIG:

1. Dipòsit d'aigua potable
2. Club de Tenis
3. Ermita St. Sebastià (Ntra. Sra. de la Misericòrdia)

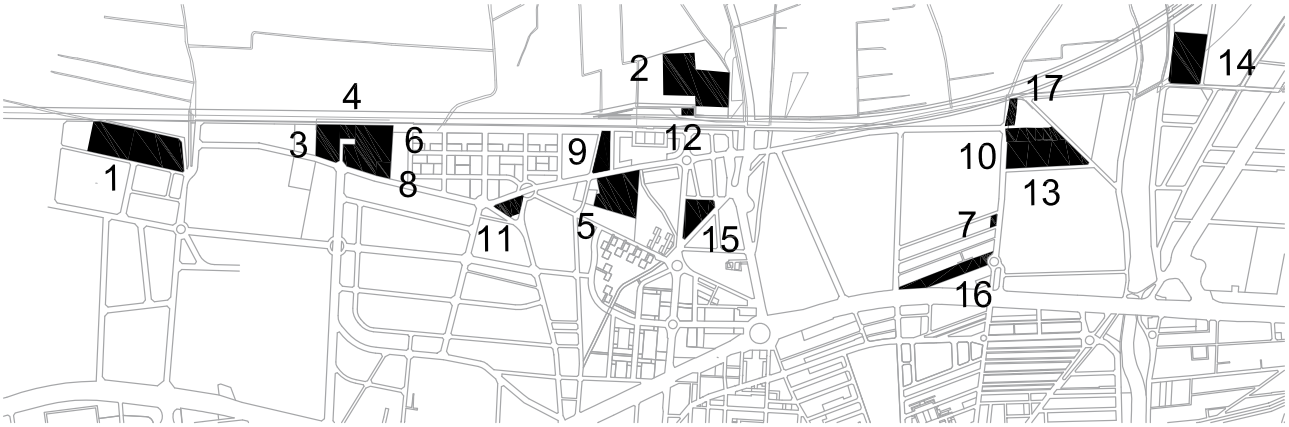
A.4.2. EQUIPAMENTS A LA COSTA SUD:

1. Hotel
2. Càmping

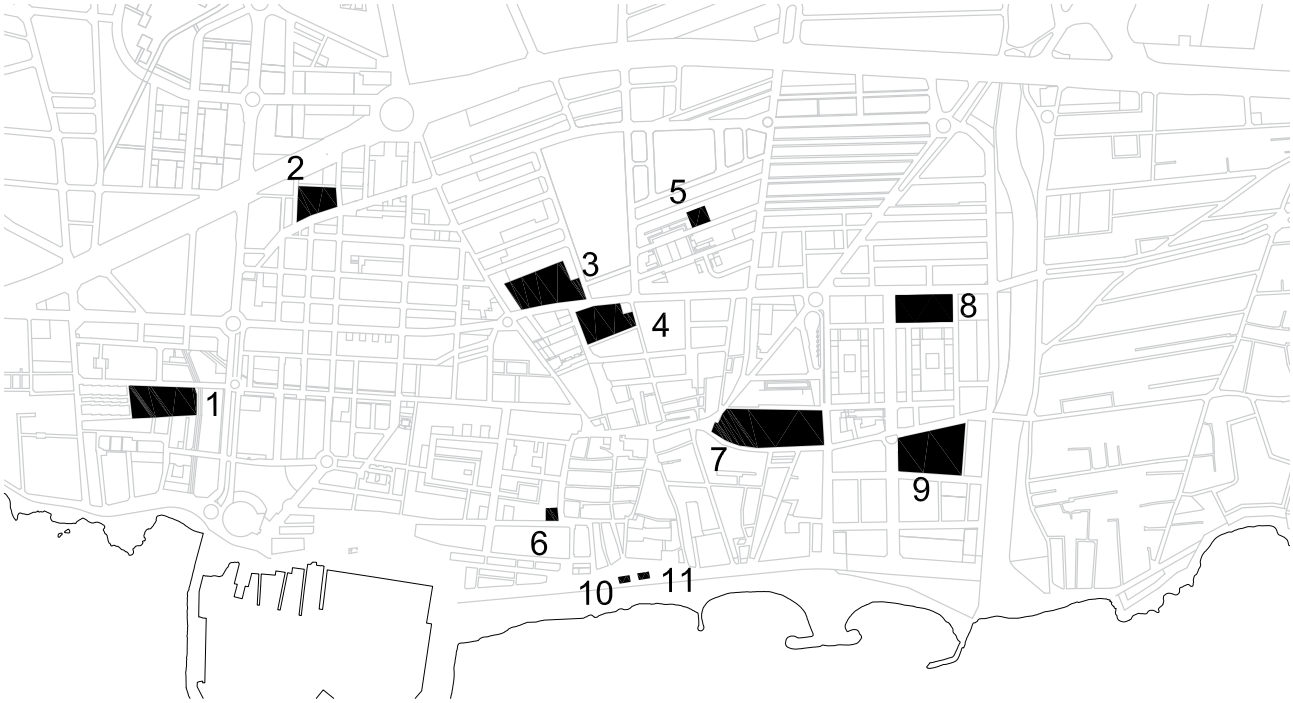
A.4.3. EQUIPAMENTS A LA COSTA NORD:

1. Hotel
2. Càmping
3. Camp de futbol. Parc de patinatge
4. Centre de l'Alzheimer
5. Guarderia Municipal.

A.4.4. EQUIPAMENTS A LES CAPÇADES:

1. Pista d'atletisme (ESPORTIUS)
2. Parc Esportiu Institut (ESPORTIUS)
3. IES José Vilaplana (DOCENTS)
4. Col·legi d'Educació Especial Baix Maestrat (DOCENTS)
5. IES Leopoldo Querol (DOCENTS)
6. Hospital comarcal del Baix Maestrat (SANITARIS)
7. Tanatori (SANITARIS)
8. CRIS Centre de Rehabilitació i Inserció Social (ASSISTENCIALS)
9. Centre de Dia per Majors (ASSISTENCIALS)
10. Punt de Trobada Familiar (Punto de Encuentro) (ASSISTENCIALS)
11. Escorxador Municipal (INFRAESTRUCTURES)
12. Estació de tren. RENFE (INFRAESTRUCTURES)
13. Cementeri (INFRAESTRUCTURES)
14. Depuradora municipal. Ecoparc (INFRAESTRUCTURES)
15. Inspecció Tècnica de Vehicles (ITV) (ADMINISTRATIUS)
16. Magatzem Municipal (ADMINISTRATIUS)
17. Ermita de St. Gregori (RELIGIOSOS)

EQUIPAMENTS AL CENTRE HISTÒRIC:
A.4.5. DOCENTS:

1. CEIP Manuel Foguet
2. Centre de Coneixement VINALAB
3. CEIP Nostra Senyora de l'Assumpció. Escola Oficial d'Idiomes
4. CEIP Nostra Senyora de la Misericòrdia
5. Escola Municipal d'Art
6. CC Consolació
7. CC Divina Providència
8. CEIP Jaume I
9. CEIP Sant Sebastiá
10. Centre d'Educació Permanent d'Adults *Llibertat*
11. Escola Municipal de Música

A.4.6. CULTURALS:

1. Plaça de bous
2. Arxiu municipal. Casa de Cultura. Casal Jove
3. Auditori Municipal *Ayguals de Izco*
4. Biblioteca Municipal. Sala de comferències. Seu de la UJI
5. Museu Capella de Sta. Victòria.
6. Casa del Mar

A.4.7. ASSISTENCIALS:

1. Centre d'acollida de menors *St. Sebastià*
2. Centre Social de la Tercera Edat
3. Centre d'Informació per a la Dona. Serveis Socials
4. Residència d'Ancians *St. Sebastià*.
5. Residència comarcal Baix Maestrat
6. Centre de la Creu Roja

A.4.8. SANITARIS:

1. Tanatori
2. Centre de Salut. Ambulatori

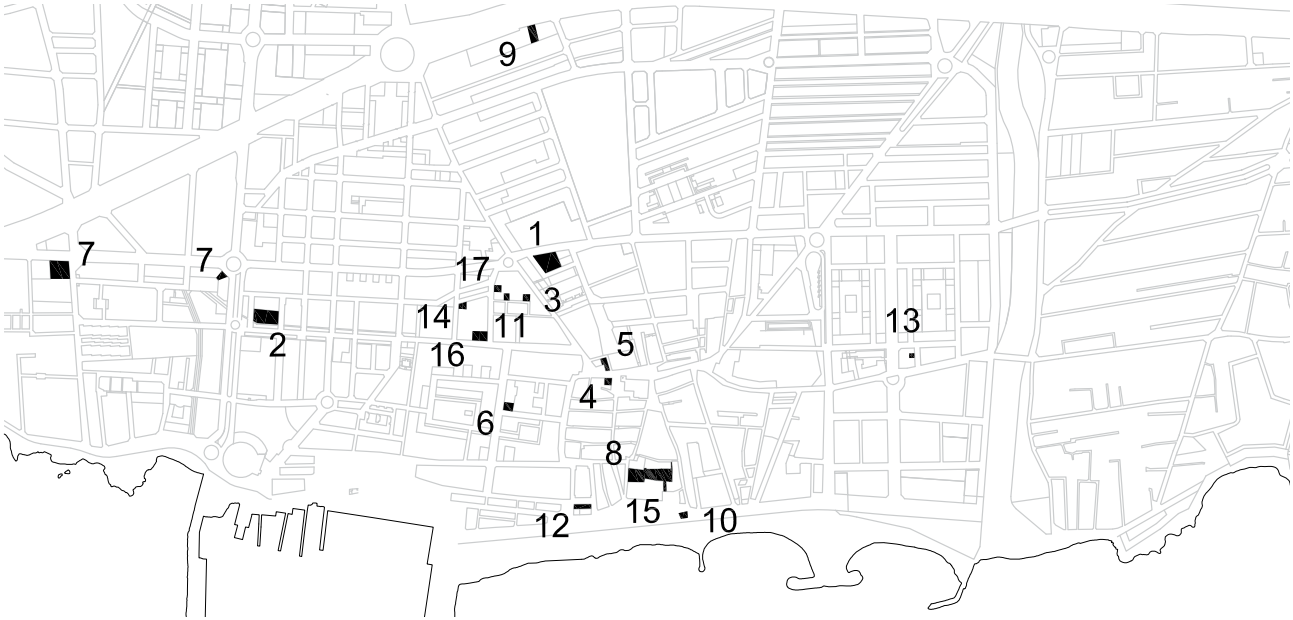
A.4.9. ESPORTIUS:

1. Club Nàutic
2. Piscina Coberta. Centre d'Esports i Salut *Cervol*
3. Camp De Futbol.
Parc de patinatge
4. Carpa i pistes esportives
5. Ciutat Poliesportiva *Riu Cervol*. Pavelló poliesportiu.
Regidoria d'esports
6. Pistes de petanca i bitlles

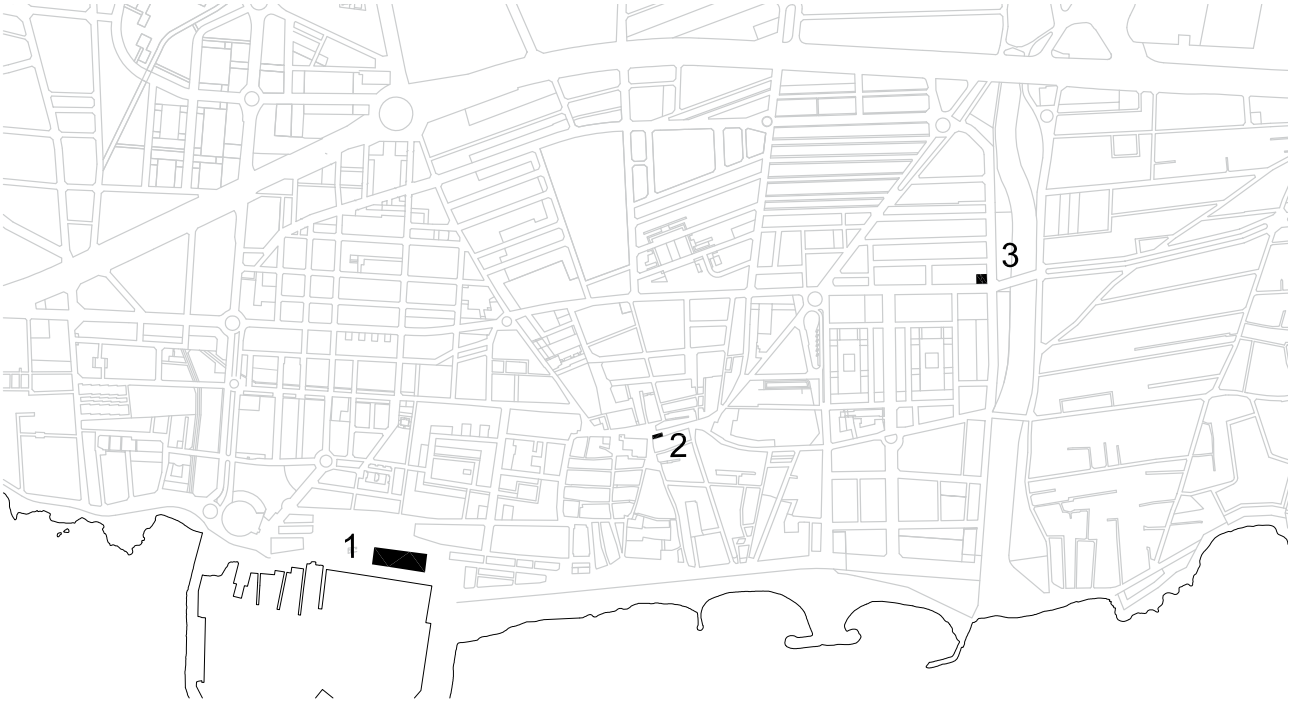
A.4.10. RELIGIOSOS:

1. Salones de los Testigos Cristianos de Jehova
2. Comunitat islàmica Badr
3. Parròquia de Santa Magdalena
4. Església Arxiprestal de Nostra Senyora de l'Assumpció
5. Parròquia del Convent Divina Providencia.
6. Església Cristiana Evangélica Apostólica

A.4.11. ADMINISTRATIUS:

1. Palau de Justícia
2. Administració d'Hisenda
3. Oficina de la Diputació Provincial
4. Ajuntament
5. Policia Local i Governació
6. Correus i Telègrafs
7. Guardia Civil
8. Mercat Municipal
9. Magatzem Municipal.
10. Oficina de Turisme.
11. INEM
12. Serveis Socials. Regidoria de Política Social
13. Registre de la Propietat
14. SERVEF
15. Dependències municipals PIRULÍ
16. Conselleria d'agricultura, pesca i alimentació
17. Recaptació de Tributs

A.4.12. INFRAESTRUCTURES:

1. Port. Llotja.
2. Parada de taxis.
3. Estació d'autobús.

A.4.13. HOSTELERS:

1. Hotel
2. Hostal

PLA ESTRATÈGIC DE LA CIUTAT DE VINARÒS

2018

Edita: Ajuntament de Vinaròs

Col·labora: GENERALITAT VALENCIANA
Conselleria d'Educació, Investigació, Cultura i Esport

SEMPRE TEUA
La teua llengua